

Congresbundel

NVC congres

11 en 12 juni 2015

Kamerlingh Onnes Gebouw (KOG)

Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Universiteit Leiden

De foto op de omslag is genomen in Atucucho, een marginale wijk in Quito (Ecuador). Het bord wijst op de aanwezigheid van een gemeenschappelijk alarm (waarmee buurtbewoners omwonenden kunnen waarschuwen in geval van nood) en waarschuwt dieven voor het feit dat Atucucho een georganiseerde buurt is. De vertaling van het bord luidt: Comité van Burgerveiligheid/ Gemeenschappelijk alarm / Meneer dief, stel jezelf niet bloot / Georganiseerde buurt. Vlakbij het bord werd in 2007 een zwarte man gelyncht nadat het gemeenschappelijk alarm werd geluid bij een vermeende inbraak. De zwarte bevolking wordt grotendeels verantwoordelijk gehouden voor de criminaliteit in de wijk. Criminoloog Timo Peeters en fotograaf Phelim Hoey hebben etnografisch en fotografisch onderzoek gecombineerd om een beeld te geven van de manier waarop bewoners van twee verschillende wijken, een marginale wijk en een rijke gated community, hun leven vorm en betekenis geven tegen de achtergrond van grote sociale ongelijkheid en wijdverspreide angst voor criminaliteit. Peeters geeft op vrijdagmiddag 12 juni een presentatie van het onderzoek, zie pagina 117 van deze congresbundel.

VOORWOORD

Welkom op het jaarcongres van de Nederlandse Vereniging voor Criminologie 2015. Naast twee plenaire lezingen en tientallen panels kunt u dit jaar ook deelnemen aan een aantal alternatieve sessies: een *eye-tracking* experiment, waarbij oogbewegingen en -fixaties worden geregistreerd en geanalyseerd, een fotosessie en een *pecha kucha* presentatie – dat betekent: kort, creatief en beeldend. Dat heeft alles te maken met het overkoepelende congressthema van dit jaar: visuele criminologie. Het gaat in de visuele criminologie over de vraag hoe beelden tot stand komen, hoe met beelden de werkelijkheid wordt ‘geframed’ en hoe met beelden een hyperrealiteit of een ‘virtuele’ realiteit wordt geschapen. Het beste bewijs dat dit thema goed is aangeslagen, is het feit dat er, naast de plenaire lezingen, ook uiteenlopende panels een visuele dimensie hebben.

Uiteindelijk zijn de meeste wetenschappers nog steeds mensen van woorden en getallen, maar in de beeldcultuur waarin wij momenteel leven vindt de analyse van beelden ook ingang in de criminologie. ‘In de beginne’ mag er het woord zijn geweest, maar we weten ook al heel lang dat één beeld vaak meer zegt dan duizend woorden. En zo is er de afgelopen decennia een visuele criminologie ontstaan, waarin het analyseren van beelden en representaties van misdaad en straf centraal staat. Tijdschriften als *Theoretical Criminology*, *Crime, Media, Culture* en het *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit* hebben er inmiddels interessante themanummers aan gewijd.

In de bundel *Framing Crime* (Hayward & Presdee, 2010) wordt het begin van de visuele criminologie gelegd bij de uitvinding van de fotografie in 1839. In haar hoofdstuk over visuele methoden in het handboek over kwalitatieve methoden in de criminologie (Decorte & Zaitch, 2010) beschrijft Gabry Vanderveen de revolutie die het gebruik van

fotografisch materiaal teweeg bracht in de opsporingspraktijk, nadat de Franse biometricus Alphonse Bertillon (1853-1914) begon met het gebruik van fotograferen (en crimineel-antropologisch classificeren) van verdachten. En in onze inleiding tot het themanummer van het *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit* (2014, no. 2) noemen Willem de Haan en ikzelf Cesare Lombroso, vanwege het feit dat hij bijzonder veel aandacht heeft besteed aan dodenmaskers, schedels en tatoeages, ook een visueel criminoloog.

De visuele criminologie ontwikkelde zich met name in de al langer bestaande traditie van media-studies in de criminologie, zoals die bijvoorbeeld beoefend werden aan het *Centre for Contemporary Cultural Studies* van de universiteit van Birmingham. Aanvankelijk werd aan het centrum kwantitatief onderzoek gedaan naar de inhoud van teksten en beelden in de massamedia, maar onder leiding van de onlangs overleden Stuart Hall (1932-2014) verschoof het accent richting een meer constituerende, 'framende' rol van de media. Inmiddels klassieke mediastudies over *folk devils* en *moral panics* (Stanley Cohen) en *the manufacture of news* (Jock Young) uit de vroege jaren 1970 zijn het voorbeeld geweest voor hedendaags onderzoek naar de rol van sociale media in de communicatie tussen onder meer jeugdgroepen of voetbalhooligans en naar verschijnselen als *happy slapping*, *flashmobs* en *gaming*. In deze hedendaagse, multimediale en visuele studies wordt het publiek niet langer alleen maar als toeschouwer gezien, maar ook als handelend subject, dat actief bijdraagt aan het produceren van beelden van zichzelf en van anderen via de sociale media en op het internet.

In een met de Radzinowicz Memorial Prize bekroond artikel over visuele criminologie in het *British Journal of Criminology* uit 2012 heeft onze gastspreker Eamonn Carrabine in dit verband opgemerkt dat de ontwikkeling van de visuele criminologie niet alleen tot een toenemende aandacht voor (de totstandkoming van) beelden van daders en

slachtoffers van criminaliteit in de media heeft geleid, maar ook tot meer belangstelling voor de wijze waarop traumatische ervaringen worden getransformeerd tot beelden en tot kunst. In zijn lezing zal Carrabine nader ingaan op deze creatieve, ‘scheppende’ rol van beelden. Hij zal dit vooral illustreren aan de hand van foto’s en documentaires over gevangenen.

In zijn lezing op het NVC congres van 2013 liet Willem Schinkel de waarschuwing horen dat de criminologie niet exclusief op de *bestaande* beeldvorming gericht moet zijn, maar dat er om de werkelijkheid te kunnen begrijpen vooral behoefte is aan *alternatieve* beelden. Onze tweede plenaire spreker, Peter van Koppen, heeft dit met zijn werk naar tunnelvisies die tot gerechtelijke dwalingen leiden zeer concreet laten zien. In zijn lezing gaat Van Koppen aan de hand van een aantal praktijkgevallen in op de vraag waarom wij ons zo vaak vastbijten in een bepaald beeld van de werkelijkheid, waarom dat ons ervan weerhoudt de mogelijkheid open te houden dat die werkelijkheid er ook anders uit kan zien en wat de consequenties hiervan kunnen zijn.

Hiernaast wordt ook dit jaar weer de NVC scriptieprijs uitgereikt en kunnen we onder het genot van lekker eten en drinken – en hopelijk een zonnetje – weer informeel met elkaar van gedachten wisselen, dansen en zingen in de Leidse Faculty Club.

Ik wens u allen een goed congres.

René van Swaeningen

Voorzitter NVC

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
INHOUDSOPGAVE.....	7
KENNISMAKING MET DE NVC	8
TWITTER / @CRIMINOLOGIENL / #NVC2015	10
OVERZICHT PROGRAMMA NVC-CONGRES 2015	11
ZAALOVERZICHT DONDERDAG	13
ZAALOVERZICHT VRIJDAG	14
PLATTEGROND KOG – BEGANE GROND	15
PLATTEGROND KOG – 1E VERDIEPING	16
STADSPLATTEGROND LEIDEN.....	17
BEELDMATERIAAL IN DE STRAFRECHTSKETEN: INDIVIDUELE VERSCHILLEN IN KAART MIDDELS EYE TRACKING	21
GENOMINEERDEN VOOR DE NVC-SCRIPTIEPRIJS 2014/5	23
ABSTRACTS.....	24

KENNISMAKING MET DE NVC

Op 17 juni 1974 werd de Nederlandse Vereniging voor Criminologie opgericht. De NVC wil de belangen behartigen van de Nederlandse criminologie en van alle (aankomende) Nederlandse criminologen. Zij richt zich hierbij nadrukkelijk op mensen uit verschillende disciplines, die werkzaam zijn op het terrein van de criminologie.

Voor haar leden belegt de NVC regelmatig gratis themabijeenkomsten over actuele onderwerpen. Voorts wordt ieder jaar een congres georganiseerd dat een beeld geeft van recent Nederlands onderzoek op het terrein van de criminologie. NVC leden krijgen korting op de congresprijs.

Vier keer per jaar ontvangen de leden het Tijdschrift voor Criminologie. Daarnaast ontvangen zij de nieuwsbrief De Criminoloog, waarin de lezer op de hoogte wordt gehouden van recente ontwikkelingen op het terrein van onderwijs, onderzoek en het werkveld van criminologen. Ook worden hierin signalementen van in het oog springende boeken en masterscripties geboden. De nieuwsbrief biedt tevens een discussieplatform over actuele onderwerpen. De NVC is ook te volgen op twitter via @criminologieNL.

Voor studenten criminologie die voor hun afstudeeronderzoek data willen verzamelen in het buitenland is er nog altijd het NVC fonds waar een tegemoetkoming in de reis en verblijfkosten kan worden aangevraagd. Nadere gegevens hierover vindt u op de website: <http://www.criminologie.nl/nvc/fonds.php>

De NVC kan deze activiteiten alleen ontplooiën wanneer zij voldoende leden heeft. U kunt lid worden door zich aan te melden op de website.

Nadere informatie over de NVC is te verkrijgen bij:
Dr. Veroni Eichelsheim
Netherlands Institute for the Study of Crime and Law Enforcement
(NSCR)

De Boelelaan 1105, 1081 HV, Amsterdam
Postbus 71304, NL 1008 BH, Amsterdam
Telefoon: 020 59 82862
E-mail: veichelsheim@nscr.nl

Het bestuur van de NVC bestaat uit de volgende personen:

René van Swaaningen (voorzitter)
Veroni Eichelsheim (secretaris)
Vere van Koppen (penningmeester)

Martina Althoff
Jasper de Bie
Jean-Louis van Gelder

Barbra van Gestel
Nicole Haas
Brenda Oude Breuil

Joni Reef
Wilma Smeenk
Daan van Uhm

TWITTER / @CRIMINOLOGIENL / #NVC2015

Als platform voor criminologen kunnen we ons niet onttrekken aan de rol die sociale media spelen in de maatschappij. Met het congressthema 'visuele criminologie' in het vooruitzicht hebben we als vereniging de eerste stappen gezeten en zijn we actief geworden op twitter. U bent van harte uitgenodigd ons te volgen via @criminologieNL. Ook via dit kanaal willen we u op de hoogte houden van criminologisch interessante onderzoeks- en nieuwsberichten. Naar aanloop van en tijdens het congres zullen we twitter inzetten om eenieder te informeren over het programma, eventuele wijzigingen en de inhoud van de sessies. Er is gedurende het congres een twitterwall in de borrel/ koffie/ lunchruimte, waar 'live' te zien is wat er zoal over het congres wordt getwitterd. Wij gebruiken daarbij de #nvc2015, en iedereen is van harte uitgenodigd zich te mengen in zowel online als offline discussies tijdens het congres!

Foto's

Tevens willen we iedereen uitnodigen om tijdens het congres foto's te maken en die via twitter te delen, zodat er een mooi beeldverslag van het congres beschikbaar zal zijn. Foto's van het congres kunnen ook gemaild worden naar v.i.eichelsheim@law.leidenuniv.nl. De foto's kunnen dan op de website van NVC worden geplaatst.

OVERZICHT PROGRAMMA NVC-CONGRES 2015

Donderdag 11 juni 2015

9.00 - 9.30	Inschrijving / Koffie
9.30 - 11.00	Sessies 1
11.00-11.30	Koffiepauze
11.30-13.00	Sessies 2
13.00-14.00	Lunchpauze (inclusief posterpresentatie van studenten 'visuele M&T')
14.00-14.15	Welkomstwoord door de voorzitter van NVC, René van Swaaningen
14.15-15.15	Keynote: Prof. Eamonn Carrabine
15.15-15.45	Theepauze
15.45-17.15	Sessies 3
vanaf 17.15	Borrel, buffet en feest (Faculty Club, Rapenburg 73 te Leiden)

Vrijdag 12 juni 2015

9.00 - 9.30	nagekomen inschrijving / Koffie
9.30 - 11.00	Sessies 4
11.00-11.30	Koffiepauze
11.30-12.30	Keynote: Prof. Peter van Koppen
12.30-13.30	Lunchpauze (inclusief posterpresentatie van de genomineerden scriptieprijs)
13.30-14.10	presentatie <i>eye tracking</i> experiment (Lotte van Dillen, Gabry Vanderveen, Carlo Konings)
14.10-14.30	Uitreiking scriptieprijs 2015
14.30-15.00	Theepauze
15.00-16.30	Sessies 5
16.30	Afsluitende borrel met hapjes

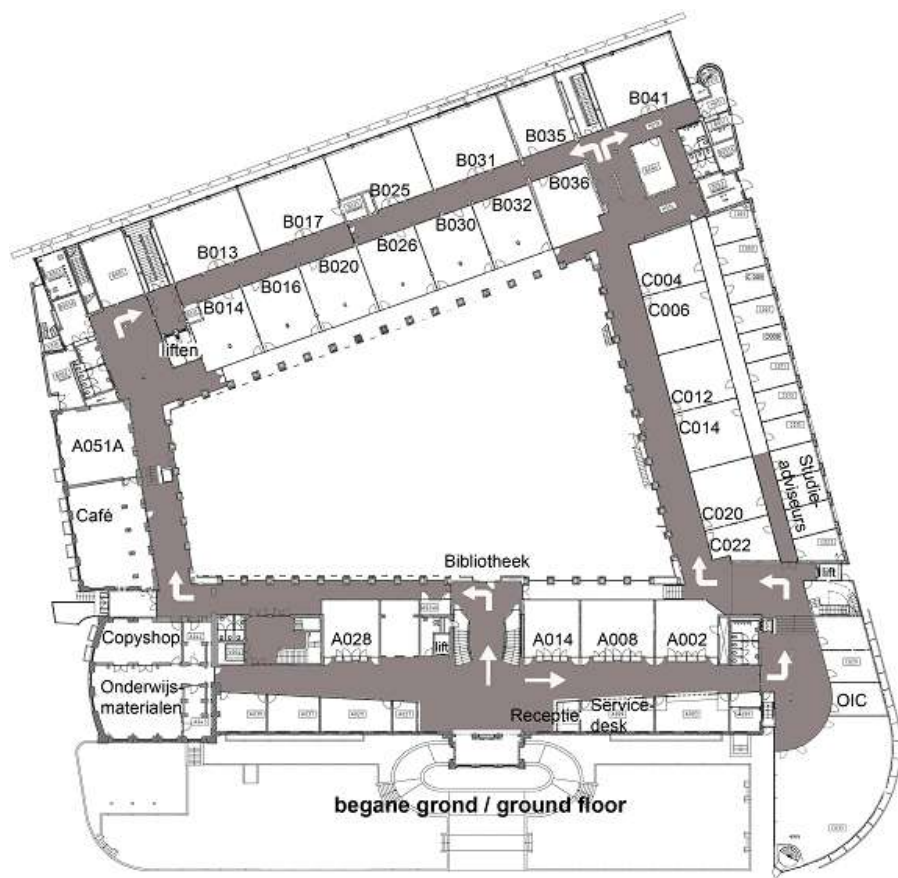
ZAALOVERZICHT DONDERDAG

Donderdag 09:30-11:00	Zaal	Blz.
1 Crime and the Art of Representation	B025	35
2 Historische en theoretische criminologie	B014	37
3 Criminele carrières: werk, dakloosheid en genen	B016	40
4 Ruimtelijke spreiding van criminaliteit en DNA	B013	44
5 Slachtoffers en het recht	C014	47
6 Organisatiecriminaliteit	B030	51
Donderdag 11:30-13:00		
7 Virtual reality, Go Pros & GPS: visual approaches to studying crime in action	B013	55
8 Culturele criminologie: straatjongens en witteboorden	B016	59
9 Bajessessie	B025	62
10 Uitbuiting binnen en buiten de seksindustrie	C004	66
11 Opsporing, persoonsgerichte aanpak en vermisten	C014	69
12 Cybercrime	B030	72
Donderdag 14:00-14:15		
Welkomswoord Voorzitter NVC	C131	
Donderdag 14:15-15:15		
Keynote: Eamonn Carrabine	C131	18
Donderdag 15:45-17:15		
13 PechaKucha-sessie	B013	76
14 Positieve veiligheid	B014	80
15 Detentie	B025	84
16 Criminologische theorieën in onderzoek naar beslissingen over schadeclaims	B016	87
17 Slachtofferschap en geweld tegen publieke dienstverleners	C014	90
18 Rechtspraak en straffen	B030	94

ZAALOVERZICHT VRIJDAG

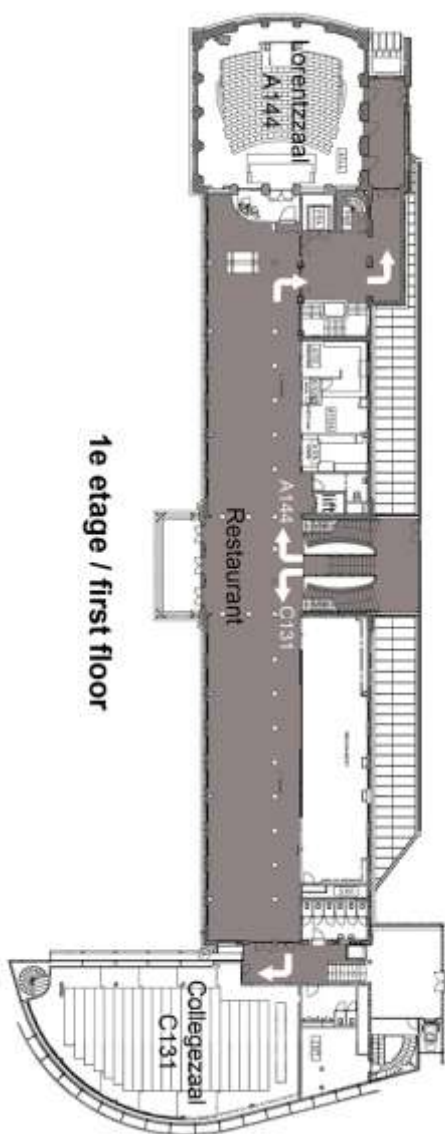
vrijdag 09:30-11:00	Zaal	Blz.
19 Veiligheidsbeleving: de invloed van toezicht en twitter	B030	98
20 Flora and fauna crimes	B014	101
21 #Kinderen	C004	103
22 Migratie en criminaliteit	B016	107
23 Jeugd en criminaliteit	C014	110
24 Opsporing	B025	114
Vrijdag 11:30-12:30		
Keynote: Peter J. van Koppen	A144	20
vrijdag 13:30-14:10		
Presentatie Eye Tracking Experiment	A144	21
vrijdag 14:10-14:30		
Uitreiking scriptieprijs	A144	23
vrijdag 15:00-16:30		
25 Fotosessie: stedelijke ruimte en visuele onderzoeksmethoden	B013	117
26 De criminaliteit daalt! Echt waar? Waarom dan?	B025	119
27 Groepsgedrag en collectieve actie	C004	121
28 Cybercrime en online bankieren: vier perspectieven	C014	124

PLATTEGROND KOG – BEGANE GROND

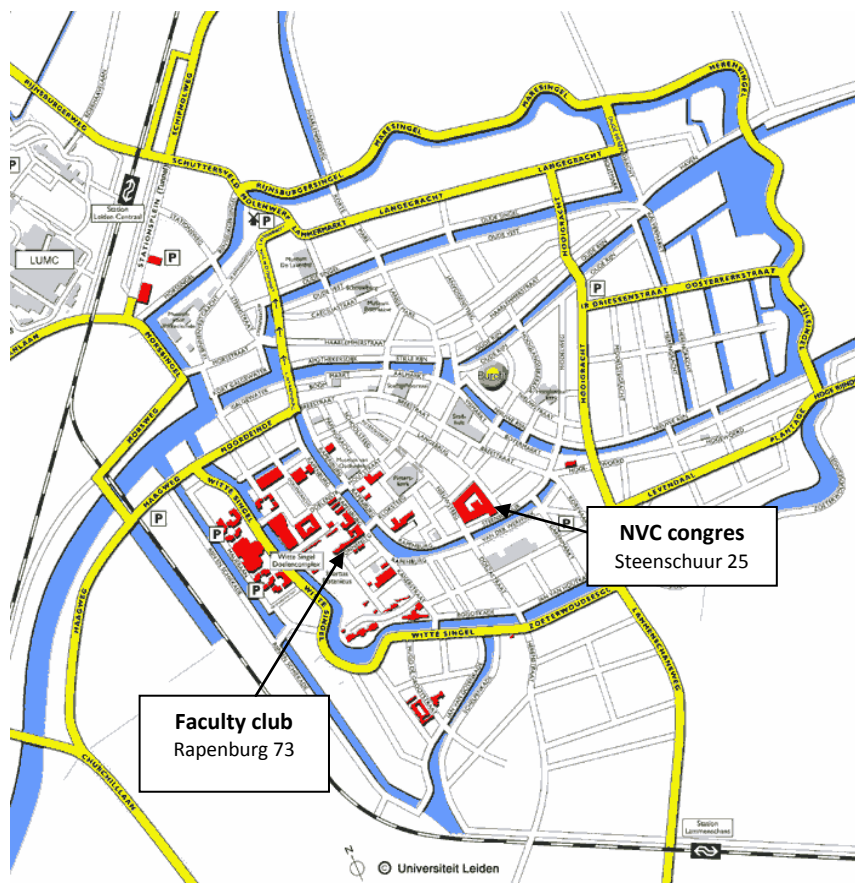

Kamerlingh Onnes Gebouw

PLATTEGROND KOG - 1E VERDIEPING

STADSPLATTEGROND LEIDEN

KEYNOTE: EAMONN CARRABINE

University of Essex

Donderdag 14.15 - 15.15 uur, zaal C131

Doing Visual Criminology

Although the attention given to images in criminology is a fairly recent development, it is important to acknowledge that across the humanities and social sciences the visual has become a major feature of quite diverse research practices. These approaches are pursued from a plethora of disciplinary and theoretical positions, to the extent that there is no single, shared view on how images should be used or to what ends they might be put. Nevertheless, it is clear that the field of visual methodology is now the site of innovative interdisciplinary scholarship, which is a telling indication of the increasingly prominent place images occupy in contemporary life. Such breadth and diversity presents certain challenges, as well as new possibilities, for criminology and these will be discussed in the paper. The material ranges from the analysis of images made by others to those produced by social researchers, and the problems posed when these are brought into correspondence with the more conventional concerns of social science. In doing so, the overall intention is describe a way of doing criminology that is not only creative, but also, critical.

The paper will draw on my ongoing research on the iconography of punishment, which is a study of the dominant ways in which penal landscapes have been represented since the 1500s. Images and texts are embedded in the social worlds that produced them, and while they should not be read as unproblematic sources of historical information they do tell us much about the tensions animating an era. The overall argument is that cultural processes should always be seen as part of a whole, so that the practice of textual or visual analysis must always be

linked to a material analysis of the institutions and social structures surrounding the work. For example, imprisonment has been the subject of documentary photographers for several decades now, encompassing Danny Lyon's *Conversations with the Dead*, which depicts prison life in Texas State Prisons in the late 1960s, through to Richard Ross's ongoing *Juvenile in Justice* project documenting the incarceration of American youth. Indeed, the website and blog at www.prisonphotography.org lists some 120 professional practitioners who have sought to convey the pains of confinement in visually striking ways.

KEYNOTE: PETER J. VAN KOPPEN

Vrije Universiteit Amsterdam

Vrijdag 12 juni, 11.30 - 12.30 uur, zaal A144

Over plaatjes in het strafdossier

Het Nederlands strafproces draait om het dossier. Daarin heeft de politie en het openbaar ministerie de zaak tegen de verdachte neergelegd en het bewijs verzameld. Althans, men pleegt de tekstuele versie van het opsporingsonderzoek en het bewijs aan de rechter voor te leggen. Plaatjes komen wel sporadisch aan de orde maar worden in de regel in slecht uitgevoerde zwart-wit kopieën in het dossier weergegeven. Rechters krijgen nog wel eens iets in kleur, de advocaten zelden. In Nederland wordt op ruime schaal zodoende essentiële strafrechtelijke informatie weggelaten.

In zijn lezing bespreekt Peter van Koppen welke visuele informatie wordt weggelaten, wat die informatie zou kunnen bijdragen aan het strafproces en de rechterlijke beslissing en waarom de juristen dat niet als een probleem zien. De lezing wordt geïllustreerd met lichtbeelden.

BEELDMATERIAAL IN DE STRAFRECHTSKETEN: INDIVIDUELE VERSCHILLEN IN KAART MIDDELS EYE TRACKING

Lotte van Dillen, Gabry Vanderveen & Carlo Konings

Professionals werkzaam in de opsporing en de verdere strafrechtketen krijgen vaak te maken met beeldmateriaal zoals foto's van plaatsen delict, letselfoto's, 3D-visualisaties of digitale bestanden, die bij veel mensen heftige emoties oproepen. Politie mensen, officieren van justitie, advocaten, en rechters krijgen dergelijke beelden bijvoorbeeld in dossiers te zien en nemen beslissingen over het gebruik en de verdere verspreiding van dit materiaal. Daarbij nemen zij de (mogelijke) emotionele impact al dan niet expliciet mee in hun overwegingen en beslissingen, zo blijkt uit diverse interviews die wij hebben gehouden. Beelden kunnen dus emoties oproepen die niet voor iedereen gelijk zijn. Dit laatste kan in kaart worden gebracht met behulp van eye tracking. Zo verkrijgen we een beter inzicht in welke (onbewuste) psychologische mechanismen een rol spelen bij de invloed van beeldmateriaal op de politiepraktijk en verdere strafrechtketen.

Zelf eye tracking ervaren? Dat kan!

Tijdens de eerste congresdag, op donderdag 11 juni, kunnen mensen gedurende de dag deelnemen aan een experiment waarbij gewerkt wordt met *eye tracking*. We onderzoeken hierin waar mensen op letten als ze beeldmateriaal van een plaats delict in ogenschouw nemen, en hoe dit samenhangt met bepaalde persoonlijkheidskenmerken. Deelname is vrijwillig en duurt ongeveer een kwartier. Wil je deelnemen aan het experiment? Ga dan op donderdag naar zaal C022. Deelnemers aan het experiment krijgen een kort verslag van hun individuele uitkomsten.

Op vrijdagmiddag 12 juni om 13.30 uur geven we een plenaire presentatie van de belangrijkste uitkomsten van dit eye tracking experiment in zaal A144 (grote zaal).

PECHAKUCHA 20 images x 20 seconds

Wat is PechaKucha 20x20? PechaKucha 20x20 is een concept voor het houden van korte, creatieve presentaties. Bij een Pecha Kucha-evenement presenteren deelnemers een diavoorstelling van 20 afbeeldingen, in een totale tijd van 6 minuten en 40 seconden. Elke afbeelding wordt daarbij precies 20 seconden getoond. De beelden verschijnen automatisch en de presentator praat het publiek door de beelden heen.

Wie heeft het uitgevonden? Het concept werd in 2003 bedacht door Astrid Klein en Mark Dytham, twee architecten uit Tokio. De naam stamt af van een Japans woord voor 'prietpraat' (ぺちゃくちゃ). Het woord moet als een enkel woord worden uitgesproken (petsja-kutsja).

Waarom is dit concept bedacht? De 20x20 eisen dwingen de deelnemers creatief en *to the point* te zijn. De bedenkers hebben als doel om te voorkomen dat presentatoren eindeloos blijven praten over hun favoriete onderwerp.

Waar gebeurt het? PechaKucha Nights zijn informele avonden waarbij 14 deelnemers een diavoorstelling van 20 afbeeldingen presenteren. Deze avonden worden inmiddels in meer dan 800 steden in de wereld georganiseerd. De deelnemers en het publiek van een Pecha Kucha Night komen doorgaans uit de wereld van design, architectuur, fotografie, kunst, wetenschap en andere creatieve gebieden.

Niet alleen in het kader van visuele criminologie hebben we dit jaar voor het eerst **PechaKucha op het NVC congres**. We denken dat het een fris, leuk, goed en vernieuwend format is om ons creatieve wetenschappelijke werk te presenteren.

Bron: www.pechakucha.org | www.wikipedia.org

GENOMINEERDEN VOOR DE NVC-SCRIPTIEPRIJS 2014/5

(in willekeurige volgorde)

Hanneke Leffers, Universiteit Groningen H.G.Leffers@gmail.com

Beeldvorming en beleid. Over de invloed van empirische en normatieve veronderstellingen op de inhoud van het hedendaagse criminaliteitsbeleid

Lucas Noyon, Universiteit Leiden l.noyon@law.leidenuniv.nl

We hebben naar u geluisterd Een onderzoek naar de burgerfora van het Openbaar Ministerie

Jelmer Wijnsma, Erasmus Universiteit Rotterdam

402988jw@student.eur.nl

Militaire drones in de strijd tegen terrorisme. Over de legaliteit en ethiek van drone aanslagen.

Anne Mariët, Universiteit Utrecht a.mariet@students.uu.nl

Natural, responsible, pure, or just nonsense? The perceptions of misleading labels in the Dutch food industry

Karin Monster, VU Amsterdam karinmonster@hotmail.com

Reintegration of former child soldiers in post-conflict settings: A case study of Northern Uganda

Op vrijdag 12 juni presenteren de genomineerden tijdens de lunch (12.30-13.30) een poster over hun scriptieonderzoek. Loop vooral even langs bij deze veelbelovende jonge onderzoekers!

ABSTRACTS

Keynote: Eamonn Carrabine.....	18
Doing Visual Criminology.....	18
 Keynote: Peter J. van Koppen.....	 20
Over plaatjes in het strafdossier.....	20
 1 Crime and the Art of Representation	 35
Crime's face: Imagining and Representing Kleptomania.....	35
<i>Willem de Haan</i>	
From Graffiti to Pixação. Urban Protest in Brazil	35
<i>Paula Gil Larruscahim</i>	
Hunting Worlds Turned Upside Down: Paulus Potter's Life of a Hunter.....	36
<i>Janine Janssen</i>	
 2 Historische en theoretische criminologie	 37
De criminele carrières van vrouwelijke oorlogsmisdadigers tijdens de Tweede wereldoorlog.....	37
<i>J.A.M. Stuifbergen</i>	
Het heilige water van de absint.....	38
<i>Frans Koenraadt</i>	
Criminologie: Umwertung aller Werte?	38
<i>Bas van Stokkom</i>	
 3 Criminele carrières: werk, dakloosheid en genen	 40
Veroordeeld tot (g)een baan: hoe delict- en persoonlijkheidskenmerken arbeidsmarktkansen voor veroordeelden beïnvloeden	40
<i>C.J.W. van den Berg, S. Ruiter, C.C.J.H. Bijleveld</i>	

Economisch dak- en thuislozen: risicofactoren en criminaliteit.....	40
<i>Eveline Verburg, Ilse Kalisvaart en Nicole Haas</i>	
Werk en recidive na detentie	41
<i>Anke Ramakers, Paul Nieuwbeerta, Johan van Wilsem, Anja Dirkzwager, Joni Reef</i>	
De invloed van genen en omgeving op criminele carrières	42
<i>Steve van de Weijer, Kevin Beaver (Florida State University)</i>	
4 Ruimtelijke spreiding van criminaliteit en DNA	43
Family matters: De invloed van de woonlocaties van familieleden op delictlocatiekeuze.....	43
<i>Barbara Menting, Marre Lammers, Stijn Ruiters, Wim Bernasco, Zoë Driessen</i>	
Hot spots vs besmettelijkheid. Een studie naar de invloed van clusters van besmettelijkheid op hot spots.	44
<i>J.J. van der Kemp, K. Oosterwijk</i>	
Hoe beïnvloeden theoretische concepten op huis-, straat- en buurtniveau het inbraakrisico van woningen.....	44
<i>Marlijn Peeters</i>	
DNA databanken als alternatieve databron voor criminologisch onderzoek.....	45
<i>Sabine De Moor</i>	
5 Slachtoffers en het recht	47
Impliciete 'verkrachtingsnormen' en vrouwelijkheid: Reacties op slachtofferseks en gender	47
<i>Eva Mulder</i>	
Secundaire victimisatie van het emotionele slachtoffer binnen het just world paradigma.....	48
<i>A.K. Bosma</i>	
Percepties van slachtoffers over het politie optreden in hun zaak en het verlenen van medewerking in de toekomst: Een prospectieve analyse.....	48
<i>N.N. Koster</i>	

Emotioneel herstel na slachtofferschap van criminaliteit: Een exploratieve studie naar de rol van gevoelens van erkenning en wraak	49
<i>Maarten Kunst</i>	
Verhalen over recht en rechtvaardigheid.....	50
<i>Pauline Aarten, Antony Pemberton</i>	
6 Organisatiecriminaliteit.....	51
Normativiteit en pragmatisme in particuliere opsporing en afhandeling van ongewenst gedrag binnen het bedrijfsleven	51
<i>Clarissa Meerts</i>	
‘Taakgerelateerd ongeoorloofd handelen’ binnen de Nederlandse politie.....	52
<i>Robin Christiaan van Halderen</i>	
Chemie bedrijven nader bekeken.....	52
<i>Kluin, MHA</i>	
Over de aanpak van de ‘grote graaiers’	53
<i>Karin van Wingerde, Marieke Kluin</i>	
7 Virtual reality, Go Pros & GPS: visual approaches to studying crime in action.....	55
Visualising crime: Waar ratio en persoonlijkheid elkaar ontmoeten..	55
<i>Smadar Groen</i>	
Oculus Burglary: A Virtual Reality Study.....	56
<i>Iris van Sintemaartensdijk, Andrew Demetriou</i>	
Bystanders in Action in the Aftermath of Robbery Events.....	56
<i>Marie Rosenkrantz Lindegaard, Wim Bernasco</i>	
Proyecto Villa 31: Studing victimization in a downtown slum using GPS cameras	57
<i>Jean-Louis van Gelder, Stijn Ruiter, Andrew Lemieux</i>	

8 Culturele criminologie: straatjongens en witteboorden.....59

Fucc de Popo..... 59

R.A. Roks

De Rattenvanger en Hamelen 59

Frank van Gemert

De rol van bedrijven in misdrijven door het apartheidsregime in Zuid-Afrika..... 60

Annika van Baar

Wetenschappelijke fraude als wittenboordencriminaliteit..... 61

Thaddeus Muller

9 Bajessessie.....62

De subjectief ervaren zwaarte van detentie en recidive: een vergeten element in het testen van afschrikkingstheorie 62

Ellen Raaijmakers, Thomas Loughran, Jan de Keijser, Anja Dirkzwager, Paul Nieuwbeerta

Recidive na vrijlating: Is een procedureel rechtvaardige bejegening van gedetineerden gedurende detentie van belang? 63

Karin Beijersbergen, Anja Dirkzwager, Paul Nieuwbeerta

Werken in de gevangenis: Factoren die een rol spelen bij emotionele gevolgen van werkstress 63

Vinitha Siebers, Toon Molleman

Een volgende stap in de participatiemaatschappij: de zelfredzame gedetineerde?..... 64

Dr. Toon Molleman

10 Uitbuiting binnen en buiten de seksindustrie66

Gesprekken met sekswerkers. Instrumenten voor het voorkomen en signaleren van mensenhandel in de prostitutie 66

M. Verhoeven, E. van Straalen

Zelfidentificatie bij slachtoffers van arbeidsuitbuiting..... 66

Niki Tielbaard, Xenia Commandeur, Masja van Meeteren

De Verblijfsregeling Mensenhandel en zorgen over oneigenlijk gebruik daarvan vanuit Crimmigratieperspectief.....	67
<i>Joanne van der Leun, Jeanine Klaver</i>	

11 Opsporing, persoonsgerichte aanpak en vermisten69

Opvattingen van politiemensen over strafrecht en strafrechtspleging.....	69
<i>Jelle Kort</i>	

Vermisten op de kaart	69
<i>Ilse van Leiden, Manon Hardeman</i>	

Wat weten Nederlandse politieverhoorders over de werking van het geheugen?	70
<i>Roel Boon, Geralda Odnot, Laura Wolters</i>	

PGA en ontwikkelingscriminologie	71
<i>Andrea Donker</i>	

12 Cybercrime72

Cybercrime en de verweving van mens en machine: nieuwe dimensies in cybercriminologisch onderzoek.....	72
<i>Wytske van der Wagen</i>	

Social Control Theory: Een empirische vergelijking tussen cybercrime en traditionele criminaliteit.....	73
<i>Marleen Weulen Kranenbarg, Stijn Ruiter, Jean-Louis van Gelder, Wim Bernasco</i>	

Cybercrime Cash-out; Een exploratieve studie naar digitale witwasvormen van uit cybercrime verkregen gelden	73
<i>Rolf van Wegberg, Jan-Jaap Oerlemans</i>	

Moving targets - leidt slachtofferschap van cybercrime tot aanpassing van gedrag?	74
<i>Johan van Wilsem</i>	

13 PechaKucha-sessie76

Laatbloeiërs in de criminaliteit 76

Vere van Koppen

Volwassen worden en criminaliteit: verschillen tussen etnische groepen in Nederland..... 76

Jessica M. Hill, Arjan A. J. Blokland, Victor R. van der Geest

Tijdens een echtscheiding beschuldigt een ouder de ander van seksueel kindermisbruik: hoe zou een familierechter moeten handelen? 77

Anne Smit, Catrien Bijleveld, Masha Antokolskaia

Grensoverschrijdende misdaad ontsluitend door Europese uitwisseling van DNA profielen 78

Wim Bernasco, Marre Lammers, Kees van der Beek

Trafficking in Human Beings for Sexual Exploitation: Recurrent Tropes and Imaginations 78

Brenda C. Oude Breuil, Elena Krsmanovic

Hersenen, hartslag en het behandelingsucces van gedetineerden 79

L.J.M. Cornet, P.H. van der Laan, H.L.I. Nijman, C.H. de Kogel

14 Positieve veiligheid80

‘Positive Criminology’: over positieve gedragsbeïnvloeding en het versterken van sociale bindingen 80

Marc Schuilenburg

Veiligheid: Van negatief naar positief, hoe doen we dat? 81

Fenna van Marle, Karlijn Schoonenberg

Street Pastors. Over veiligheid, zorg en liefde in het Britse uitgaansleven..... 81

Ronald van Steden

Rolmodellen en hun ‘boosheid met liefde’. Over kansen en knelpunten in duurzame preventie door de invloed van inclusie met informeel gezag onder risicojeugd 82

Jan Dirk de Jong

15 Detentie.....	84
Vriendschappen en psychische gezondheid in detentie	84
<i>H. Palmen, D. Kreager, P. Nieuwbeerta, A. Dirkzwager</i>	
Psychische problemen in detentie en het gebruik van zorg in Nederlandse penitentiaire inrichtingen	84
<i>Juliette van Gent, Anja Dirkzwager, Paul Nieuwbeerta</i>	
De leefsituatie van gedetineerden voor en na detentie	85
<i>Sanne van der Stelt, Paul Nieuwbeerta, Anja Dirkzwager</i>	
Woonsituaties van Nederlandse ex-gedetineerden.....	86
<i>Maaike Wensveen, Hanneke Palmen, Anke Ramakers, Paul Nieuwbeerta, Anja Dirkzwager</i>	
16 Criminologische theorieën in onderzoek naar beslissingen over schadeclaims	87
De aannemelijkheid van verzekeringsclaims: Een onderzoek vanuit de Focal Concerns Theorie	87
<i>Jorrit Blumink</i>	
Fraude met diagnostiek binnen de Generalistische Basis GGZ: Een onderzoek vanuit de Routine Activiteiten Theorie.....	88
<i>Marijke van de Wiel</i>	
Diagnostiek van psychische klachten bij slachtoffers van schokkende gebeurtenissen: Een onderzoek vanuit de Just World Theorie.....	88
<i>Maarten Kunst, Jorrit Blumink, Marijke van de Wiel</i>	
17 Slachtofferschap en geweld tegen publieke dienstverleners.....	90
Onbeperkt toegang tot recht? Slachtoffers met een licht verstandelijke beperking in de strafrechtsketen.....	90
<i>Nienke Spaan, Hendrien Kaal</i>	
Perspectieven op verschillen in geweldservaringen van mensen met een publieke taak	91
<i>Lisa van Reemst</i>	
Agressie en geweld door burgers bij gemeenteambtenaren: de rol van slachtofferkenmerken en werkcontext.	91

Tamar Fischer, Lisa van Reemst, Jessica de Jong

De invloed van vrienden op slachtofferschap en daderschap	92
<i>Josja Rokven, Gijs de Boer, Jochem Tolsma, Stijn Ruiter</i>	

18 Rechtspraak en straffen.....94

Worden allochtonen zwaarder gestraft? Onderzoek naar etnische verschillen in gevangenisstrafbeslissingen in Nederland	94
<i>Hilde Wermink, Sigrid van Wingerden, Johan van Wilsem, Paul Nieuwbeerta</i>	

Publieke opinie als remedie voor een legitimiteitscrisis van het strafrechtelijk systeem? Een onderzoek naar de burgerfora georganiseerd door het Openbaar Ministerie en de invloed hiervan op richtlijnen voor strafvordering.	95
<i>Lucas Noyon, Jan H. Crijns, Jan W. de Keijser</i>	

Hoe emotionele slachtofferverklaringen juridische beslissingen kunnen beïnvloeden	96
<i>Michèlle Bal</i>	

Voorlopige hechtenis als straftoematingsfactor	96
<i>Sigrid van Wingerden</i>	

19 Veiligheidsbeleving: de invloed van toezicht en twitter98

Vertier en vermaak onder toezicht	98
<i>J. Brands</i>	

De wijkagent op Twitter; een veilig gevoel?.....	99
<i>Imke Smulders</i>	

Schrikverlichting, camera's en illegaal gedrag: een veldexperiment in Amsterdam	99
<i>Ben Vollaard, Robert Dur</i>	

De preventie-paradox.....	100
<i>Marnix Eysink Smeets</i>	

20 Flora and fauna crimes	101
Assessing Threats and Devising Prevention Strategies: The Role of SCP in Tiger Protection	101
<i>Elvira Brouwer, Andrew Lemieux</i>	
Monkey business: the illegal trade in Barbary macaques	101
<i>D.P. van Uhm</i>	
Illegal deforestation in the Amazon Rainforest: Flora crimes and violence.....	102
<i>Tim Boekhout van Solinge</i>	
 21 #Kinderen	 103
Ontwikkeling van dader en slachtofferschap van 12minners	103
<i>Lieke van Domburgh, Charlotte Geluk, Robert Vermeiren, Lucres Nauta, Theo Doreleijers</i>	
Biosociaal onderzoek naar de ontwikkeling van delinquent gedrag: de stand van zaken	104
<i>Arne Popma</i>	
Het effect van detentie van vader op het probleemgedrag van kinderen.....	104
<i>Joni Reef, Anja Dirkzwager, Paul Nieuwbeerta</i>	
Warmte en steun in gezinnen van empathische en niet-empathische adolescenten. Een Social Relations Model analyse.....	105
<i>Veroni Eichelsheim, Maja Dekovic, Jolien van der Graaff, Susan Branje</i>	
 22 Migratie en criminaliteit	 107
Blijven of terugkeren? Een vergelijkende analyse van terugkeerintenties onder irreguliere en reguliere migranten.....	107
<i>Anneleen Hendriks, Masja van Meeteren</i>	
Asiel als dekmantel voor terrorisme? De relevantie van Artikel 1F Vluchtelingenverdrag	108
<i>M.P. Bolhuis</i>	

Illegaal is crimineel? Een analyse van vijftien jaar mediaberichten over irreguliere migranten.....	108
<i>Jelmer Brouwer, Joanne van der Leun, Maartje van der Woude</i>	
23 Jeugd en criminaliteit	110
Rondhangen, foute vrienden en jeugdcriminaliteit: Rol van de aanwezige peers	110
<i>Evelien Hoebe, Wayne Osgood, Sonja Siennick</i>	
Doordringen of doordrinken: effectevaluatie Halt-straf Alcohol	111
<i>Jos Kuppens</i>	
Evaluatie Aanpak problematische jeugdgroepen.....	111
<i>B. Bieleman, A. Kruize, M. Boendermaker, R. Mennes</i>	
De ware aard van jeugdige veelplegers: wat weten we op basis van politiecijfers en zelfrapportage-gegevens	112
<i>Frank Weerman, Gerben Bruinsma, Wim Bernasco, Lieven Pauwels</i>	
24 Opsporing	114
Focus in de opsporing.....	114
<i>Caroline Liedenbaum, Christianne de Poot</i>	
Het opsporingsproces in grootschalige rechercheonderzoeken	115
<i>Renze Salet</i>	
Forensische sporen interpretaties in scenario's.....	115
<i>J.J. van der Kemp, H. van den Brink, S. Deten</i>	
25 Fotosessie: stedelijke ruimte en visuele onderzoeksmethoden	117
Een stad gebouwd door angst	117
<i>Timo Peeters</i>	
Visuele methoden als lesmateriaal.....	117
<i>Marieke Kluin, Jelle Brands</i>	

26 De criminaliteit daalt! Echt waar? Waarom dan?.....119

De jeugdcriminaliteit daalt. Enkele mogelijke verklaringen met Amsterdam als casestudie..... 119

André van der Laan, Gijs Weijters

Trends in perceptie van criminaliteit..... 119

Ben Vollaard, Marnix Eysink Smeets

Terugval in recidive. Exploratie van de daling in de recidivecijfers van jeugdigen en ex-gedeteneerden bestraft in de periode 2002-2010 ..120

B.S.J. Wartna, N. Tollenaar, S. Verweij, M. Timmermans, M. Witvliet, G.H.J. Homburg

27 Groepsgedrag en collectieve actie.....121

Ordeverstoringen en de criminologie.....121

Tom van Ham

Van Collectief Ongenoegen tot Conflictgedrag121

M.J. van Bezouw, T. Postmes, M. Kutlaca

Voorspellen van agressie via sociale media en simulatie.....122

C. Gerritsen

28 Cybercrime en online bankieren: vier perspectieven124

Publiek-private aanpak van fraude met internetbankieren124

Sanne Boes

Slachtofferschap van phishing en malware gericht op internetbankieren..... 125

Jurjen Jansen

Inzicht in bruikbare beveiliging van internetbankieren.....125

Sven Kiljan

Cybercriminele netwerken126

Rutger Leukfeldt

1 CRIME AND THE ART OF REPRESENTATION

donderdag 09:30-11:00, Zaal: B025

Voorzitter: Janine Janssen

Crime's face: Imagining and Representing Kleptomania

Willem de Haan

Background Marlene Dumas (1953) is regarded as one of the most important international painters of this time. The Image as Burden, an overview of her work has been presented at the Stedelijk Museum in Amsterdam (2014) and The Tate in London (2015).

Goal In this presentation, an analysis is made of what her painting 'The Kleptomaniac' (2005) - and, in particular, its title - represents.

Method Drawing upon art history, I begin by looking at the original 'Portrait of a kleptomaniac' (ca. 1820) by Géricault of which Dumas has painted her own version. This will be followed by a discussion of the history of the concept of kleptomania in psychiatry and an analysis of how that concept is reproduced by Dumas' painting.

Result It will be argued that, by giving the portrait of a man the title of 'kleptomaniac' in 2005, Dumas represents a type of criminal in a way that neither does justice to the history of the concept of kleptomania, nor to the phenomenon itself.

Conclusion By mobilizing a contested and obsolete psychiatric concept as a title for a painting, the subject itself is mystified and the effect on the viewer of the painting is not only disorienting, but ethically problematic.

From Graffiti to Pixação. Urban Protest in Brazil

Paula Gil Larruscahim

This paper points out the process of rupture in Brazilian graffiti writer's subculture into at least three different groups - pichadores, pixadores and grafiteiros, by considering the hypothesis that this breakup happened in two different, though complementary levels. The first one is the commodification and co-optation of graffiti by successive media campaigns and by the state through the penal control. The second stage could be considered as a side effect of the first one and consists of a new form of resistance, or the emergence of a subculture within another subculture: the pixação movement. By exploring the history of graffiti problems in Brazil, not only as successive

chain of events, but as a dual process within the opposition of contradictory strains - commodification and criminalization - this paper discusses how these tensions have contributed for the advent of a new form of political resistance through actions defined by pixadores as 'acts of attack'. Instead of merely writing or tagging their signatures and messages in the walls of the city, their aim is to claim the attention for the freedom of usage of the urban space and to contest the extremely importance that property has in the late modernity context.

Hunting Worlds Turned Upside Down: Paulus Potter's Life of a Hunter

Janine Janssen

Background In the course of his short life the Dutch painter Paulus Potter (1625-1654) depicted animals in almost 100 paintings and in even more drawings and etchings. But *Life of a Hunter* (*Het leven van de jager*) has a special place in Potter's oeuvre. Paulus Potter's *Life of a Hunter* tells the tale of a gentleman who likes to hunt and to kill "game" and "exotic" animals. In ten of the panels, each set around the margins of the painting, the hunter is depicted in the act of hunting. In the centre of the canvas two panels depict how the hunter has been captured by animals and condemned to death.

Goal and method *Life of a Hunter* provokes several questions, first and foremost among which is: What does *Life of a Hunter* mean? Why is the hunting world turned upside down? What did it mean to Potter and to the variety of his possible audiences, us included? One of the most daunting tasks facing a nonspeciesist criminology is a disengagement from the historical dominance of human interests over those of animals in discourse about abuse and cruelty. To what extent can this work of art offer us an historical insight in 17th century ideas regarding animals and their treatment? An (art) historical analysis will provide answers to these questions.

Conclusion Potter's painting expresses a moment of transition in cultural attitudes towards human-animal relationships, but it cannot be understood as altogether pro-animal.

2 HISTORISCHE EN THEORETISCHE CRIMINOLOGIE

donderdag 09:30-11:00, Zaal: B014

Voorzitter: Bas van Stokkom

De criminele carrières van vrouwelijke oorlogsmisdadigers tijdens de Tweede wereldoorlog

J.A.M. Stuifbergen

Achtergrond De Tweede Wereldoorlog is een veelvuldig besproken en geanalyseerd hoofdstuk uit de Nederlandse geschiedenis. Des te opmerkelijker is het dat er tot op heden vanuit de criminologie weinig oog is geweest voor Nederlandse oorlogsmisdadigers/daders die in deze periode actief zijn geweest. Dit onderzoek brengt hier verandering in door de klassieke criminologische vragen naar omvang en aard van de gepleegde delicten en de levensloop van een 'zware' groep vrouwelijke daders te analyseren

Doel Op basis van uniek historisch (gesloten) archiefmateriaal worden de criminele carrières van de vrouwen die als 'Politiek delinquenten' na afloop van de oorlog middels de Bijzondere Rechtspleging zijn veroordeeld voor het plegen van misdaden tijdens de Tweede wereldoorlog beschreven. Met dit onderzoek wordt in kaart gebracht wie deze vrouwen waren, wat ze gedaan hebben en onder welke omstandigheden. Specifieker gesteld wordt de criminele carrière voorafgaand aan, tijdens en na afloop van de Tweede Wereldoorlog (en na het uitzitten van de opgelegde straf) in kaart gebracht, om zo vanuit criminologische oogpunt een bijdrage te kunnen leveren aan de analyse van vrouwelijke oorlogsmisdadigerstijdens WOII

Methode Dossieronderzoek in het Centraal archief bijzondere rechtspleging van alle vrouwen die na afloop van de oorlog voor een bijzonder gerechtshof zijn veroordeeld tot minimaal 10 jaar gevangenisstraf, levenslang of de doodstraf (N=58). Dit dossieronderzoek wordt aangevuld met Justitiële documentatie (JD's, de strafkaarten) van deze vrouwen.

Resultaten De eerste resultaten zijn medio juni beschikbaar en zullen worden besproken. Hierbij is aandacht voor verschillen tussen de vrouwen, daden die ze gepleegd hebben, hun strafblad, geografische spreiding, risicofactoren, psychisch welbevinden etc.

Conclusies Nog niet bekend, i.v.m. lopend onderzoek. Tijdens de presentaties worden voorzichtige tussenconclusies besproken.

Het heilige water van de absint

Frans Koenraad

Achtergrond Terwijl absint van oorsprong een volksdrank is, werd het eind van de 19e begin 20e eeuw veel gebruikt in artistieke kringen in Parijs. Ook in andere grote steden in Europa werd het veel genuttigd. Vooral onder kunstenaars en schrijvers genoot het onder de naam van “de groene fee” gretig aftrek en kreeg het de reputatie dat het hen bracht tot creatieve hoogten en artistieke inspiratie. Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Oscar Wilde, Vincent van Gogh, Henri de Toulouse-Lautrec, Pablo Picasso en Edgar Degas, zijn slechts enkelen die er wel pap van lustten. In het werk van veel kunstenaars uit die periode is de werking van dit middel dan ook te traceren.

Doel Lopend onderzoek naar verschuivingen in de loop der tijd in deviantie die balanceert tussen criminaliteit en psychische stoornis.

Methode Onderzoek in cultuur- en kunsthistorische bronnen; tevens in bronnen van geschiedenis van de (forensische) psychiatrie en criminologie, mede aan de hand van beeldmateriaal.

Resultaten Moord en zelfmoord(pogingen), verslaving, misbruik, hallucinaties, psychosen, kortom verregaande ontregeling blijkt als gevolg van absintgebruik te zijn voorgekomen. Maatregelen van de overheid bleven niet uit: absint is geruime tijd verboden geweest, mede als gevolg van fenomenen als morele paniek en copy cat die zich destijds aftekenden.

Conclusies Deze bijdrage, mede aan de hand van casuïstiek en beeldmateriaal, wordt enerzijds geïnspireerd door West-Europese auteurs op klinisch criminologisch en forensisch gedragskundig gebied. Anderzijds is materiaal vanuit de beeldende kunst geëigend om het beeld van verslaving, de reactie daarop en de ontwikkeling van patronen hierin in de loop der tijd manifest te maken. De geschiedenis herhaalt zich en daar valt steeds lering uit te trekken.

Criminologie: Uwertung aller Werte?

Bas van Stokkom

In deze presentatie wil ik eerst stilstaan bij het werk van David Matza. Zijn inzichten lijken - meer dan die van andere klassieke criminologen - nog altijd relevant. In een postmoderne ‘iedereen-doet-het’ samenleving is de delinquent een normaal persoon die bij gelegenheid er voor kiest de wet te overtreden. Die theorie lijkt aan te sluiten op de psychologische notie van een veelvormig en ‘overbevolkt’ zelf waarbij het switchen tussen wettige en onwettige handelingspatronen vanzelfsprekend is. De theorie lijkt ook aan te sluiten op

een 'liquid society' van individualisering en voortdurende aanpassing aan mobiliteitsstromen. Vrijheid en persistente verandering verlokken ieder (hoger opgeleid) mens tot misbruik en disloyaliteit. In die wereld is wellicht niet 'illegitieme dwang' de kernbetekenis van criminaliteit maar 'misleiding'. In termen van totale maatschappelijke schade zijn mishandeling en andere vormen van fysiek geweld marginaal te noemen. Fraude en misleiding kunnen daarentegen hele vertrouwenssystemen ontregelen en lam leggen. Wat betekent dat voor de criminologie? Zijn criminologen bereid om fraude en misleiding tot kern van onderzoek en reflectie te maken? En wat betekent dat voor de aanpak van criminaliteit? Zijn beleidsmakers, politici en journalisten bereid te 'dedramatiseren' en de taal van 'slechterik' in te wisselen voor 'amorele opportunist'?

3 CRIMINELE CARRIÈRES: WERK, DAKLOOSHEID EN GENEN

donderdag 09:30-11:00, Zaal: B016

Voorzitter: Nicole Haas

Veroordeeld tot (g)een baan: hoe delict- en persoonlijkheidskenmerken arbeidsmarktkansen voor veroordeelden beïnvloeden

C.J.W. van den Berg, S. Ruiter, C.C.J.H. Bijleveld

Achtergrond Eerder onderzoek heeft aangetoond dat re-integratie voor veroordeelden op de arbeidsmarkt een moeizaam proces is (o.a. Bushway, Stoll, & Weiman, 2007). Vaak hebben sollicitanten met een veroordeling een kleinere kans op het krijgen van een baan in vergelijking sollicitanten zonder een eerdere veroordeling. Specifiek voor veroordeelden is het van belang dat zij een baan vinden, aangezien het hebben van werk de kans op recidive aanzienlijk vermindert (o.a. Uggen & Wakefield, 2008).

Doel Deze studie beoogt meer inzicht te geven in de arbeidsmarktkansen voor veroordeelden in Nederland.

Methode Door middel van een experiment zal het bovenstaande doel worden bestudeerd. In een periode van 5 maanden zijn ongeveer 500 sollicitatiebrieven met CV's verstuurd in reactie op internetvacatures. Alle sollicitatiebrieven en CV's waren grotendeels identiek. Alleen op de etniciteit van de briefschrijver, wel- of niet eerder veroordeeld, type delict (geweld, vermogen en zeden) en tijdsduur van veroordeling tot aan sollicitatie (1 jaar geleden of 3 jaar geleden) is gevarieerd.

Resultaten en Conclusies Gevonden wordt dat voornamelijk etniciteit een sterk onderscheidende factor is wat betreft arbeidsmarktkansen. Briefschrijvers met een niet-westerse etniciteit blijken dan ook vaker een afwijzing te ontvangen naar aanleiding van hun sollicitatie. Wat betreft type delict hebben veroordeelden van een zedendelict de grootste kans op afwijzing naar aanleiding van hun sollicitatie. Tijdsduur van veroordeling tot aan sollicitatie blijkt geen invloed te hebben op een eventuele afwijzing.

Economisch dak- en thuislozen: risicofactoren en criminaliteit

Eveline Verburg, Ilse Kalisvaart en Nicole Haas

Achtergrond Dak- en thuisloosheid is een groot maatschappelijk probleem dat vaak in verband wordt gebracht met overlast en criminaliteit. De groep

‘economisch dak- en thuislozen’ is hierbij een interessante, relatief nieuwe subgroep: individuen die hun thuis zijn verloren als gevolg van ontslag, schulden of hypotheeklasten. In verhouding tot de algemene populatie dak- en thuislozen heeft deze nieuwe groep minder (zware) psychische en verslavingsproblematiek. Wie zijn deze individuen en hoe zien de risicofactoren van criminaliteit eruit? Draagt een relatief eenvoudige interventie, puur gericht op werk en woning, bij aan preventie en desistentie van criminaliteit bij economisch dak- en thuislozen?

Doel Identificeren en analyseren van factoren die kunnen bijdragen aan preventie en desistentie van criminaliteit bij economisch dak- en thuislozen.

Methode Longitudinaal onderzoek wordt sinds februari 2014 uitgevoerd bij Springplank040, een organisatie die zich in Eindhoven inzet voor economisch dak- en thuislozen. Er lopen drie onderzoeken bij deze doelgroep. Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, worden kwantitatieve en kwalitatieve methoden gecombineerd. Tijdens de presentatie worden de bevindingen uit alle drie de onderzoeken toegelicht.

Resultaten De onderzochte doelgroep bestaat uit zowel mensen met als zonder crimineel verleden. Tijdens de presentatie zullen verbanden worden gelegd tussen risicofactoren en het al dan niet afglijden naar criminaliteit.

Conclusie De ‘economisch’ dak- en thuislozen vormen een interessante groep voor de criminologie. Er zullen Conclusies en aanbevelingen op het gebied van preventie en interventies worden gepresenteerd, die mogelijk ook relevant zijn voor andere risicogroepen.

Werk en recidive na detentie

Anke Ramakers, Paul Nieuwbeerta, Johan van Wilsem, Anja Dirkzwager, Joni Reef

Achtergrond Recidiverisico's zijn hoog onder ex-gedetineerden. Een transitie naar werk wordt belangrijk geacht voor een succesvolle re-integratie na detentie. Theorieën stellen dat werk een beschermende invloed heeft op recidive en wijzen dit effect toe aan de kenmerken van een baan, zoals de baanstabielheid en baan kwaliteit. Tot op heden is longitudinaal onderzoek naar de invloed van werk(kenmerken) op het recidiverisico na vrijlating echter beperkt.

Doel Deze studie onderzoekt het effect van werk en werkkenmerken op recidive onder Nederlandse ex-gedetineerden.

Methode Er wordt gebruik gemaakt van data over Nederlandse gedetineerden, afkomstig uit de longitudinale studie het Prison Project. Naast verschiltoetsen

worden 'propensity score' technieken toegepast om het effect van werk en werkkenmerken op recidivekansen te onderzoeken in de eerste zes maanden na vrijlating.

Resultaten De resultaten wijzen uit dat niet zozeer het al dan niet hebben van werk, maar stabiel werk een beschermende invloed lijkt te hebben in de cruciale periode direct na vrijlating.

Conclusies Deze studie impliceert dat niet begeleiding naar een baan of naar een baan van hoger niveau, maar het faciliteren van baanbehoud gedurende detentie en begeleiding naar een stabiele baan crimineel gedrag zou kunnen helpen verminderen.

De invloed van genen en omgeving op criminele carrières

Steve van de Weijer, Kevin Beaver (Florida State University)

Achtergrond De criminele carrières van criminelen kunnen sterk variëren in de timing van delicten, de start en duur van de criminele carrières en de typen delicten die gepleegd worden. In criminologisch onderzoek wordt vaak getracht om de verschillen tussen criminele carrières te verklaren aan de hand van levensgebeurtenissen en andere omgevingsfactoren. Er is tot op heden nog maar weinig onderzoek gedaan naar de mate waarin verschillende aspecten van criminele carrières verklaard kunnen worden door genetische invloeden.

Doel Het doel van het onderzoek is om te schatten in hoeverre variantie in de timing van delicten, de start en duur van de criminele carrières en de typen gepleegde delicten verklaard kan worden door genetische factoren, gedeelde omgevingsfactoren en niet-gedeelde omgevingsfactoren.

Methode De steekproef bestaat uit de jongste generatie van de Transfive studie: de achterkleinkinderen van 198 hoogrisico jongens. Deze steekproef bevat een zeer groot aantal paren van familieleden met verschillende maten van genetische overeenkomst, waaronder tweelingen, broers, halfbroers, neven en achterneven. DeFries-Fulker regressie modellen worden gebruikt om de analyses uit te voeren.

Resultaten De voorlopige resultaten tonen aan dat een aanzienlijk deel van de variantie in kenmerken van criminele carrières wordt verklaard door genetische factoren. Niet-gedeelde omgevingsfactoren verklaren echter het grootste deel van de variantie.

Conclusies De voorlopige resultaten illustreren het belang om rekening te houden met genetische factoren wanneer men onderzoek doet naar de criminele carrières van individuen.

4 RUIMTELIJKE SPREIDING VAN CRIMINALITEIT EN DNA

donderdag 09:30-11:00, Zaal: B013

Voorzitter: Marlijn Peeters

Family matters: De invloed van de woonlocaties van familieleden op delictlocatiekeuze

Barbara Menting, Marre Lammers, Stijn Ruiter, Wim Bernasco, Zoë Driessen

Achtergrond Volgens crime pattern theory kiezen daders hun delictlocaties binnen hun awareness space welke bestaat uit de plekken die ze geregeld bezoeken en waarmee ze bekend zijn. Eerdere studies laten zien dat daders een grotere kans hebben hun delicten te plegen binnen hun huidige en vorige woongebieden alsook in gebieden waar ze eerder delicten pleegden dan in andere gebieden.

Doel De awareness space van daders bestaat echter uit meer gebieden die potentieel van invloed zijn op hun delictlocatiekeuze. De woonlocaties van (naaste) familieleden zullen er vaak ook deel van uitmaken. De meeste daders zullen hun familie af en toe bezoeken en zullen daarom bekend zijn met de gebieden waar ze wonen. We verwachten dat zowel huidige als vorige woonlocaties van familieleden een vergrote kans hebben om geselecteerd te worden als delictlocatie. We gaan na in welke mate dit geldt voor de woonlocaties van ouders, broers en zussen, kinderen en (voormalig) partners van daders en in hoeverre de resultaten afhangen van het geslacht en de leeftijd van daders en hun familieleden.

Methode We gebruiken delictregistraties van 7.910 verdachten uit de politieregio Haaglanden uit de periode 2006-2009 en combineren deze met de woongeschiedenissen ontleend aan BRP van de verdachten en hun familieleden. Discrete keuzemodellen worden gebruikt om de hypothesen te toetsen, waarbij we controleren voor de eigen woonlocaties en eerdere pleeglocaties van daders alsook locatiekenmerken.

Hot spots vs besmettelijkheid. Een studie naar de invloed van clusters van besmettelijkheid op hot spots.

J.J. van der Kemp, K. Oosterwijk

Achtergrond Daar waar veel misdrijven plaatsvinden is iets aan de hand waarop mogelijk kan worden geïntervenieerd. Het bepalen waar misdrijven meer voorkomen, kan door gebruik te maken van geografische misdaadanalysetechnieken zoals hot spot-analyse. Verklaringen waarom op hot spots meer misdrijven worden gepleegd, worden onder andere gevonden in het gedrag van daders. Dezelfde daders zouden kunnen terugkeren naar die locaties waar zij succesvol zijn. Diezelfde verklaring wordt geldig geacht voor het verklaren van het fenomeen van besmettelijkheid. De vraag in onze studie is dan ook de mate waarin besmettelijkheid en hot spots overeenkomen.

Doel Het doel is inzichtelijk in hoeverre clustering van besmettelijkheid invloed heeft op hot spots.

Methode Door zowel besmettelijkheids- als hot spot-analyses op 7557 woninginbraken in Tilburg uit de periode 2006 tot en met 2010 uit voeren wordt inzicht verkregen in de ruimtelijke patronen. De resultaten van de besmettelijkheidsanalyse zijn geanalyseerd op mate van clustering. Daarvoor is gebruik gemaakt van de hierachical nearest neighbor-techniek. Door de resultaten in QGIS weer te geven kan via visuele inspectie de mate van overlap worden bepaald.

Resultaten Er is een mate van besmettelijkheid vast te stellen in woninginbraken. De besmettelijke inbraken vertonen ook enige mate van geografische clustering. Die clusters van besmettelijkheid komen deels overeen met de hot spots van inbraken.

Conclusies Het bepalen van de mate van clustering van besmettelijkheid kan een belangrijke verfijning zijn van hot spots. Het onderscheid tussen clusters van besmettelijkheid en hot spots biedt aanknopingspunten voor onderzoek en praktijk.

Hoe beïnvloeden theoretische concepten op huis-, straat- en buurtniveau het inbraakrisico van woningen

Marlijn Peeters

Achtergrond Om de invloed van observeerbare omgevingskenmerken op het inbraakrisico te kunnen bepalen is een observationeel onderzoek uitgevoerd in Gent. Huizen, straten en buurten zijn geobserveerd om te kijken hoe verschillende niveaus samen het inbraakrisico beïnvloeden.

Doel Het doel van dit onderzoek is om te bepalen welke omgevingsfactoren op huis, straat en buurtniveau van invloed zijn op het inbraakrisico van woningen.

Methode In dit onderzoek zijn ruim 1500 woningobservaties in politiedistrict Gent uitgevoerd. Daarnaast zijn de straten en de buurten waar de woningen inliggen geobserveerd. Deze data wordt geanalyseerd met HLM multi-level software. Hierbij wordt bekeken of de data op verschillende niveaus de gebruikte theorieën ondersteund.

Resultaten en conclusie Deze presentatie gaat in op de samenhang tussen de kenmerken op verschillend niveaus. Bieden de gebruikte concepten een verklaring voor het inbraakrisico op huisniveau, ondersteund de data de gebruikte theorieën en wijzen de theoretische concepten op verschillende niveaus in dezelfde richting.

DNA databanken als alternatieve databron voor criminologisch onderzoek

Sabine De Moor

Achtergrond Politiecijfers, zelfrapportages- en slachtofferenquêtes zijn gewoonlijk de informatiebronnen voor de studie van criminaliteit. Deze bronnen bieden echter niet (altijd) een volledig criminaliteitsbeeld. Hoewel veel landen reeds enige tijd over een DNA databank beschikken, werd dergelijke databank nog maar weinig gebruikt voor de studie van crimineel gedrag.

Doel Het doel van de presentatie is een evaluatie te maken van de mogelijkheden die DNA databanken bieden voor de studie van crimineel gedrag.

Methode Aan de hand van een literatuurstudie worden de verschillende voor- en nadelen van de diverse bestaande databronnen bestudeerd. Ook worden de studies die reeds gebruik maakten van DNA databanken geëvalueerd.

Resultaten en Conclusies De literatuurstudie toont aan dat er nog maar weinig studies gebruik maakten van DNA databanken, en dat daarbij nooit een één-op-één vergelijking werd gemaakt met de gegevens uit de politiedatabank. Officiële politiegegevens hebben het voordeel dat ze informatie kunnen bieden over dezelfde feiten aanwezig in de DNA-databank. In tegenstelling tot survey bevindingen, hebben officiële gegevens bovendien betrekking op een groot geografisch gebied en ruime tijdsperiode. Door het combineren van DNA gegevens met politiecijfers ontstaat er daardoor een vollediger en gedetailleerder beeld van diverse vormen van criminaliteit. DNA databanken hebben immers het voordeel dat ze zowel gekende als onbekende daders omvatten en bovendien linken kunnen leggen tussen deze - al dan niet gekende

- daders. Door het linken van daders kunnen niet alleen mededaders binnen een specifiek misdrijf bestudeerd worden, maar kunnen ook grotere netwerken van daders die niet rechtstreeks met elkaar verbonden zijn, bestudeerd worden.

5 SLACHTOFFERS EN HET RECHT

donderdag 09:30-11:00, Zaal: C014

Voorzitter: Pauline Aarten

Impliciete 'verkrachtingsnormen' en vrouwelijkheid: Reacties op slachtofferseks en gender

Eva Mulder

Achtergrond Lerner's "Belief in a Just World" wordt binnen de victimologische literatuur gebruikt om aan te duiden dat de impliciete behoefte te geloven in een rechtvaardige wereld kan leiden tot negatieve reacties tegenover slachtoffers. Bij reacties op verkrachtingsslachtoffers spelen ook normativiteit en genderstereotypen een grote rol, blijkend uit de benaming van verkrachting als "gendered" of "gendering crime".

Doel Gender-en slachtoffernormen en stereotypebeelden van verkrachting kunnen elkaar wederzijds beïnvloeden. In de desbetreffende studie werd onderzocht hoe confrontatie met (non)stereotype verkrachtingsslachtoffers de reacties van derde partijen beïnvloedt.

Methode Het onderzoek bevatte een online vignettenstudie met een beschrijving van een student, gevolgd door een situatie die eindigt in een seksueel misdrijf. Respondenten (n= 147) kregen willekeurig één van acht condities te zien in een 2 (Man vs. Vrouw) x 2 (typisch "Masculine" vs. typisch "Feminine") x 2 (evaluatie van slachtofferkarakter Voor vs. Na het verkrachtingsscenario) "between-subjects-design". Daaropvolgende vragen relateerden aan Lerner's irrationele coping-strategieën, waaronder het toekennen van schuld aan, en waardevermindering van, het karakter van het slachtoffer.

Resultaten Resultaten toonden aan dat "feminine" (man of vrouw) slachtoffers meer slachtoffereigenschappen, i.e. naïviteit en kwetsbaarheid, toegekend kregen dan "masculine" slachtoffers. Daarnaast werd hun karakter vaker gezien als oorzaak van victimisatie dan het karakter van masculine slachtoffers. Tot slot werden slachtoffers als meer vrouwelijk/feminine beoordeeld na de verkrachting dan ervoor.

Conclusie Conformerend en non-conformerend aan het stereotype slachtofferbeeld lijken allebei gevaren met zich mee te brengen. Omtrent onderzoek naar reacties op verkrachting is het heilzaam vaker de normatieve context van victimisatie in de beschouwing te betrekken.

Secundaire victimisatie van het emotionele slachtoffer binnen het just world paradigma.

A.K. Bosma

Achtergrond De achtergrond van deze studie is gelegen in de Belief in a Just World theorie (BJW) (Lerner, 1980). Eén van de manieren om dit impliciete geloof te herstellen na een confrontatie met onrecht is het negatief evalueren van een slachtoffer (bijv. victim blaming), resulterend in secundaire victimisatie.

Doel Omdat BJW secundaire victimisatie kan verklaren, is het van belang deze theorie toe te passen om het strafrechtssysteem, dat volgens de literatuur kampt met secundaire victimisatie. Echter, de nietemotionele manier waarop het slachtoffer wordt gepresenteerd in BJW-onderzoek is anders dan het relatief emotionele slachtofferbeeld in het strafrechtssysteem. Dit onderzoek bekijkt wat de effecten zijn van emotionele slachtoffercomponenten in een BJW-studie, zodat de BJW-theorie in een later stadium kan worden toegepast op het strafrechtssysteem op een ecologisch valide manier.

Methode Participanten hebben online, via Amazon Mechanical Turk (N = 477) deelgenomen aan een vignette studie. Eerst hebben zij een slachtofferverklaring gelezen die een boos, verdrietig of niet-emotioneel component bevatte. Daarna hebben zij het slachtoffer geëvalueerd op onder andere schuld en karakterspullen.

Resultaten en Conclusie Deze studie laat zien dat boze slachtoffers op verschillende gebieden negatiever worden beoordeeld dan verdrietige en niet-emotionele slachtoffers. Dit wijst erop dat ook secundaire victimisatie van emotionele slachtoffers uitgelegd kan worden aan de hand van de BJW-theorie, waarbij boosheid een speciale plaats inneemt. Naast de eerder vastgestelde relatie tussen boosheid en onrecht in de literatuur, wordt in deze studie boosheid ook gerelateerd aan secundair onrecht.

Percepties van slachtoffers over het politie optreden in hun zaak en het verlenen van medewerking in de toekomst: Een prospectieve analyse

N.N. Koster

Achtergrond De politie is in haar functioneren afhankelijk van de medewerking van slachtoffers van criminaliteit. Zij kunnen belangrijke informatie delen over de aard van het delict en kenmerken van de dader(s). Eerdere ervaringen met de politie en vertrouwen in de politie lijken belangrijke voorspellers te zijn voor het verlenen van medewerking. Een positieve evaluatie van de interactie met agenten zou, naast de uitkomst van de zaak, bijdragen aan de gepercipieerde

legitimiteit van de politie en vervolgens tot de bereidheid om medewerking te verlenen aan de politie. Dit is echter niet eerder prospectief onderzocht.

Doel In het huidige onderzoek wordt prospectief nagegaan of en in hoeverre er sprake is van samenhang tussen de evaluatie van het politieoptreden, ervaren legitimiteit en bereidheid tot medewerking met de politie in de toekomst.

Methode Slachtoffers van ernstige vormen van vermogenscriminaliteit en geweldsmisdrijven die daarvan aangifte hebben gedaan bij de politie zijn op drie meetmomenten (binnen 4 weken na aangifte, 1 maand en 3 maanden later) telefonisch geïnterviewd. Daarbij is ingegaan op de evaluatie van het politieoptreden in hun zaak, het vertrouwen dat zij in de politie hebben en hun bereidheid om medewerking te verlenen aan de politie in geval van toekomstig slachtofferschap van criminaliteit.

Resultaten en Conclusies Evaluaties van het politieoptreden lijken positief gerelateerd te zijn aan de gepercipieerde legitimiteit van de politie en ook aan de bereidheid tot het verlenen van medewerking. De uitkomst van de zaak lijkt geen invloed te hebben. Implicaties voor de politiepraktijk en aanbevelingen voor toekomstig onderzoek zullen worden besproken.

Emotioneel herstel na slachtofferschap van criminaliteit: Een exploratieve studie naar de rol van gevoelens van erkenning en wraak

Maarten Kunst

Achtergrond Een belangrijke doelstelling van slachtofferwetgeving en -beleid is het erkennen van de slachtofferstatus. Door dat te doen zouden slachtoffers hun slachtofferervaring beter emotioneel kunnen verwerken, zo wordt vaak gedacht. Empirisch onderzoek naar het effect van erkenning op emotionele klachten van slachtoffers laat echter zien dat erkenning slechts in beperkte mate verband houdt met emotioneel herstel. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat sommige slachtoffers zich zodanig gekrenkt voelen in hun gevoel van “agency” dat een positief effect van erkenning op hun emotionele herstel wordt belemmerd door gevoelens van wraak.

Doel Deze studie heeft tot doel te onderzoeken of het effect van erkenning op het emotionele herstel van slachtoffers van criminaliteit wordt gemodereerd door gevoelens van wraak jegens de dader.

Methode Slachtoffers van woninginbraak en geweldscriminaliteit (N = 201) die daarvan aangifte hebben gedaan bij de politie in de eenheid Den Haag in de periode van mei tot en met december 2012 zijn op twee momenten (binnen een maand na aangifte en een maand later) telefonisch geïnterviewd over

gevoelens van erkenning en wraak en posttraumatische stresssymptomen in relatie tot de slachtofferervaring.

Resultaten en Conclusies

Evenals in eerdere studies werd gevonden, had erkenning een positief effect op posttraumatische stresssymptomen. Dit effect werd echter gemodereerd door gevoelens van wraak jegens de dader: Vooral een gebrek aan erkenning in combinatie met gevoelens van wraak belemmerde het emotionele herstel. De resultaten worden bediscussieerd in het licht van slachtofferwetgeving- en beleid.

Verhalen over recht en rechtvaardigheid

Pauline Aarten, Antony Pemberton

Achtergrond Een belangrijk onderwerp binnen de victimologie betreft de perspectieven van slachtoffers op rechtvaardigheid na een delict. Eerder onderzoek richtte zich voornamelijk op slachtoffertevredenheid met het proces en de uitkomst, en gebruikte daarbij vooral vragenlijsten. Dit onderzoek kiest voor een andere aanpak. In lijn met de recente ontwikkelingen in de persoonlijkheidspsychologie, wordt meer belang gehecht aan persoonlijke verhalen die mensen vertellen. Binnen de sociale wetenschappen wordt de mens steeds meer gezien als een ‘storytelling animal’. Het belang van verhalen en de wijze waarop mensen zin en betekenis geven aan belangrijke gebeurtenissen in hun leven staan centraal in narratieven.

Doel In dit onderzoek staan de rechtservaringen van slachtoffers centraal. Aan de hand van narratieven onderzochten we de zin- en betekenisgeving na het slachtofferschap en de impact en continuïteit (of juist closure) van het slachtofferschap door de rechtsreactie in hun levensverhaal.

Methode Life story interviews zijn gehouden met slachtoffers van ernstige gewelds- en zedendelicten. Omdat de ervaringen met de rechtsreactie centraal staan, zijn alleen slachtoffers benaderd van wie hun rechtszaak in eerste aanleg is afgedaan.

Resultaten en Conclusie We zien de zogenaamde Big Two van kernmotivaties - agency (‘Goal pursuit of the self’) en communion (de verbinding met anderen) in de verhalen van slachtoffers. Slachtofferschap is een aanslag op de power/status van het slachtoffer, maar doet ook symbolisch de waarden van de gemeenschap waarvan het slachtoffer deel uitmaakt geweld aan. We bespreken in hoeverre de rechtservaringen - het proces en de uitkomst - zijn te begrijpen in deze termen.

6 ORGANISATIECRIMINALITEIT

donderdag 09:30-11:00, Zaal: B030

Voorzitter: Karin van Wingerde

Normativiteit en pragmatisme in particuliere opsporing en afhandeling van ongewenst gedrag binnen het bedrijfsleven

Clarissa Meerts

Achtergrond Particuliere opsporing en afdoening van ongewenst gedrag binnen het bedrijfsleven wordt vaak gezien als een commerciële versie van (strafrechtelijke) opsporing en vervolging. Er wordt dan uitgegaan van een tegenstelling/dichotomie tussen publieke en private belangen. Wanneer de overwegingen van bedrijven om ongewenst gedrag privaat te onderzoeken en af te handelen worden bekeken, blijkt dat dit onderscheid publiek/privaat belang kan worden aangevuld met de tegenstelling pragmatisme versus normativiteit. Naast pragmatische overwegingen is er ook ruimte voor meer normatieve beweegredenen. In deze presentatie wordt aan de hand van kwalitatief empirisch onderzoek gekeken naar deze overwegingen en de uitkomsten waar deze toe kunnen leiden.

Doel Het doel van het promotieonderzoek waar deze presentatie uit voortvloeit is tweeledig: ten eerste inzicht bieden in privaat onderzoek naar en afdoening van ongewenst gedrag binnen ondernemingen. Ten tweede wordt er gekeken hoe we deze praktijk dan (theoretisch) moeten duiden, met name wat betreft de verhouding publiek/privaat.

Methode Het onderzoek steunt voornamelijk op interviews onder particuliere (corporate) onderzoekers, klanten en politie en justitie (voortdurend - 48 afgerond). Daarnaast is er een observatie van een aantal maanden uitgevoerd bij een privaat onderzoeksbureau en bij een veiligheidsafdeling (beiden afgerond).

Resultaten Voorlopige resultaten van het onderzoek zullen worden besproken, o.a. over de rol van verschillende (tegengestelde) belangen en overwegingen van pragmatische en normatieve aard bij de beslissing om wel of geen aangifte te doen en hoe om te gaan met ongewenst gedrag binnen een bedrijf.

Conclusies Het veldwerk maakt duidelijk dat de dichotomie publiek versus privaat belang een te beperkt beeld schetst.

‘Taakgerelateerd ongeoorloofd handelen’ binnen de Nederlandse politie

Robin Christiaan van Halderen

Achtergrond Nederlandse politieambtenaren overtreden soms wetten en regels. Een deel van deze overtredingen wordt begaan ten behoeve van de taakuitvoering. Agenten kunnen er makkelijker, sneller of gerichter door optreden. Het zijn overtredingen met gunstige effecten voor de organisatie of de samenleving. De handelingen kunnen worden gevat onder de noemer ‘taakgerelateerd ongeoorloofd handelen’. In diverse wetenschappelijke domeinen zijn fenomenen onderzocht die lijken op dit type gedrag. De onderzoeken naar deze concepten bieden rijke inzichten in de factoren die van invloed zijn op het ontstaan van taakgerelateerd ongeoorloofd handelen en de wijze waarop het gedrag zich binnen de politieorganisatie kan ontwikkelen. De inzichten zijn tot nu toe niet tot nauwelijks geïntegreerd.

Doel Introduceren van het begrip ‘taakgerelateerd ongeoorloofd handelen’; het beschrijven van verwante concepten en hun onderlinge relaties; evenals het bieden van inzichten in potentiële verklaringen voor het ontstaan van ‘taakgerelateerd ongeoorloofd handelen’ en de wijze waarop het gedrag zich binnen de politieorganisatie kan ontwikkelen.

Methode Literatuurstudie

Resultaten Een ordeningskader van verwante concepten, een overzicht van invloedsfactoren en inzichten in de mogelijke ontwikkeling van ‘taakgerelateerd ongeoorloofd handelen’ binnen de politieorganisatie.

Conclusies Concepten uit een veelvoud aan wetenschappelijke disciplines zijn verwant aan het begrip ‘taakgerelateerd ongeoorloofd handelen’. Invloedsfactoren bevinden zich op het niveau van het individu, de organisatie en de omgeving en zijn nauw verbonden aan de fases in de ontwikkeling van het gedrag binnen de politieorganisatie.

Chemie bedrijven nader bekeken

Kluin, MHA

Achtergrond Op dit moment wordt zeer weinig aandacht besteed aan het feitelijke gedrag tussen inspecteurs en medewerkers van bedrijven tijdens inspecties en het eventuele handavingsproces. Binnen dit onderzoek zijn participerende observaties gedaan van Brzo inspecties van 15 verschillende Brzo-bedrijven om te verkennen, te analyseren en te begrijpen wat er zich afspeelt tijdens inspecties en het handavingsproces.

Doel en Methode Aangezien de doelstelling van dit onderzoek was om erachter te komen hoe Brzo inspecteurs beslissingen nemen, het recht interpreteren en de Brzo wet- en regelgeving toepassen is in dit onderzoek gekozen voor de onderzoeksrol observator-als-participant. De observaties van het algehele inspectieproces en de feitelijke inspectiedagen gaven inzicht in de interacties tussen de inspecteurs en de medewerkers van de Brzo-bedrijven.

Resultaten De handhavingsactiviteiten van de DCMR en Inspectie SZW varieerden van (waarschuwings-) brieven, stellen van eisen tot naleving, bevelen tot stillegging, last onder dwangsom, boetes en strafrechtelijke onderzoeken. In 14 gevallen van de 19 inspecties die werden geobserveerd hebben regelovertredingen geleid tot handhaving. Slechts 3 Brzo-bedrijven hebben geen handhaving gekregen naar aanleiding van de Brzo-inspectie.

Conclusies Dit onderdeel vormde een deelstudie van een promotieonderzoek. Voor wat betreft de invloed van handhaving op regelnaleving, is door middel van participerende observaties gebleken dat sommige overtredingen worden opgelost binnen de duur van een inspectie om uiteindelijk niet meer te worden beschouwd als regelovertredingen. Individuele verschillen in het gedrag van een inspecteur zijn van invloed op het sanctioneren en dus van invloed op de handhavingspraktijk. Twee incidenten die in Nederland zijn voorgekomen zijn van invloed geweest op de handhavingspraktijk van Brzo wet- en regelgeving.

Over de aanpak van de ‘grote graaiers’

Karin van Wingerde, Marieke Kluin

Achtergrond Afgelopen jaar was het precies 75 jaar geleden dat de Amerikaanse socioloog Edwin Sutherland de term white-collar crime introduceerde (1939/1940). Hij vroeg daarmee aandacht voor misstanden gepleegd door personen en organisaties met een groot maatschappelijk aanzien en een hoge sociale status tijdens de uitoefening van hun beroep of bedrijf.

Tegenwoordig is er aan aandacht voor deze witteboordencriminaliteit geen gebrek. In de afgelopen jaren hebben de affaires rondom frauderende managers, corrupte bestuurders en bedrijven die het niet zo nauw nemen met de naleving van wet- en regelgeving elkaar in hoog tempo opgevolgd. In veel van deze gevallen ging het om grote, machtige en internationaal opererende bedrijven wiens handelingen grote maatschappelijke schade kunnen hebben voor het milieu, de economie en de veiligheid van burgers en bedrijven.

Tegelijkertijd belemmeren de kenmerken van deze bedrijven vaak ook de opsporing en handhaving. Niet alleen beschikken deze bedrijven vaak over voldoende financiële middelen dat financiële sancties niet opwegen tegen de

winst die bedrijven behalen, ook is het door het complexe en internationale karakter vaak moeilijk zicht te krijgen op wat er achter de schermen gebeurt.

Doel, Resultaten en methoden In deze bijdrage staat de problematiek van het toezicht en de handhaving van deze grote, machtige bedrijven centraal. Wij combineren daartoe inzichten uit twee onderzoeken naar de moeilijkheden die zich in de praktijk voordoen bij het toezicht op en de handhaving van grote bedrijven in de afvalbranche en de chemische industrie.

7 VIRTUAL REALITY, GO PROS & GPS: VISUAL APPROACHES TO STUDYING CRIME IN ACTION

donderdag 11:30-13:00, Zaal: B013

Voorzitter: Jean-Louis van Gelder

Visualising crime: Waar ratio en persoonlijkheid elkaar ontmoeten.

Smadar Groen

Achtergrond Een gemotiveerde dader, een aantrekkelijk doelwit en afwezigheid van een 'capable guardian': het zijn de alom bekende ingrediënten voor de totstandkoming van criminaliteit volgens de routine activiteiten theorie. Het is bekend gegeven dat volgens deze benadering de dader een rationele keuze maakt voor het plegen van een delict, maar ook slachtoffers en guardians staan voor keuzes die mogelijk invloed hebben op het al dan niet plaatsvinden van criminaliteit.

Doel Dit onderzoek richt zich op de samenhang tussen persoonlijkheidsfactoren, ontleend aan het HEXACO-model, en de beslissingen van daders, slachtoffers en guardians.

Methode Doorgaans wordt dergelijk onderzoek naar beslisgedrag uitgevoerd door middel van vignettenstudies. Voortbouwend op deze methode wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van visuele scenario's: korte videofragmenten die zijn gefilmd vanuit het perspectief van de dader, het slachtoffer of de guardian en die de deelnemer voor een bepaald dilemma stellen. Naar verwachting zullen respondenten door gebruik van dit medium beter in staat zijn zich in te leven in de situaties, waardoor de uitkomsten het werkelijke gedrag beter zullen benaderen dan in een traditionele vignettenstudie.

Resultaten Responsen op de visuele scenario's worden vergeleken met responsen op de geschreven versie en gekoppeld aan persoonlijkheid en zelf-gerapporteerde delinquentie, slachtofferschap en guardianship.

Conclusies Wij hopen met dit onderzoek een nieuwe methode van scenario-onderzoek te valideren en nader inzicht te krijgen in persoonlijkheidseigenschappen die voorspellend zijn voor slachtofferschap, daderschap en guardianship.

Oculus Burglary: A Virtual Reality Study

Iris van Sintemaartensdijk, Andrew Demetriou

Achtergrond Criminological research is rarely based on direct observation due to the clandestine nature of criminal acts. Yet, watching offenders 'on the job' can greatly enhance our understanding of crime and of how to prevent it.

Doel Virtual Reality (VR) may allow for a means to bypass the limitations of traditional research methods as it allows for observing criminal behavior as it takes place. The present study is one of the first of its kind to examine burglary behavior in an immersive virtual environment.

Methode A virtual neighbourhood was constructed in which houses could be burglarized. A total of 77 male VU University students burglarized a house in this virtual environment wearing VR goggles. To assess burglary behavior, a 2 x 2 design was used, in which the presence of an audible alarm and prior information about likelihood of being "caught" (alarm/no alarm, high/low chance) were manipulated. Additionally, the relation between personality characteristics such as self-control and sensation seeking, heart rate, self-reported presence, and behavior and success within the virtual environment (e.g., number and value of items stolen) was measured.

Resultaten Preliminary results indicate that immersion experienced by the participants was high and was not influenced by daily video game activity. Chances of getting caught did influence success in the paradigm; those with high chances of getting caught were more cautious.

Conclusie The results indicate that immersive virtual reality is a promising new method for criminological research.

Bystanders in Action in the Aftermath of Robbery Events

Marie Rosenkrantz Lindegaard, Wim Bernasco

Background Studies of bystanders mainly focused on intervention in emergency situations. They showed that amount of bystanders present and the social distance to the victims mattered for the likeliness that a bystander would intervene.

Aim We propose to extend the study of bystanders to include attention to acts before, during and after a crime took place.

Method Our analysis is based on camera footage of 42 robbery events in the Netherlands. Focus was on bystander acts in the aftermath of the robbery event. Coding included attention to types of bystander acts; characteristics of bystanders and victims; and event characteristics.

Findings We demonstrate that bystander acts in the aftermath of robbery events are patterned in terms of gender and social distance to the victim: Female bystanders provide different degrees of consolation of the victim depending on the social distance to the victim; male bystanders socially close to the victim trace down the offender.

Conclusions Bystander acts serve important functions for the re-establishing of social order after the disruptive event of the robbery. Patterns of gender and social distance in post-robbery events are similar to what has been found in post-conflict situations among chimpanzees. Findings provide evidence for homological patterns of consolation behavior in humans and monkeys.

Proyecto Villa 31: Studing victimization in a downtown slum using GPS cameras

Jean-Louis van Gelder, Stijn Ruiter, Andrew Lemieux

Background Various criminological perspectives attempt to shed light on why and where crime occurs. On the one hand, social explanations argue that some places are better suited for criminal activity because informal social control is lacking. A competing perspective emphasizes environmental characteristics (e.g., disorganization, presence of easy escape routes, lack of adequate street lighting) in addition to spatial elements (e.g. the location of residence of the victim and/or offender).

Goal Proyecto Villa 31 is a collaboration between the University of Buenos Aires and NSCR-CRIME Lab and integrates both perspectives to examine street crime in a downtown slum in Buenos Aires to determine the relevant factors associated with crime locations. The research examines if these are indeed social, spatial, or a combination of both.

Methods We use a multi-method approach which introduces a novel way of data-collection. Specifically, we collected information about the social and physical environment through three different instruments; a survey, a social observation instrument and geo-tagged photos. Geo-tagged photos assign universal x-y coordinates to each photograph which makes subsequent analysis using advanced spatial mapping techniques possible. This means that for each area in a neighbourhood we can determine not only what type of crime occurs and when it occurs, but also how it is related to the physical and the social environment.

Results In conjunction with the survey and social observation instrument this provides an encompassing picture of the social and physical correlates of slum crime. We will discuss preliminary findings of the study.

Conclusion We reflect on how our method can be used to study other criminological phenomena and how it contributes to the emerging field of visual criminology.

8 CULTURELE CRIMINOLOGIE: STRAATJONGENS EN

WITTEBOORDEN

donderdag 11:30-13:00, Zaal: B016

Voorzitter: Frank van Gemert

Fucc de Popo

R.A. Roks

Achtergrond De achtergrond van deze presentatie vormt een etnografisch promotieonderzoek naar de inbedding van criminaliteit en identiteit in een kleine Haagse wijk. Sinds de eind jaren negentig van de vorige eeuw vormt deze wijk de thuisbasis van de Rollin 200 Crips, een Nederlandse gang naar Amerikaans voorbeeld.

Doel In deze presentatie wil ik nader ingaan op de manier waarop de respondenten in mijn studie zich verhouden tot de politie, zowel op momenten dat de politie niet aanwezig is als tijdens interacties in de wijk waar mijn onderzoek zich heeft afgespeeld.

Methode Een etnografisch onderzoek van 2011 tot en met 2013 ligt ten grondslag aan deze presentatie. In die periode heb ik gedetailleerde informatie verzameld over 60 respondenten - waarvan de helft bestaat uit (voormalig) leden van de Rollin 200 Crips - die onderdeel uitmaken van een breder netwerk van meer dan 150 respondenten. Van 40 van deze respondenten heb ik gedurende drie jaar bovendien hun online activiteiten op Facebook, Instagram en Twitter gemonitord.

Resultaten en Conclusies Aan de ene kant wordt de politie op social media verbeeldt als de natuurlijke vijand van de straat (De Jong, 2007: 67). Tijdens een deel van de interacties op straat domineert deze meer problematische relatie het verloop van interacties met de politie. Toch is de meer dagelijkse omgang met de politie in de wijk een stuk vriendelijker van aard en lijkt juist het vermijden van onderlinge conflicten centraal te staan.

De Rattenvanger en Hamelen

Frank van Gemert

Achtergrond In het bekende sprookje van Grimm helpt de rattenvanger het stadje Hamelen af van een rattenplaag. Als het op betalen aankomt, wil het stadsbestuur de man te slim af zijn. De rattenvanger neemt wraak door, na de

ratten, ook de kinderen de stad uit te lokken. Said Bensellam is een selfmade man, die als jongerenwerker in Amsterdam-west erg succesvol is, maar hij heeft een moeizame relatie met de lokale overheid als opdrachtgever. Hij doet goed werk dat alom gewaardeerd wordt, maar bij herhaling botst hij met de reguliere instanties.

Doel Door deze casus tegen het licht te houden is te zien waar de obstakels liggen als een actieve burger door de rigide structuren van de participatiemaatschappij probeert te breken.

Methode Op basis van een groot aantal interviews en observaties is over Said Bensellam de biografie 'Straatkrediet' (Van Gemert 2015) geschreven.

Resultaten Said's persoonlijke eigenschappen maken dat hij goede resultaten haalt en ook blijft halen. De meeste anderen zouden, als ze in zijn schoenen staan, het bijltje erbij neergooien. Wat is de manier om dit te doorbreken? Moet het systeem worden aangepast om het werk van dit soort mensen beter te kunnen faciliteren? Of moet men zoeken naar meer mensen zoals Said, die door roeien en ruiten gaan?

De rol van bedrijven in misdrijven door het apartheidsregime in Zuid-Afrika

Annika van Baar

Achtergrond Gedurende de afgelopen decennia is de kritiek op de rol van bedrijven bij internationale misdrijven sterk toegenomen, terwijl er weinig bekend is over hoe en waarom bedrijven betrokken raken bij deze situaties. Ook binnen de anti-apartheidsbeweging lag er een grote nadruk op de rol van bedrijven in de misdrijven die door het apartheidsregime (1948-1994) werden gepleegd.

Doel Dit paper geeft een overzicht van de verschillende rollen van bedrijven in 1) economische en sociale marginalisatie van de niet-blanke Zuid-Afrikaanse bevolking; 2) onderdrukking en foltering van tegenstanders van het regime; en 3) het voortbestaan van het regime om een beeld te schetsen van de institutionele factoren die van belang zijn bij het begrijpen van de verschillende vormen van betrokkenheid.

Methode De analyse berust op secundaire en primaire bronnen, en een aantal interviews.

Resultaten Uit de analyses blijkt dat hoewel bedrijven vaak profiteerden van de omstandigheden die door het apartheidsregime werden geschept, er ook een sterke spanning was tussen economische en sociale/politieke doelen, die toenam vanaf de jaren 70. Voor de onderdrukking van de niet-blanke bevolking

waren westerse technologie en goederen cruciaal, maar veel ondersteuning vond plaats d.m.v. 'neutrale' producten en diensten.

Conclusies Er zijn meerdere economische, sociale en politieke institutionele factoren van belang bij het begrijpen en verklaren van de rol van bedrijven bij misdrijven door het apartheidsregime in Zuid-Afrika, en deze problematiseren zowel eenvoudige normatieve conclusies als voor de hand liggende oplossingen.

Wetenschappelijke fraude als wittenboordencriminaliteit

Thaddeus Muller

Achtergrond In de literatuur over wetenschappelijke fraude is weinig oog voor de organisatie waarin deze fraude heeft plaatsgevonden, doorgaans een universiteit of onderzoeksinstituut. In deze presentatie over Diederik Stapel beperk ik me tot de periode waarin Stapel gevormd werd als academicus, zijn jaren aan de UvA (1986-2000). In het bijzonder besteed ik aandacht aan de 'normalisering van deviantie' en het missen van 'early warning signs', begrippen die ik ontleen aan het werk van Diane Vaughan over The Challenger Launch Decision: Risky Technology, Culture, and Deviance at NASA (1996).

Doel Geïnspireerd door studies over wittenboordencriminaliteit, kies ik voor een benadering waarin gekeken wordt naar de rol van academische organisaties bij wetenschappelijke fraude. Het gaat hier onder andere om de begeleiding van en het toezicht op het functioneren van wetenschappelijke onderzoekers.

Methode Het onderzoek dat ik hier presenteer heeft een etnografisch karakter en bestaat uit diepte-interviews, onder andere met Stapel zelf, observaties en documentenanalyse. Tevens wordt een vergelijking gemaakt met andere recente gevallen van wetenschappelijke fraude.

Resultaten In het geval van Stapel blijkt dat er diverse early warning signs waren, maar die werden niet als zodanig gedefinieerd door zijn collega's. Uit een vergelijking met andere bekende fraudeurs, zoals Jon Sudbø (Medicijnen, Noorwegen) en Jan Hendrik Schön (Natuurkunde, Duitsland/VS), blijkt dat zich soortgelijke situaties elders hebben voorgedaan.

Conclusies In mijn presentatie zal ik duidelijk maken dat het missen van early warning signs niet alleen te maken heeft met strategisch handelen van de fraudeurs (afschermen), maar tevens te maken heeft met 'normalisering van deviantie' en met wat ik benoem (geïnspireerd door Goffman) als 'academic inattention', een begrip waarmee ik verwijst naar een omgangsvorm onder academici, waarin sprake is van intellectuele en sociale onoplettendheid.

9 BAJESSESSIE

donderdag 11:30-13:00, Zaal: B025

Voorzitter: Toon Molleman

De subjectief ervaren zwaarte van detentie en recidive: een vergeten element in het testen van afschrikkingstheorie

Ellen Raaijmakers, Thomas Loughran, Jan de Keijser, Anja Dirkzwager, Paul Nieuwbeerta

Achtergrond In deze studie wordt onderzocht in hoeverre verschillende maten van de subjectief ervaren zwaarte van detentie bijdragen aan enig afschrikwekkend effect van gevangenisstraf. Bestaand onderzoek verschaft weinig ondersteuning voor een individueel afschrikwekkend effect van gevangenisstraf. Waar het concept strafzwaarte typisch wordt gemeten met objectief waarneembare indicatoren (o.a. straftype en strafduur), wordt in de literatuur over effecten op toekomstig gedrag in toenemende mate het belang onderkend van subjectieve ervaringen en percepties van een opgelegde straf.

Doel In deze studie wordt onderzocht in hoeverre verschillen in de subjectief ervaren zwaarte van detentie effect hebben op recidive binnen zes maanden na vrijlating.

Methode Er is gebruik gemaakt van longitudinale data van het Prison Project, een grootschalig onderzoek onder Nederlandse gedetineerden die maximaal twee jaar in detentie hebben verbleven (N=1,344). Gedurende deze detentie is op vier meetmomenten informatie verzameld over hoe zwaar gedetineerden hun detentie ervaren.

Resultaten Bivariate analyses laten zien dat gedetineerden die hun detentie als zwaarder ervaren, zoals verwacht, een kleinere kans hebben om opnieuw een misdrijf te plegen binnen zes maanden na detentie. Hoewel dit effect blijft bestaan wanneer we controleren voor de duur van de detentie, verdwijnt het grotendeels wanneer een breed scala aan controle variabelen wordt opgenomen in het model.

Conclusies Implicaties voor toekomstig onderzoek en beleid worden besproken.

Recidive na vrijlating: Is een procedureel rechtvaardige bejegening van gedetineerden gedurende detentie van belang?

Karin Beijersbergen, Anja Dirkzwager, Paul Nieuwbeerta

Achtergrond In veel Westerse landen zijn recidivepercentages onder ex-gedetineerden hoog. Kennis over hoe detentieomstandigheden van invloed zijn op recidive na vrijlating zou kunnen bijdragen aan een effectieve criminaliteitsbestrijding. De procedurele rechtvaardigheidstheorie veronderstelt dat gedetineerden die zich rechtvaardig en respectvol behandeld voelen in detentie, het strafrechtstelsel als meer legitiem ervaren en daardoor een kleinere kans hebben om te recidiveren na vrijlating.

Doel De huidige studie onderzoekt de relatie tussen procedurele rechtvaardigheid, legitimiteit en recidive na vrijlating. Het doel was onderzoeken of: 1) procedurele rechtvaardigheid percepties van gedetineerden van invloed zijn op een hun criminele gedrag na vrijlating, 2) een verband tussen procedurele rechtvaardigheid en recidive wordt gemedieerd door de door gedetineerden ervaren legitimiteit van het strafrechtstelsel.

Methode Er is gebruik gemaakt van gegevens van het Prison Project, een longitudinale studie onder Nederlandse gedetineerden. Gedurende detentie zijn 1.241 gedetineerden met een maximale detentieduur van 9 maanden bevraagd over de wijze waarop zij zich bejegend voelen in detentie. Recidive in de 18 maanden na vrijlating is vastgesteld met gegevens uit het Justitieel Documentatiesysteem, welke alle strafrechtelijke veroordelingen in Nederland bevat.

Resultaten Hoewel er sprake is van een klein effect, laat logistische regressie zien dat gedetineerden die zich procedureel rechtvaardig behandeld voelen in detentie minder vaak opnieuw veroordeeld worden in de 18 maanden na vrijlating. De resultaten laten geen bewijs zien voor een mediërende rol van legitimiteit.

Conclusies De resultaten van dit onderzoek laten zien dat gevangenisautoriteiten, zij het in beperkte mate, recidive na vrijlating kunnen verminderen door gedetineerden rechtvaardig en humaan te bejegenen.

Werken in de gevangenis: Factoren die een rol spelen bij emotionele gevolgen van werkstress

Vinitha Siebers, Toon Molleman

Achtergrond In een penitentiaire inrichting is er altijd potentiële dreiging van agressie en geweld en dat kan voor het inrichtingspersoneel stressvol zijn en kan leiden tot verminderd functioneren en verzuim. De mate waarin die

werkomgeving stressvol is kan echter ook positief worden beïnvloed door goede arbeidsomstandigheden te scheppen. In de literatuur worden in dat kader factoren als collegialiteit, leiderschap en moreel vakmanschap genoemd (Dollard & Winefield, 1998; Harvey, 2014; Molleman & Broek, 2014).

Doel Meer kennis wordt opgedaan om de emotionele gevolgen van werkstress onder executieve werknemers in de Nederlandse gevangenis te voorkomen.

Methode en Resultaten Om het doel te bereiken is gebruik gemaakt van het medewerkertevredenheidsonderzoek dat in 2014 in het Nederlandse gevangeniswezen is afgenomen (response: 63.9%, waaronder 1933 executieve medewerkers). Naast genoemde onafhankelijke variabelen (stressoren en HRM aspecten) controleren we in de analyses voor enkele achtergrondvariabelen zoals het regime waarin men werkt. Met het NVC congres zijn de empirische analyses gereed en wordt hierover verslag gedaan. De verwachting is dat HRM aspecten zoals leiderschap en collegialiteit een negatieve relatie zullen hebben met emotionele gevolgen van werkstress. Bovendien toetsen we of deze relatie gemedieerd wordt door onder meer veiligheid, agressie en geweld die medewerkers ervaren.

Conclusie De bevindingen van deze studie dragen bij aan inzicht in factoren die een rol spelen bij PSA. Naast 'statische' kenmerken van medewerkers en organisaties wordt er expliciet gezocht naar factoren die het management kan beïnvloeden en daarmee handvaten kunnen bieden voor de aanpak van PSA.

Een volgende stap in de participatiemaatschappij: de zelfredzame gedetineerde?

Dr. Toon Molleman

Achtergrond In diverse geleidingen van de Nederlandse maatschappij is in recente jaren het begrip participatie opgedoken. Daarmee wordt doorgaans aangeduid dat er geen of minder beroep wordt gedaan op overheidsdiensten, maar dat burgers in hogere mate zelfvoorzienend zijn al dan niet door elkaar te helpen. In het gevangeniswezen verscheen dit fenomeen als responsabilisation, een concept dat verwijst naar gedetineerden die zoveel mogelijk zelf voorzien in hun levensbehoefte en zelfstandig hun levensverrichtingen uit voeren. De premisse luidt dat dit kosten scheelt en mensen sterker maakt.

Doel Deze studie brengt in kaart welke initiatieven (voor zover er wetenschappelijk over is gepubliceerd) er in Westerse landen bestaan op het gebied van zelfredzaamheid. Dit kan ideeën aandragen om in het Nederlandse gevangeniswezen acties en maatregelen op te pakken om gedetineerden zelfredzamer te maken en tegelijk kosten te besparen.

Methoden en Resultaten Deze studie is een research synthese die de kaders van de Campbell Collaboration (evidence-based stroming) combineert met die van de realist synthesis. Door dat te doen wordt zowel de zwaarte van de empirische evidentie getoetst alsook de theoretische robuustheid en toepasbaarheid meegewogen in een oordeel over de bestaande studies ter zake. De resultaten zijn opgedeeld in vier categorieën te weten: mogelijkheden in het dagprogramma, (self-)management, omgeving en digitalisering/technologie.

Conclusie De algemene conclusie luidt dat op de evidentie (zeer) beperkt is dat de initiatieven daadwerkelijk bijdragen aan zelfredzaamheid van gedetineerden. Wat de gevolgen voor de kosten en de veiligheid zijn in de inrichting is nog ongewisser. De inzet van vrijwilligers, gedetineerden en ex-gedeteneerden voor de begeleiding van activiteiten en het doen van taken in de inrichting lijkt goed te passen binnen het zelfredzaamheidsprincipe (alook de lage kosten) maar kent nog beperkte evidentie wat betreft de werkzaamheid. Hoewel onbekend is hoe de initiatieven uitpakken in het Nederlandse gevangenissen lijken ook gezonde voeding, verlagen van het beveiligingsniveau (waar mogelijk) en videoconferencing (voor bezoek alsook psychologische hulp) veelbelovend.

10 UITBUITING BINNEN EN BUITEN DE SEKSINDUSTRIE

donderdag 11:30-13:00, Zaal: C004

Voorzitter: Barbra van Gestel

Gesprekken met sekswerkers. Instrumenten voor het voorkomen en signaleren van mensenhandel in de prostitutie

M. Verhoeven, E. van Straalen

Achtergrond Verschillende Nederlandse gemeenten hebben recent nieuw prostitutiebeleid ingevoerd. Dit beleid houdt in dat sekswerkers die in de (raam)prostitutie aan de slag willen, een verplicht intakegesprek moeten voeren. Het doel van deze gesprekken, ofwel contactmomenten, is enerzijds het verstrekken van informatie en voorlichting en anderzijds het signaleren van eventuele misstanden.

Doel In ons onderzoek brengen we de inrichting van verschillende contactmomenten in kaart. Daarnaast bekijken we de ervaringen van lokale overheden, bordeelhouders en sekswerkers met deze contactmomenten. Verder gaan we na in hoeverre intakegesprekken volgens betrokkenen bijdragen aan het voorkomen en signaleren van misstanden.

Methode De bevindingen zijn gebaseerd op interviews met sekswerkers, bordeelhouders en gemeente- en politiefunctionarissen.

Resultaten De resultaten laten zien dat de intakegesprekken afhankelijk van de gemeente gevoerd worden door de GG&Gd, de zedenpolitie, of door bordeelhouders. Ervaringen die naar voren komen hebben onder meer te maken met de opvolging van signalen van mensenhandel, het negatief werkadvies wat in sommige gemeenten wordt gegeven, en met de registratie en uitwisseling van gegevens van sekswerkers.

Conclusies Voor een bijdrage aan het voorkomen van misstanden zou bij de inrichting van intakegesprekken een balans gezocht moeten worden tussen het voorkomen van criminaliteit en het versterken van de positie van sekswerkers.

Zelfidentificatie bij slachtoffers van arbeidsuitbuiting

Niki Tielbaard, Xenia Commandeur, Masja van Meeteren

Achtergrond In de criminologische literatuur over arbeidsuitbuiting wordt vaak aangenomen dat zelfidentificatie van slachtoffers laag is. Er wordt niet weergegeven waar deze aannames op zijn gebaseerd en waarom dit zo is.

Doel Dit onderzoek poogt inzicht te geven in de mechanismen en omstandigheden die leiden tot zelfidentificatie bij slachtoffers van arbeidsuitbuiting. Het onderzoeksdoel is het ontwikkelen van een typologie aan de hand van het 'keerpunt' waarna men besluit de slechte werkplek te verlaten. Wanneer slachtoffers eerder het besef hebben dat zij worden uitgebuit, zullen zij eerder hulp zoeken en kan de uitbuiting stoppen.

Methode De data voor dit onderzoek zijn verzameld in het kader van het EU-project: 'PRO-ACT'. Het onderzoek naar proactieve signalering en ondersteuning van slachtoffers van arbeidsuitbuiting wordt uitgevoerd door Stichting FairWork. De resultaten zijn gebaseerd op data uit slachtofferdossiers, semi-gestructureerde-interviews en focusgroepen.

Resultaten De resultaten laten zien dat het verlaten van de uitbuitingssituatie onder twee omstandigheden kan plaatsvinden. 1) Er vindt een ingrijpende gebeurtenis plaats in het leven van het slachtoffer of 2) de werkomstandigheden verslechteren gradueel dusdanig dat deze niet langer worden geaccepteerd.

Conclusie Inzicht is gegeven in de mechanismen die tot zelfidentificatie leiden in twee ideaaltypische situaties. De mate van zelfidentificatie bij slachtoffers van arbeidsuitbuiting is hoog onder de onderzochte groep. Dit is vaak noodzakelijk om uit de uitbuitingssituatie te ontsnappen. Dat neemt niet weg dat de mogelijkheid bestaat dat slachtoffers niet tot zelfidentificatie komen. Zij bevinden zich vaak nog in de uitbuitingssituatie of zijn (on)gewild door de politie of Inspectie SZW hier uit gehaald.

De Verblijfsregeling Mensenhandel en zorgen over oneigenlijk gebruik daarvan vanuit Crimmigratieperspectief.

Joanne van der Leun, Jeanine Klaver

Achtergrond Nederland voert al jarenlang een actief beleid tegen mensenhandel. Daar horen - mede gezien de Europese Richtlijn - ook voorzieningen voor slachtoffers bij. Bij de verblijfsregeling komen vanuit de praktijk echter veel signalen naar voren over mogelijk oneigenlijk gebruik.

Doel In opdracht van het WODC werd een verkennende studie uitgevoerd naar mogelijk oneigenlijk gebruik van de regeling en naar de kansen om hier een kwantificering van te geven.

Methode Onderzoek op basis van dossieronderzoek en focusgroepen met experts.

Resultaten Zowel vanuit de hulpverlening als de opsporing wordt in sommige zaken oneigenlijk gebruik vermoed. Dit vermoeden wordt echter bijna nooit

juridisch vastgesteld. In de discussie wordt oneigenlijk gebruik vermengd met zaken met weinig opsporingsindicaties. Doordat uitvoerenden niet op het niveau van dossiers willen of kunnen aangeven bij welke zaken ze twijfels hebben is een verdere kwantificering van de problematiek momenteel niet mogelijk.

Conclusies Enerzijds wordt er juist bij illegale migranten snel aan oneigenlijk gebruik gedacht, anderzijds vallen door de 'opsporingsbril' die in het hele proces wordt opgezet mogelijk ook slachtoffers van mensenhandel juist buiten beeld.

11 OPSPORING, PERSOONSGERICHTE AANPAK EN VERMISTEN

donderdag 11:30-13:00, Zaal: C014

Voorzitter: Geralda Odinot

Opvattingen van politiemensen over strafrecht en strafrechtspleging

Jelle Kort

Achtergrond Aanleiding voor dit onderzoek waren signalen over onvrede onder Nederlandse politiemensen over de adequaatheid van het strafrechtelijk vervolg op hun werk.

Doel In deze studie is nagegaan waarop deze onvrede van politiemensen precies betrekking heeft en wat de gevolgen en achtergronden hiervan zijn.

Methode Er is gebruik gemaakt van diverse onderzoeksmethoden. Ten eerste zijn open interviews gehouden met politiemensen. Vervolgens is onder een groot aantal politiemensen, binnen vier eenheden van de politie, een internetenquête afgenomen. Tot slot is een aantal straf- en politiedossiers geanalyseerd.

Resultaten Uit dit onderzoek blijkt dat veel politiemensen van mening zijn dat de strafrechtspleging hen onvoldoende ondersteunt bij het tegengaan van criminaliteit en ernstige overlast. Zij zijn in veel gevallen teleurgesteld over wat een strafrechtelijk vervolg op hun werk oplevert. Volgens veel politiemensen zijn de problemen die zij constateren niet zozeer gelegen in het strafrecht zelf, maar vooral in de wijze waarop dit in de praktijk functioneert. De onvrede richt zich met name op de toepassing van voorlopige hechtenis, de eisen die worden gesteld aan bewijs en de hoogte van de opgelegde straffen.

Conclusies Het perspectief van politiemensen wordt vooral bepaald door hun ervaringen en 'straatkennis'. Dit contrasteert scherp met het perspectief van officieren van justitie en rechters, waarin meer wordt uitgegaan van juridische waarborgen. Voor zover kon worden nagegaan lijken de gevolgen hiervan voor de uitvoering van het politiewerk toch vrij beperkt te zijn.

Vermisten op de kaart

Ilse van Leiden, Manon Hardeman

Achtergrond en Doel

Elke dag worden bij de politie tientallen vermissingen gemeld. Het merendeel wordt binnen korte tijd opgehelderd en meestal loopt het goed af. Zorgwekkender zijn de langdurige vermissingen waarover na een jaar nog

steeds niets bekend is. Hoeveel personen langdurig vermist zijn en wie dit betreft, is niet eerder goed in beeld gebracht. Deze constatering heeft de aanleiding gevormd om, in opdracht van het Programma Politie en Wetenschap, de aard en omvang van langdurige vermissingen inzichtelijk te maken.

Methoden Voor dit onderzoek zijn alle beschikbare registratiebronnen binnen en buiten de politie geraadpleegd en geanalyseerd. Op basis hiervan is een landelijke lijst langdurig vermiste personen opgesteld.

Resultaten en Conclusies Op de landelijke lijst staan alle langdurig vermiste personen die in een of meerdere databronnen staan geregistreerd. Het gaat om personen die in Nederland vermist zijn geraakt en om Nederlanders die in het buitenland zijn vermist. De databases die zijn geraadpleegd bevatten soms summieri informatie over en de vermissingen. Inherent aan vermissingen is dat er weinig bekend is over de **Achtergrond** en de reden van vermissing. Van ruim de helft van de vermissingszaken bleek er voldoende informatie voorhanden om een analyse uit te voeren naar de kenmerken en aard van de vermissingen. In het onderzoek zijn zeven categorieën van vermissingen onderscheiden. De categorieën geven een indicatie van de omvang van het aantal vermissingen gerelateerd aan de vermoedelijke reden van vermissing. Vermoedelijk want bij een vermissing is het, zolang de persoon niet is teruggevonden, nooit zeker wat er is gebeurd. De landelijke lijst langdurig vermiste personen is een operationeel bijproduct voor de Nationale Politie.

Wat weten Nederlandse politieverhoorders over de werking van het geheugen?

Roel Boon, Geralda Odinot, Laura Wolters

Informatie van getuigen speelt een grote rol in de Nederlandse opsporingspraktijk. Getuigenverklaringen dienen daarom zo volledig en juist mogelijk te zijn. De rol van de verhoorder is hierin cruciaal. Om forensische sporen -in dit geval gelegen in het geheugen van een getuige- kundig veilig te kunnen stellen, is kennis over de werking van het geheugen essentieel.

Doel Inzicht krijgen in het kennisniveau van professioneel verhoorders ten aanzien van de werking van het geheugen van getuigen.

Methode In dit onderzoek zijn in totaal 143 verhoorders met een verdiepingsopleiding verhoor gevraagd om 18 stellingen te beoordelen over de werking van het geheugen in relatie tot het vakgebied getuigenverhoor.

Resultaten De resultaten laten zien dat basiskennis over het geheugen onvoldoende is doorgedrongen tot de politiepraktijk. Op slechts 3 van de 18 stellingen beschikken de verhoorders over voldoende kennis. Helaas blijkt het

aantal jaren verhoorervaring geen goede indicator te zijn voor het kennisniveau. Naar aanleiding van deze uitkomsten is onderzocht in welke mate de Handleiding Verhoor van de Politieacademie de getoetste kennis behandelt. Essentiële kennis over de werking van het geheugen blijkt niet of niet volledig te worden beschreven. Bovendien is er een sterk verband tussen het correct beoordelen van een stelling en de aanwezigheid van betreffende kennis in de handleiding.

Conclusie Dit onderzoek laat zien dat politieverhoorders over onvoldoende kennis van de werking van het geheugen beschikken. Dit hiaat kan worden aangepakt door het verhoorcurriculum van de Politieacademie kritisch te herzien.

PGA en ontwikkelingscriminologie

Andrea Donker

Achtergrond Persoonsgebonden aanpak (PGA) is een goed idee maar roept vragen op over wie te selecteren en hoe de aanpak er dan uit moet zien? Vanuit de ontwikkelingscriminologie zijn inzichten in voorspellende factoren bruikbaar bij het maken van keuzes hierin. Dat gebeurt alleen nog maar mondjesmaat. Op verzoek van Gemeente en Politie Utrecht is hiermee een begin gemaakt, gericht op woninginbrekers.

Doel Vaststellen mogelijkheid categorieën woninginbrekers te onderscheiden op basis van kenmerken

Methode BHV en HKS data zijn verzameld voor alle 327 verdachten van woninginbraak in Utrecht gedurende 2011, 2012 en 2013.

Resultaten Verdachten van woninginbraak zijn zeker geen homogene groep. Leeftijd eerste politiecontact hangt samen met frequentie en variëteit van delictplegen.

Conclusies Kenmerken vanuit ontwikkelingscriminologie bieden bruikbare inzichten bij het ontwikkelen van PGA-methode.

12 CYBERCRIME

donderdag 11:30-13:00, Zaal: B030

Voorzitter: Johan van Wilsum

Cybercrime en de verweving van mens en machine: nieuwe dimensies in cybercriminologisch onderzoek

Wyske van der Wagen

Achtergrond Cybercrime heeft een belangrijke technologische c.q. hybride dimensie aan de analyse van criminaliteit toegevoegd. Ten eerste spelen digitale technologieën een prominente rol in de wijze waarop de criminaliteit gepleegd en georganiseerd wordt, zelfs in de mate dat criminaliteit een gerobotiseerd karakter kan hebben. Ten tweede vindt de criminaliteit (deels) plaats in een computer-gemedieerde omgeving, wat maakt dat de technologie ook nauw verweven kan zijn met de betrokken intenties, acties en percepties van zowel daders als slachtoffers. Binnen de criminologie lijkt er echter vooralsnog weinig aandacht te bestaan voor de complexe mens/machine relaties en verwevingen die zichtbaar zijn op zowel het delict, dader als slachtoffer niveau.

Doel Dit onderzoek tracht in deze lacune te voorzien door perspectieven buiten de criminologie te exploreren die hier specifiek op ingaan. Actor-Netwerk Theorie (ANT) staat hierbij in het bijzonder centraal daar dit perspectief een conceptueel raamwerk biedt waarin mens en technologie op een interactieve en relationele manier begrepen worden.

Methode De toegevoegde waarde van ANT voor cybercrime wordt niet alleen op een theoretisch niveau onderzocht; het perspectief wordt ook toegepast in een studie naar botnets, hacking en ransom ware. Hierbij wordt zowel gebruik gemaakt van politiedossiers als interviews.

Resultaten en Conclusies Het onderzoek komt tot een meer hybride conceptualisering van cybercrime, de betrokken daders en slachtoffers en tracht daarmee nieuwe theoretische dimensies te introduceren binnen cybercriminologisch onderzoek.

Social Control Theory: Een empirische vergelijking tussen cybercrime en traditionele criminaliteit

Marleen Weulen Kranenborg, Stijn Ruiter, Jean-Louis van Gelder, Wim Bernasco

Achtergrond Cybercrime komt voort uit een nieuwe digitale wereld die niet alleen vereist dat we onszelf op een andere manier beschermen tegen criminaliteit, maar ook zorgt voor discussie over de toepasbaarheid van onze traditionele criminologische theorieën op deze nieuwe vorm van criminaliteit. Spelen factoren die de kans op traditionele criminaliteit verlagen een zelfde rol bij cybercrime?

Doel Dit onderzoek richt zich op de vraag of Social Control Theory ook toepasbaar is op cybercrime. Hierbij wordt gekeken naar drie factoren die voor deze theorie van belang zijn: de samenstelling van het huishouden (partner, ouder(s), kind(eren)), het hebben van werk en het volgen van onderwijs.

Methode Er wordt gebruik gemaakt van paneldata van alle personen die verdacht zijn geweest van een misdrijf in de periode 2000-2012. Voor zowel personen die verdacht zijn geweest van cybercrime als verdachten van andere vormen van criminaliteit is met behulp van fixed-effects modellen het effect onderzocht van huishoudsamenstelling, werk en onderwijs op de kans dat een persoon een (cybercrime)delict pleegt. Een vergelijking van deze modellen laat zien in hoeverre er verschillen zijn in de effecten van deze levenslooptactoren op het plegen van cybercrime delicten en traditionele delicten en derhalve de toepasbaarheid van Social Control Theory op cybercrime.

Resultaten en Conclusies Tijdens de presentatie zullen de belangrijkste overeenkomsten en/of verschillen worden besproken, waarna een conclusie zal worden getrokken over de toepasbaarheid van Social Control Theory op cybercrime.

Cybercrime Cash-out; Een exploratieve studie naar digitale witwasvormen van uit cybercrime verkregen gelden

Rolf van Wegberg, Jan-Jaap Oerlemans

Achtergrond Veel vormen van cybercrime hebben een winstoogmerk. In het bijzonder richten banking malware en ransomware zich op het aftroegelen van geld van slachtoffers door middel van respectievelijk fraude en afpersing. Na de eerste stap, het infecteren van kwetsbare slachtoffers met malware, en de tweede stap van het daadwerkelijk gebruiken van deze malware, volgt de derde stap: de zogenoemde cash-out strategie. Daarbij rijst de vraag: hoe krijgt de crimineel het geld (1) weg van de consument/bank en (2) witgewassen, opdat deze middelen kunnen worden gebruikt in het reguliere betalingsverkeer?

Dit onderzoek wordt uitgevoerd om na te gaan op welke wijzen het uit cybercrime verkregen geld kan worden witgewassen en richt zich in het bijzonder op criminele witwasdiensten aangeboden op het darkweb.

Doel Het blootleggen van (eerste) patronen in het gebruik en aanbod van nieuwe, op cybercrime toegespitste, digitale witwasvormen en diens aard en omvang.

Methode Gebruik wordt gemaakt van de bestaande kennis die op basis van desk research wordt verkregen. Daarnaast wordt specifiek naar diensten op het darkweb gezocht die worden aangeboden om digitale betalingsmiddelen wit te wassen. Om dat mogelijk te maken hebben we via een crawler meer dan 15.000 hidden services, ofwel darkweb-sites, in beeld.

Resultaten Er vindt een verschuiving plaats van traditionele witwasvormen, naar het gebruik van digitale vormen. Het meest frequent wordt hierbij gebruik gemaakt van een (omzetting naar) cryptocurrency, die vervolgens door middel van mixers, tumblers en cleaners wordt witgewassen.

Conclusie Digitale betalingsmiddelen worden in toenemende mate gebruikt door criminelen om geld wit te wassen dat wordt verkregen uit cybercrime.

Moving targets - leidt slachtofferschap van cybercrime tot aanpassing van gedrag?

Johan van Wilsem

Achtergrond In hoeverre passen Internetgebruikers hun online gedrag door de tijd heen aan - en zien we daarin verschillen tussen slachtoffers en niet-slachtoffers? Vanuit een vermijdingsperspectief wordt verwacht dat slachtofferschap gevolgd wordt door inperking van de online activiteit en perceptie van meer risico's. Maar is dat ook zo? Veel cybercrime onderzoek is tot dusver cross-sectioneel van aard geweest en daardoor niet in staat dergelijke gevolgen adequaat vast te stellen.

Doel Nagaan in hoeverre slachtofferschap leidt tot online gedragsaanpassing en in hoeverre dit gerelateerd is aan vervolgrisico's op online slachtofferschap

Methode LISS-panel gegevens van ca 4.000 respondenten die deelnamen aan de waves van 2008 en 2010 (representatieve steekproeven)

Resultaten Er is weinig verschil waar te nemen tussen slachtoffers en niet-slachtoffers in online gedragsverandering. In sommige gevallen gaat slachtofferschap juist gepaard met meer riskant gedrag. Tot op zekere hoogte kan dit het patroon van herhaald slachtofferschap verklaren.

Conclusies Slachtofferschap is niet een dusdanig ontwrichtende gebeurtenis dat de online 'lifestyle' wordt aangepast. Wel is het mogelijk dat gedragsaanpassing

plaatsvindt op meer fijnmazige manieren of dat verandering van online activiteiten met name plaats vindt bij slachtoffers van ernstige cyberdelicten.

13 PECHAKUCHA-SESSIE

donderdag 15:45-17:15, Zaal: B013

Voorzitter: Joni Reef

Laatbloeiers in de criminaliteit

Vere van Koppen

Achtergrond Lang niet alle daders starten jong met het plegen van criminaliteit. Een substantieel deel van de daders komt pas op volwassen leeftijd voor het eerst in aanraking met politie en justitie. Wie zijn deze late starters en waarin wijken zij af van jonge starters?

Doel Deze studie benadrukt het belang van het bestuderen van daders met een volwassen start. Niet alleen kan hiermee kennis worden verworven over deze grote groep daders, hiermee kan ook inzicht worden geboden in de reikwijdte van theorieën die crimineel gedrag onder jongeren en jongvolwassenen verklaren.

Methode en Resultaten Op basis van interviews en officiële gegevens over de criminele carrières van daders met een volwassen start in de criminaliteit wordt bekeken wat deze groep kenmerkt en waarin deze groep overeenkomt met daders die al vroeg betrokken raken bij criminaliteit.

Volwassen worden en criminaliteit: verschillen tussen etnische groepen in Nederland

Jessica M. Hill, Arjan A. J. Blokland, Victor R. van der Geest

Achtergrond Volgens de typologische theorie van Moffitt, wordt de typische vorm van de leeftijd-criminaliteitscurve verklaard door het grote aantal 'tijdelijke' daders dat rond de adolescentie crimineel actief wordt in reactie op de door hen ervaren discrepantie tussen volwassen voelen en volwassen zijn. Ongeacht de universele piek tijdens de adolescentie, lijkt de daling van de leeftijd-criminaliteitscurve te verschillen voor jongeren van verschillende etnische herkomst. Jongeren van Marokkaanse afkomst laten tijdens de jongvolwassenheid een snellere afname in delinquent gedrag zien dan jongeren van Nederlandse afkomst. Voor jongeren van Caribisch afkomst lijkt juist te gelden dat de daling in het criminele gedrag pas op latere leeftijd doorzet (Jennissen 2009).

Doel In de huidige studie wordt nagegaan in welke mate het vervullen van volwassen rollen en het zich volwassen voelen veranderingen in delinquent

gedrag tijdens de jongvolwassenheid binnen verschillende herkomstgroepen kunnen verklaren.

Methode Hierbij wordt gebruik gemaakt van een longitudinaal onderzoek naar de ontwikkeling van crimineel gedrag onder Amsterdamse jongvolwassenen (18-23 jaar) van Nederlandse, Marokkaanse en Caribisch origine.

Resultaten en Conclusies Uit de geschatte fixed-effects modellen blijkt dat zowel de hoeveelheid tijd die jongeren doorbrengen in volwassen rollen, als het zich volwassener voelen een sterk negatief effect hebben op delinquentie onder Marokkaans-Nederlandse jongvolwassenen, maar geen effect op delinquentie hebben voor Caribisch-Nederlandse jongvolwassenen. Resultaten voor autochtone Nederlanders laten zien dat de hoeveelheid tijd die zij doorbrengen in volwassen rollen een negatief effect op delinquentie heeft. Wanneer zij zich ook meer volwassen voelen, verhoogt dit juist het risico op delinquent gedrag.

Tijdens een echtscheiding beschuldigt een ouder de ander van seksueel kindermisbruik: hoe zou een familierechter moeten handelen?

Anne Smit, Catrien Bijleveld, Masha Antokolskaia

Achtergrond In Nederland wordt tijdens een geschatte 300 tot 500 echtscheidingszaken per jaar de ene ouder door de andere beschuldigd van seksueel misbruik van (een van) de/het kind(eren). Familierechters staan hierdoor voor een dilemma. Het niet serieus nemen van een beschuldiging kan een kind blootstellen aan meer misbruik, terwijl een onterechte beschuldiging serieus nemen kan leiden tot een schadelijk onderzoek. De familierechter in Nederland heeft echter geen handvatten hoe in dit soort gevallen te handelen.

Doel Het literatuuronderzoek heeft als doel het vergroten van de kennis over dit onderwerp door het combineren van empirische bevindingen uit verschillende disciplines.

Methoden Er is systematisch naar internationale literatuur gezocht in verschillende databases door twee groepen zoekwoorden te combineren. Daarnaast is er gebruik gemaakt van de sneeuwbalmethode en zijn experts uit verschillende landen aangeschreven.

Resultaten De literatuurstudie laat zien dat familierechters vaak professionele hulp inschakelen. De rechter stopt vaak (tijdelijk) het contact tussen beschuldigde ouder en kind gedurende een eventueel onderzoek. Ook komt duidelijk naar voren dat er onvrede is over het groot aantal actoren rond dit soort zaken. Er kan voorzichtig gesteld worden dat ongeveer 1 op de 7 tot 8 beschuldigingen niet gegrond blijken te zijn.

Conclusies Familierechters moeten onder moeilijke omstandigheden belangrijke beslissingen nemen: er is weinig bewijs, geen handvatten, externe hulp verlengt het proces, en aan het nemen van een verkeerde beslissing kleven grote negatieve consequenties. De literatuur is verrassend beperkt en veelal gedateerd. Empirisch vervolgonderzoek is noodzakelijk opdat er aanbevelingen voor familierechters opgesteld kunnen worden om het beslissingsproces en uitkomsten voor de kinderen te verbeteren.

Grensoverschrijdende misdaad ontsluitend door Europese uitwisseling van DNA profielen

Wim Bernasco, Marre Lammers, Kees van der Beek

Achtergrond Op grond van Europese regelgeving wisselt Nederland DNA profielen van sporen en personen uit met negentien andere Europese landen.

Doel: Het onderzoek beoogt van ruimtelijke patronen in grensoverschrijdende misdaad in beeld te brengen.

Methode Er werd informatie verzameld over alle DNA sporen en spoorclusters in de Nederlandse DNA-databank, waaronder de regio's in Nederland waar de sporen waren veiliggesteld, de aard van de betreffende misdrijven, en in welke andere Europese landen een overeenkomstig profiel is vastgesteld.

Resultaten Ongeveer vier procent van de sporen in de Nederlandse DNA-databank is afkomstig van een persoon van wie ook elders in Europa een forensisch DNA-profiel is vastgesteld. Het grootste aandeel van grensoverschrijdende overeenkomstige profielen wordt gevonden in Limburg, dus daar waar Nederland grenst aan het dichtbevolkte Ruhrgebied.

Conclusie Op basis van overeenkomsten in DNA-profielen lijken grensoverschrijdende misdadigers verantwoordelijk voor een vrij beperkt deel van de misdaad in Nederland. De gevonden ruimtelijke patronen lijken te bevestigen dat veel grensoverschrijdende misdaad lokaal van aard is.

Trafficking in Human Beings for Sexual Exploitation: Recurrent Tropes and Imaginations

Brenda C. Oude Breuil, Elena Krsmanovic

Background/Goal This presentation is based on two researches: 'the imagination of prostitution migration and sex trafficking in Western Europe, France in particular' (Brenda Oude Breuil) and 'media reporting on trafficking in human beings for sexual exploitation in origin & destination countries' (PhD

research of Elena Krsmanovic). Both researches focus on how sex trafficking is imagined in newspaper articles and campaign posters. Taken together the studies aim to show differences between such representations in Western Europe on the one hand, and Eastern/ Central Europe on the other hand, and to explain recurrent tropes.

Methods media analysis, content analysis, expert interviews, literature study, analysis of visual material and ethnographic fieldwork.

Results Although the general, international discourse on human trafficking focuses on women as passive and helpless ‘ideal victims’, perpetrators as ‘evil others’ and state officials as ‘saviors’, we do see differences in how these discourses are nationally translated and put in images. Differences imply, for example, the extent to which women are eroticized, references to being ‘tied’ and without a choice, and to trafficking being an ‘end-stop’ of one’s life.

Conclusion: The way trafficking in human beings for sexual exploitation is imagined and represented is related, amongst other factors, to gender relations in respective countries and the countries’ political stances towards immigration and trafficking. Overall, representations do not fit lived experiences of prostitution migrants who might (or not) be in exploitative conditions.

Hersenen, hartslag en het behandelingsucces van gedetineerden

L.J.M. Cornet, P.H. van der Laan, H.L.I. Nijman, C.H. de Kogel

Cognitieve gedragstherapie is op dit moment de meest geaccepteerde vorm van behandeling om crimineel gedrag aan te pakken. Maar ondanks intensieve selectie, blijkt een grote groep gedetineerden niet voldoende te profiteren.

Van oudsher worden voornamelijk ‘psychosociale’ factoren, zoals leeftijd en motivatie, aangehaald om variatie in behandelingsucces te verklaren. In dit onderzoek bekijken we in hoeverre ‘neurobiologische’ factoren, zoals hartslag en hersen functioneren, behandelingsucces kunnen voorspellen.

Door op deze andere manier te kijken naar wie wel, en wie minder profiteert van behandeling, kunnen we mogelijk de behandelselectie procedure verbeteren en onderzoeken of alternatieve behandelingen, zoals neurofeedback, beter werken voor sommige gedetineerden.

14 POSITIEVE VEILIGHEID

donderdag 15:45-17:15, Zaal: B014

Voorzitter: Marc Schuilenburg

‘Positive Criminology’: over positieve gedragsbeïnvloeding en het versterken van sociale bindingen

Marc Schuilenburg

Achtergrond In de laatste dertig jaar is de negatieve benadering van veiligheid sterk opgekomen. Er is een veiligheidsbeleid ontwikkeld waarin het begrip ‘veiligheid’ synoniem wordt met het bestrijden van onveiligheid. Theorieën die een verharding van de norm- en rechtshandhaving met zich meebrengen, bijvoorbeeld ‘broken windows’ en varianten hierop als ‘zero tolerance’, vinden veel steun. Dit alles komt tot uiting in een negatieve retoriek van het gevoerde veiligheidsbeleid: spierballentaal, doorspekt met termen als ‘bestrijden’, ‘bevechten’, ‘tegenhouden’ en ‘aangepakken’. Recent wetenschappelijk onderzoek onder de naam ‘Positive Criminology’ laat zien dat de aanpak van veiligheid ten onrechte is vernaauwd tot een kwestie van ‘law & order’. ‘Positive Criminology’ stelt dat veiligheid ook positieve waarden in zich heeft, zoals vertrouwen, geborgenheid en gemeenschapszin. Door die te benadrukken kun je het vertrouwen van mensen onderling versterken én de veiligheid verbeteren.

Doel In Nederland is nog weinig empirisch onderzoek gedaan naar projecten die veiligheid willen verbeteren door positieve gevoelens als geborgenheid, herbergzaamheid of ‘feelings of belonging’ te versterken. Het **Doel** van deze paper is (1) te laten zien wat de theoretische achtergrond is van ‘Positive Criminology’ en (2) aan wat voor projecten kan worden gedacht om positieve waarden van veiligheid te verbeteren.

Methode Literatuur- en empirisch onderzoek.

Resultaten Er wordt aangetoond dat niet alleen door boetes en repressie, maar ook door positieve gedragsbeïnvloeding veiligheid kan worden versterkt. Concreet kan worden gedacht aan hoe informele netwerken op wijkniveau opvang en zorg bieden, maar ook aan projecten als Buurt Bestuurt.

Conclusies Als het om veiligheid gaat, bedienen beleidsmakers en politici zich vrijwel uitsluitend van een negatief vocabulaire. We moeten strenger straffen, meer controleren, minder gedogen. Burgers zijn zich daardoor niet veiliger gaan voelen en hebben ook geen groter vertrouwen in de politie gekregen. Uitdaging

is daarom het laten ontstaan van veiligheid zonder hierbij terug te vallen op de negatieve retoriek van bevechten en bestrijden.

Veiligheid: Van negatief naar positief, hoe doen we dat?

Fenna van Marle, Karlijn Schoonenberg

Achtergrond Dat veiligheid een containerbegrip is, is al door velen vastgesteld. Daarnaast wordt er steeds vaker gewezen op het feit dat het begrip vooral op een negatieve manier wordt gebruikt (afwezigheid van criminaliteit en overlast) terwijl veiligheid van oorsprong ook positieve aspecten kent. Deze paper vormt de eerste stap in een onderzoek naar de manier waarop organisaties waarvan veiligheid geen kerntaak is, in de praktijk vormgeven aan veiligheid. In dit onderzoek wordt ook de positieve kant van veiligheid belicht. In dit paper wordt daarom ingegaan op de positieve kant van veiligheid; wat is nu precies positieve veiligheid? Verder worden er een aantal praktische aanknopingspunten gegeven voor onderzoek en het werken aan positieve veiligheid in de praktijk.

Doel Het doel van deze paper is om te komen tot een beschrijving van het begrip 'positieve veiligheid' en aanknopingspunten te geven voor het onderzoeken hiervan en het werken aan positieve veiligheid in de praktijk.

Methode Voor deze paper is literatuuronderzoek gedaan. De rest van het onderzoeksproject zal bestaan uit het doen van interviews bij organisaties en panelgesprekken.

Resultaten Een vraag naar veiligheid kan niet altijd gezien worden als een vraag om veiligheidszorg in de zin van een afname van onveiligheid (minder criminaliteit, overlast, ongevallen etc.). Het kan ook gaan om een vraag om een toename van veiligheid (zekerheid, maatschappelijke geborgenheid, vertrouwen etc.). De positieve en de negatieve kant van veiligheid kunnen in die zin niet gezien worden als twee kanten van de medaille.

Conclusies Het is belangrijk te onderkennen dat deze verschillende vormen van veiligheid om verschillende interventies vragen. Werken aan positieve veiligheid vraagt om een geheel andere benadering dan wij nu gewend zijn.

Street Pastors. Over veiligheid, zorg en liefde in het Britse uitgaansleven

Ronald van Steden

Achtergrond Het Britse nachtleven is al lange tijd toneel van dronken uitgaanders die soms letterlijk niet meer op hun benen kunnen gaan. Criminologen schrijven veel over de politie en portiers die met harde hand het

feestgedruis in goede banen leiden. Veel minder aandacht gaat uit naar de betekenis van zorg en liefde voor iedereen die een glaasje te veel opheeft. Over deze positieve invalshoek op veiligheid in het nachtleven van Cardiff gaat het in dit paper. Street Pastors, een christelijke groep vrijwilligers, staat hierbij centraal.

Doel Het doel van dit paper is om het werk van Street Pastors in relatie tot feestgangers, de politie, de ambulancedienst en portiers onder de aandacht te brengen. In de Criminologie in het algemeen en in Nederland in het bijzonder zijn Street Pastors vooralsnog een onbekend fenomeen.

Methode De gehanteerde onderzoeksmethoden zijn interviews en participatieonderzoek in Cardiff tijdens de zomer van 2014. Zowel Street Pastors, de politie, de gemeente en het ziekenhuis komen aan het woord.

Resultaten Het onderzoek laat zien wat Street Pastors doen: via zorg en liefde veiligheid bieden aan uitgaanders in Cardiff.

Conclusies Als nota bene christelijk initiatief worden Street Pastors zeer gewaardeerd binnen de seculiere omgeving van pubs en clubs. Ook de gemeente, de politie, het ziekenhuis, de andere portiers en andere professionals in het nachtleven zijn erg over hen te spreken.

Rolmodellen en hun 'boosheid met liefde'. Over kansen en knelpunten in duurzame preventie door de invloed van inclusie met informeel gezag onder risicojeugd

Jan Dirk de Jong

Achtergrond Recent verkennend onderzoek naar de inzet van 'rolmodellen' uit informele netwerken op wijkniveau en hun meerwaarde in de aanpak van risicojeugd en jeugdgroepen, heeft een vervolg gekregen in de vorm van enkele empirische onderzoeken.

Doel Het is zaak de feitelijke implementatie van dergelijke initiatieven nader te onderzoeken om een antwoord te geven op de vraag hoe men deze rolmodellen met informeel gezag daadwerkelijk kan vinden en verbinden. Mogelijk kan deze positieve benadering van sociale veiligheid in kwetsbare wijken worden verstevigd als een gevestigde beschermingsfactor in analyse en aanpak.

Methode In 2014-2015 is een aantal projecten van het begin tot nu (of het einde) onderzocht in Haarlem, Alkmaar en Den Haag. Materiaal is verzameld door interviews en participerende observatie.

Resultaten De resultaten zijn tweeledig. De meerwaarde van rolmodellen voor risicojeugd uit de verkennende analyse is overeind gebleven en op punten

aangescherpt. Desondanks blijkt de werking van dergelijke initiatieven vooral aan zijn eigen succes ten onder te gaan. Daarbij vormt de unieke werkwijze van de rolmodellen het centrale probleem: niet wat werkt, maar wie werkt is zowel de kracht als de zwakte van deze ontwikkeling.

Conclusie Om verder te gaan met de vertaling van sociaal-wetenschappelijke inzichten naar vruchtbare projecten op wijkniveau, zijn twee zaken van belang: (1) een wederzijds bejegeningprofiel tussen straat en systeem (ondersteund door een verbindingsofficier), en (2) de Pavlov-reactie van overheden om rolmodellen-projecten die in wijk A succes boeken ook in wijk B te willen opstarten zonder oog te hebben voor de lokale krachten en benodigd 'eigenzinnig' maatwerk.

15 DETENTIE

donderdag 15:45-17:15, Zaal: B025

Voorzitter: Hanneke Palmen

Vriendschappen en psychische gezondheid in detentie

H. Palmen, D. Kreager, P. Nieuwbeerta, A. Dirkzwager

Achtergrond Onderzoek heeft veelvuldig aangetoond dat zwakke sociale relaties verband houden met psychische gezondheidsproblemen. De relatie tussen sociale relaties en psychische gezondheid kan echter wel variëren afhankelijk van de sociale context.

Doel In deze presentatie wordt de relatie tussen sociale contacten en gezondheid onderzocht in de context van detentie.

Methode Hiervoor gebruiken we zelf gerapporteerde netwerkdata, die in het kader van het Prison Project verzameld werden (N= 502). We testen de hypothese dat gedetineerden met sterke sociale relaties met andere gedetineerden meer psychische gezondheidsproblemen rapporteren dan gedetineerden die in mindere mate sociale relaties aangaan met medegedetineerden.

Resultaten De resultaten laten zien dat sterke sociale relaties in detentie gerelateerd zijn aan meer psychische gezondheidsproblemen.

Conclusies Implicaties van deze resultaten voor de maatschappelijke praktijk zullen worden besproken.

Psychische problemen in detentie en het gebruik van zorg in Nederlandse penitentiaire inrichtingen

Juliette van Gent, Anja Dirkzwager, Paul Nieuwbeerta

Achtergrond: In Nederland verblijven jaarlijks circa 40.000 personen in een penitentiaire inrichting. In vergelijking met de algemene bevolking, ervaren gedetineerden veel psychische problemen. In Nederlandse gevangenissen is medische en psychologische zorg aanwezig. Penitentiaire inrichtingen bieden dan ook de mogelijkheid om de gezondheid van gedetineerden in positieve zin te beïnvloeden. Tot op heden is er nog weinig bekend over het gebruik van zorg in detentie in Nederland en hoe gedetineerden deze zorg ervaren.

Doel: Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in het verloop van psychische problemen in detentie, de mate waarin gedetineerden met

psychische problemen zorg gebruiken en hun mening over de ontvangen zorg in detentie.

Methode: Voor dit onderzoek worden gegevens gebruikt van het Prison Project, een grootschalig, landelijk en longitudinaal onderzoek waarbij 1900 mannelijke gedetineerden herhaaldelijk tijdens en na hun detentie zijn bevraagd. Op de diverse meetmomenten is informatie verzameld over hun psychische problemen, contacten met zorgverleners zoals psycholoog en psychiater en hun mening over deze contacten.

Resultaten en Conclusies: De eerste resultaten laten zien dat de mate van psychische problemen afneemt gedurende de detentieperiode. Ongeveer een derde van de gedetineerden met veel psychische problemen kort na binnenkomst in detentie had geen contact met een psycholoog in de maanden daaropvolgend. Ongeveer de helft van de gedetineerden met veel psychische problemen kort na binnenkomst had geen contact met een psychiater gedurende de eerste maanden van detentie.

De leefsituatie van gedetineerden voor en na detentie

Sanne van der Stelt, Paul Nieuwbeerta, Anja Dirkzwager

Achtergrond In Nederland keren jaarlijks ruim 35.000 volwassenen uit detentie terug naar de vrije samenleving. Veel ex-gedetineerden vallen na hun detentie terug in crimineel gedrag. Traditioneel worden de drie W's - 'woning, werk en wederhelft' - als belangrijke factoren gezien bij het voorkómen van recidive en het bevorderen van een succesvolle re-integratie. Uit onderzoek blijkt dat gedetineerden met een baan, een stabiele woonsituatie en een stabiele relatie een kleinere kans op recidive hebben. Deze onderzoeksresultaten tonen het belang aan van goede nazorg voor ex-gedetineerden.

Doel Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de leefsituatie van gedetineerden voor en na detentie en de nazorg- en reclasseringscontacten die zij hebben.

Methode Er wordt gebruik gemaakt van data van het Prison Project, een grootschalig en langlopend landelijk onderzoek waarbij mannelijke gedetineerden onder andere op het moment dat zij net in detentie zaten en 6 maanden na vertrek uit detentie zijn geïnterviewd. Er zal worden gekeken naar de situatie voor en na detentie met betrekking tot de drie W's, maar ook met betrekking tot inkomen, schulden, middelengebruik en psychische gezondheid. Daarnaast wordt gekeken naar de reclasseringscontacten en hoe de ex-gedetineerden deze ervaren.

Resultaten en Conclusies De resultaten laten zien dat gedetineerden ongunstige leefsituaties kennen, zowel voorafgaand als na de detentieperiode. Gemiddeld genomen doen gedetineerden het op een aantal leefgebieden (o.a. woonsituatie en middelengebruik) na detentie niet slechter dan voor detentie. Op andere leefgebieden, zoals inkomen en schulden is de situatie na detentie wel ongunstiger dan voor detentie.

Woonsituaties van Nederlandse ex-gedetineerden

Maaïke Wensveen, Hanneke Palmen, Anke Ramakers, Paul Nieuwbeerta, Anja Dirkzwager

Achtergrond Het merendeel van de gedetineerden heeft bij vrijlating problemen op één of meer leefgebieden, waaronder huisvesting. Goede huisvesting is één van de belangrijkste behoeften van ex-gedetineerden, omdat dit een voorwaarde is voor een voorspoedige terugkeer in de samenleving en daarmee een succesvolle resocialisatie. Er is echter, met name in Nederland, weinig onderzoek gedaan naar de relatie tussen detentie en huisvesting. Uit bestaand onderzoek komt wel naar voren dat gedetineerden vaak slechte vooruitzichten op vaste huisvesting hebben. Onduidelijk is in hoeverre de huisvestingssituatie verandert tijdens detentie en of deze in de periode na uitstroom stabiel blijft.

Doel Het doel van dit artikel is gedetailleerd inzicht geven in de huisvestingssituatie van Nederlandse ex-gedetineerden en in hoeverre deze situatie tijdens detentie en in de eerste periode na uitstroom verandert of juist stabiel blijft.

Methode Er wordt gebruik gemaakt van data uit het Prison Project, een grootschalig, longitudinaal onderzoek onder 1900 mannelijke gedetineerden. Voor het huidige onderzoek worden gegevens gebruikt van 886 gedetineerden, die tijdens detentie en zes maanden na vrijlating zijn geïnterviewd. Er is gedetailleerde informatie beschikbaar over de huisvestingssituatie voor detentie en in het half jaar na vrijlating, waarmee we naast de aard ook de stabiliteit in kaart kunnen brengen.

Resultaten en Conclusies De eerste resultaten tonen aan dat veel ex-gedetineerden over een andere woonsituatie beschikken dan voorafgaand aan hun detentie en dat na vrijlating ook sprake is van instabiliteit in de woonsituatie. De resultaten onderstrepen het belang van goede nazorg op dit gebied.

16 CRIMINOLOGISCHE THEORIEËN IN ONDERZOEK NAAR BESLISSINGEN OVER SCHADECLAIMS

donderdag 15:45-17:15, Zaal: B016

Voorzitter: Maarten Kunst

De aannemelijkheid van verzekeringsclaims: Een onderzoek vanuit de Focal Concerns Theorie

Jorrit Blumink

Achtergrond Schade-experts die door verzekeringsmaatschappijen worden ingeschakeld om inboedel- en/of opstalschade vast te stellen maken daarvoor gebruik van een door de verzekeraar aangeleverd dossier. Voor het vaststellen van de waarde van de geleden maakt de expert gebruik van lijsten met vaste schadebedragen en standaard afschrijvingspercentages. Het komt in de dagelijkse praktijk echter regelmatig voor dat het dossier onvoldoende toereikend is om de geclaimde schade objectief te kunnen vaststellen. Op grond van de Focal Concerns Theorie zou verondersteld kunnen worden dat de expert zich in zulke gevallen verlaat op factoren waarvan hij of zij denkt dat die samenhangen met de aannemelijkheid van de claim.

Doel Deze studie heeft tot doel te onderzoeken welke factoren samenhangen met de door schade-experts gepercipieerde aannemelijkheid van schadeclaims op grond van een inboedel- en/of opstalverzekering.

Methode Op basis van een pilotstudie is een gestandaardiseerde lijst opgesteld van factoren die mogelijk van invloed zijn op het aannemelijkheidsoordeel van schade-experts die door verzekeringsmaatschappijen worden ingeschakeld om middels een huisbezoek de door een verzekerde geclaimde inboedel- en/of opstalschade vast te stellen. Teneinde veranderingen in dit oordeel in kaart te kunnen brengen, zijn de deelnemende experts vlak vóór en vlak ná huisbezoeken gevraagd de aannemelijkheid van de claim te beoordelen.

Resultaten en Conclusies De dataverzameling is eind april 2015 afgerond. Tijdens de presentatie zullen de belangrijkste resultaten worden gepresenteerd en bediscussieerd in het licht van de Focal Concerns Theorie.

Fraude met diagnostiek binnen de Generalistische Basis GGZ: Een onderzoek vanuit de Routine Activiteiten Theorie

Marijke van de Wiel

Achtergrond Behandelingen van psychische klachten worden door zorgverzekeraars in Nederland alleen vergoed, indien de patiënt is gediagnosticeerd met een door het Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) erkende psychiatrische stoornis. Op grond van de Routine Activiteiten Theorie zou verondersteld kunnen worden dat diagnostici binnen de GGZ hierdoor gemotiveerd zijn diagnoses te stellen die niet gerechtvaardigd worden door de klachten van de patiënt om op die manier de vergoeding van een behandeling veilig te stellen.

Doel Deze studie heeft tot doel te onderzoeken of behandelaren die werkzaam zijn binnen Generalistische Basis GGZ sneller geneigd zijn om onterecht een DSM-diagnose te stellen, indien de daarop volgende behandeling wordt vergoed door de zorgverzekeraar van de patiënt dan wanneer de patiënt deze zelf betaalt.

Methode Aan behandelaren die werkzaam zijn binnen de Generalistische Basis GGZ werd een vignet over een fictieve patiënt voorgelegd. Respondenten werden random ingedeeld in één van de volgende vier condities: (1) verzekerde patiënt met lichte symptomen, (2) niet verzekerde patiënt met lichte symptomen, (3) verzekerde patiënt met zware symptomen en (4) niet verzekerde patiënt met zware symptomen. Bij elk vignet werd de vraag gesteld of men de betreffende patiënt zouden diagnosticeren met een DSM-diagnose en, zo ja, met welke.

Resultaten en Conclusies De dataverzameling is eind april 2015 afgerond. Tijdens de presentatie zullen de belangrijkste resultaten worden gepresenteerd en bediscussieerd in het licht van de Routine Activiteiten Theorie.

Diagnostiek van psychische klachten bij slachtoffers van schokkende gebeurtenissen: Een onderzoek vanuit de Just World Theorie

Maarten Kunst, Jorrit Blumink, Marijke van de Wiel

Achtergrond Slachtoffers van schokkende gebeurtenissen die kampen met psychische klachten kunnen daarvoor via verschillende juridische wegen financieel worden gecompenseerd, mits de klachten kunnen worden aangemerkt als een erkende psychiatrische stoornis. Op grond van de Just World Theorie zou verondersteld kunnen worden dat psychologen en psychiaters die in schadevergoedingsprocedures als deskundige worden ingeschakeld geneigd zijn slachtoffers te helpen door hen te diagnosticeren met

een dergelijke stoornis, zeker wanneer het slachtoffer ook bij henzelf in behandeling is. De kans op wel verdiende compensatie wordt daardoor immers groter.

Doel Deze studie heeft tot doel te onderzoeken of psychologen en psychiaters een erkende psychiatrische diagnose sneller stellen, indien (1) de door de patiënt gepresenteerde klachten verband houden met een concrete slachtofferervaring en (2) deze bij hen onder behandeling is.

Methode Tussen 10.000 en 12.000 psychologen en psychiaters kregen random een vignet voorgeschoteld over een fictieve patiënt. In de vignetbeschrijving werd gevarieerd tussen (1) de oorzaak van de klachten (slachtofferervaring versus geen slachtofferervaring) en (2) de rol van de diagnosticus (uitsluitend als deskundige versus tevens behandelaar). Bij elk vignet werd de vraag gesteld of men de betreffende patiënt zou diagnosticeren met een erkende psychiatrische stoornis, zo ja, met welke.

Resultaten en Conclusies De dataverzameling is eind april 2015 afgerond. Tijdens de presentatie zullen de belangrijkste resultaten worden gepresenteerd en bediscussieerd in het licht van de Just World Theorie.

17 SLACHTOFFERSCHAP EN GEWELD TEGEN PUBLIEKE

DIENSTVERLENERS

donderdag 15:45-17:15, Zaal: C014

Voorzitter: Tamara Fischer

Onbeperkt toegang tot recht? Slachtoffers met een licht verstandelijke beperking in de strafrechtsketen

Nienke Spaan, Hendrien Kaal

Achtergrond Slachtoffers met een LVB kunnen extra kwetsbaar zijn. Vanaf november moeten (individueel) passende maatregelen ter ondersteuning en bescherming worden geboden aan kwetsbare slachtoffers.

Doel Onderzocht is waar knelpunten liggen voor slachtoffers met LVB en hoe zij daar waar nodig ondersteund kunnen worden in het effectueren van hun rechten en beschermd kunnen worden tegen secundaire victimisatie. Het uiteindelijke doel van dit onderzoek was handvatten te bieden voor herkenning van LVB en verbetering van de positie van deze slachtoffers.

Methode Het betreft een kwalitatief, verkennend onderzoek met een analyse van de literatuur omtrent de positie van slachtoffers met een LVB in het strafproces; interviews met relevante actoren uit de strafrechtsketen; interviews met LVB-deskundigen; en een expertmeeting waarbij diverse deskundigen zich bogen over de gevonden knelpunten en oplossingsrichtingen.

Resultaten Verschillende probleemgebieden werden onderscheiden: onbegrip met betrekking tot de gang van zaken; moeite met het voldoen aan de eisen en verwachtingen van het systeem; de invloed van vooronderstellingen met betrekking tot de LVB. Oplossingen moeten worden gezocht op het gebied van herkenning, kennisversterking, ondersteuning en communicatie. Ook hierbij werden echter knelpunten gesignaleerd: beperkte herkenning van een LVB; onvoldoende kennis van en begrip voor (de gevolgen van) een LVB; communicatie die niet is afgestemd op doelgroep; en moeizame toegang tot en acceptatie van ondersteuning.

Conclusies Diverse oplossingsrichtingen op het gebied van verbeteren van herkenning, verbeteren van kennis, vaardigheden en houding, faciliteren van adequate ondersteuning en afstemmen van communicatie zijn geformuleerd.

Perspectieven op verschillen in geweldservaringen van mensen met een publieke taak

Lisa van Reemst

Achtergrond Medewerkers van de ambulance, brandweer en politie lopen een verhoogd risico op het meemaken van agressie en geweld. Sommige medewerkers maken meer geweld mee dan anderen. Om deze verschillen te verklaren richten monitoren zich op een beperkt aantal situationele kenmerken die aansluiten bij gelegenheidstheorieën. In dit kwalitatieve onderzoek wordt nagegaan welke (andere) kenmerken kunnen bijdragen aan het risico op geweldservaringen, vanuit het perspectief van de medewerkers.

Doel Het doel is om inzicht te verschaffen in welke kenmerken mogelijk verschillen in geweldservaringen kunnen verklaren volgens medewerkers zelf.

Methoden Als deel van promotieonderzoek naar verschillen in geweldservaringen, zijn semigestructureerde interviews uitgevoerd onder ambulance-, brandweer- en politiemedewerkers. Het grootste deel van de respondenten was man en de respondenten kwamen uit verschillende regio's van het land. Naast verschillen in geweldservaringen, kwamen ook het meemaken van geweld en het huidige agressiebeleid van de organisatie aan bod. Analyses zijn uitgevoerd met behulp van Atlas.ti.

Resultaten In de interviews wordt vaak de relatie gelegd tussen persoonlijke sociale vaardigheden en het meemaken van meer of minder geweld. Dit sluit aan bij de victim precipitation theorie. Vooral de mate waarin medewerkers zich empathisch en dominant opstellen zou belangrijk zijn. Door zich (te) dominant te gedragen zouden medewerkers agressieve reacties oproepen, maar men zou wel enig dominant vermogen moeten hebben om geweld te voorkomen.

Conclusie Naast de situationele kenmerken die veelal al onderzocht worden, moet in toekomstig onderzoek ook aandacht geschonken worden aan de rol van persoonlijke kenmerken bij het meemaken van geweld onder mensen met een publieke taak.

Agressie en geweld door burgers bij gemeenteambtenaren: de rol van slachtofferkenmerken en werkcontext.

Tamar Fischer, Lisa van Reemst, Jessica de Jong

Achtergrond Gemeenteambtenaren maken regelmatig agressie en geweld mee en dit schaadt het welbevinden van de werknemer en het functioneren van de organisatie. Desalniettemin is er weinig aandacht in wetenschappelijk onderzoek voor deze groep werknemers met een publieke taak.

Doel Meer zicht krijgen op werk gerelateerde en persoonlijke determinanten voor het meemaken van agressie en geweld door burgers en op de onderlinge interactie tussen deze kenmerken.

Methode Met data uit de monitor agressie en geweld in het openbaar bestuur (2012/2014) van het Ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijk relaties (N=3186) wordt in hiërarchische regressiemodellen het relatieve belang van de verschillende kenmerken en hun onderlinge interactie geschat. Persoonlijke kenmerken zijn: demografische kenmerken, werk gerelateerde sociale vaardigheden, en werkervaringen. De werkkenmerken betreffen: kenmerken van de gelegenheidsstructuur voor agressie en geweld (bv. toegankelijkheid werkplek, type werk) en indicatoren voor het anti-agressie en geweldsbeleid van de organisatie (werknemerrapportages van preventie en training, reacties en nazorg).

Resultaten Contactfrequentie en het type baan hangen het sterkst samen met agressie- en geweldservaringen. Daarnaast hangen het anti-agressie beleid, het niveau van werkstress en de conflictmanagementvaardigheden sterk samen met het meemaken van agressie of geweld. Ook worden verschillende interactie-effecten gevonden. Zo blijkt het effect van werkstress te verschillen tussen type baan en zijn er interacties tussen effecten van diverse individuele kenmerken en het anti-agressie beleid van de organisatie.

Conclusies Verschillen in agressie- en geweldservaringen kunnen maar beperkt verklaard worden met gegevens uit de gebruikte monitoren. De beschikbare veranderbare kenmerken verklaren weinig variantie. Hier liggen uitdagingen voor toekomstig onderzoek.

De invloed van vrienden op slachtofferschap en daderschap

Josja Rokven, Gijs de Boer, Jochem Tolsma, Stijn Ruiter

Achtergrond In criminologische literatuur is veel aandacht besteed aan vriendschapsnetwerken van delinquenten. Het blijkt dat delinquenten relatief vaak mede delinquenten tot hun vriendenkring kunnen rekenen. Twee verklaringen worden hiervoor gegeven. Individuen zouden hun vrienden selecteren op basis van overeenkomsten in delinquent gedrag (selectie) en zij zouden elkaar in hun delinquent gedrag beïnvloeden (invloed). In dit onderzoek richten we ons specifiek op de invloedprocessen. Tot op heden zijn de vriendschapsnetwerken van slachtoffers binnen de criminologie onderbelicht gebleven.

Doel Het doel van deze studie is om te bepalen in welke mate slachtofferschap en daderschap onder vrienden van invloed zijn op de kans dat iemand zelf

slachtoffer en/of dader van criminaliteit wordt. We gaan hierbij na in hoeverre de invloedprocessen afhangen de mate van contact en de geografische afstand tussen vrienden.

Methode Om de invloedprocessen te onderzoeken maken we gebruik van CrimeNL. CrimeNL is een longitudinaal onderzoek naar slachtofferschap en daderschap in Nederland van de Radboud Universiteit Nijmegen en het Centraal Bureau voor de Statistiek. Deze studie combineert gedetailleerde informatie over leden van het netwerk met informatie over daderschap en slachtofferschap van individuen. Om de probleemstelling te onderzoeken maken we gebruik van fixed-effects panel modellen.

Resultaten en conclusie De voorlopige resultaten laten een positief effect zien van delinquente vriendschappen op delinquent gedrag. Slachtofferschap onder vrienden vergroot de kans dat iemand zelf slachtoffer van criminaliteit wordt. De invloed van delinquente vrienden blijkt groter te zijn naarmate individuen meer contact hebben met deze vrienden. De invloed van slachtofferschap onder vrienden blijkt sterker te zijn naarmate deze vrienden dichterbij wonen.

18 RECHTSPRAAK EN STRAFFEN

donderdag 15:45-17:15, Zaal: B030

Voorzitter: Hilde Wermink

Worden allochtonen zwaarder gestraft? Onderzoek naar etnische verschillen in gevangenisstrafbeslissingen in Nederland

Hilde Wermink, Sigrid van Wingerden, Johan van Wilsem, Paul Nieuwbeerta

Achtergrond Statistieken tonen aan dat veroordeelden van niet-Nederlandse herkomst oververtegenwoordigd zijn in de gevangenispopulatie. Dit zou verklaard kunnen worden door de relatief hogere deelname in het plegen van delicten door etnische minderheden, maar ook doordat zij bij selectieprocessen in de strafrechtsketen (bewust of onbewust) benadeeld worden. Rechters zijn bij het toemeten van straffen gebonden aan de wet, maar hebben een ruime discretionaire bevoegdheid die de ruimte geeft voor etnisch gerelateerde verschillen in de straftoemeting.

Doel Het doel van deze bijdrage is door middel van kwantitatief onderzoek te bepalen in hoeverre er sprake is van etnisch gerelateerde verschillen in gevangenisstrafbeslissingen in Nederland.

Methode Om de onderzoeksvragen zo goed mogelijk te kunnen beantwoorden worden drie verschillende gegevensbestanden gebruikt die elkaar op belangrijke aspecten complementeren. Hierdoor kan uitgebreid rekening worden gehouden met velerlei straftoemetingsfactoren, zoals criminele voorgeschiedenis, de zwaarte van het delict en sociaal-demografische kenmerken en sociale omstandigheden van de dader.

Resultaten De resultaten laten in elk van de gegevensbestanden zien dat er - ook na uitgebreide controle voor de overige straftoemetingsfactoren - sprake is van etnisch gerelateerde verschillen in de straftoemeting.

Conclusies Wanneer etnisch gerelateerde verschillen in de straftoemeting onwenselijk worden geacht, is het van belang dat verdere maatregelen ter bevordering van consistentie in de straftoemeting worden getroffen.

Publieke opinie als remedie voor een legitimiteitscrisis van het strafrechtelijk systeem? Een onderzoek naar de burgerfora georganiseerd door het Openbaar Ministerie en de invloed hiervan op richtlijnen voor strafvordering.

Lucas Noyon, Jan H. Crijns, Jan W. de Keijser

Publieke opinie als remedie voor een legitimiteitscrisis van het strafrechtelijk systeem? Een onderzoek naar de burgerfora georganiseerd door het Openbaar Ministerie en de invloed hiervan op richtlijnen voor strafvordering.

Achtergrond In internationale literatuur wordt in toenemende mate een gebrek aan vertrouwen in het strafrechtelijk systeem gesignaleerd. Volgens diverse auteurs zou dit leiden tot een ‘legitimiteitscrisis’, die alleen geredieerd zou kunnen worden door publieke opinie te accommoderen in het strafrechtelijk systeem. In Nederland wordt hier vooral door het OM op ingezet. Sinds enkele jaren wordt door middel van burgerfora en andere methoden de mening van burgers gepeild.

Doel Dit onderzoek werpt allereerst een kritisch licht op de wezenlijk betwiste begrippen legitimiteit en publieke opinie. Ook wordt de praktijk van burgerfora onderzocht, alsmede de mogelijke invloed hiervan op het beleid van het OM.

Methode De begrippen legitimiteit en publieke opinie zijn onderzocht door kritische bestudering van eerder onderzoek en theorievorming, met bijzondere aandacht voor verschillen tussen de juridische en sociaalwetenschappelijke benadering. Het onderzoek naar de invloed van burgerfora bestaat uit een systematische analyse van opzet en praktijk hiervan in de periode 2010 - 2014. Vervolgens is dit vergeleken met de corresponderende strafvorderingsrichtlijnen.

Resultaten De begripsanalyse van legitimiteit wijst uit dat binnen de juridische dogmatiek het begrip legitimiteit geheel anders wordt geconceptualiseerd dan gebruikelijk is binnen de criminologische literatuur. De gevonden verschillen zijn zowel ontologisch als epistemologisch van aard en werken mogelijk door in de rol die aan publieke opinie wordt toegekend. Het onderzoek naar burgerfora toont onder andere aan dat invloed van burgerfora op OM-beleid niet aannemelijk lijkt. Bovendien ontbreekt een visie op publieke opinie en legitimiteit.

Conclusies Het OM belijdt met de mond dat zij zich meer oriënteert op de samenleving. Zowel de opzet van burgerfora, als de achterliggende gedachten over legitimiteit en publieke opinie getuigen echter nog van weinig rijpheid.

Hoe emotionele slachtofferverklaringen juridische beslissingen kunnen beïnvloeden

Michèle Bal

Achtergrond Sinds de invoering van het spreekrecht zijn er voor- en tegenstanders van het betrekken van het slachtoffer bij het strafproces. Waar voorstanders praten over baten voor het slachtoffer (bijv. gehoord worden), hebben tegenstanders het veelal over mogelijke kosten voor de dader, zoals zwaardere straffen door een emotioneel slachtofferrelaas. Maar mogelijk zijn er ook kosten voor het slachtoffer verbonden aan een meer actieve deelname aan het strafproces (slachtofferblaming).

Doel In dit onderzoek willen we bestuderen hoe type emoties die geuit worden in een slachtofferverklaring (SSV) van invloed zijn op slachtofferblaming, empathie voor het slachtoffer en juridische beslissingen.

Methode In het huidige onderzoek combineren wij een analyse van echte SSVs met een experimentele vignettestudie. Twee onafhankelijke raters hebben 25 anonieme SSVs beoordeeld op voorkomende typen emoties (Studie 1). Op basis hiervan zijn vier vignetten van SSVs opgesteld, waarin geuite emoties systematisch worden gevarieerd. In dit experiment wordt vervolgens slachtofferblaming, empathie en strafmaat gemeten (Studie 2).

Resultaten / Conclusies Uit het eerste onderzoek blijkt dat niet, zoals verwacht, angst en woede, maar met name depressie veel wordt geuit in SSVs. Ook worden vaak meerdere emoties in combinatie geuit (Studie 1). De analyses van Studie 2 zullen in mei 2015 uitgevoerd worden. Door het combineren van realistische en experimentele data hopen wij inzicht te bieden in de manier waarop geuite emoties in SSVs van invloed zijn op juridische beslissingen.

Voorlopige hechtenis als straftoemetingsfactor

Sigrid van Wingerden

Achtergrond De mogelijkheid om verdachten voorlopig te hechten wordt breed toegepast in de strafrechtspraktijk. De vraag rijst welke gevolgen dit heeft voor de straftoemetingsbeslissing van de rechter.

Doel Het doel van deze bijdrage is inzichtelijk maken - en problematiseren - van de rol van de voorlopige hechtenis bij de straftoemetingsbeslissing van de rechter.

Methoden Door middel van regressie-analyses wordt aan de hand van verschillende modellen gedemonstreerd in hoeverre de voorlopige hechtenis samenhangt met de kans op onvoorwaardelijke gevangenisstraf en met de duur van die straf.

Resultaten Resultaten tonen aan dat de duur van de voorlopige hechtenis een zeer belangrijke voorspeller is voor de kans op en de duur van de gevangenisstraf.

Conclusie Bevindingen worden gerelateerd aan het juridisch kader en aan de praktijk van de voorlopige hechtenis om de rol van de voorlopige hechtenis bij de straftoemeting te verklaren. Onderzoekers die de voorlopige hechtenis als een van de straftoemetingsfactoren hanteren, dienen zich te bezinnen op wat dat betekent voor de interpretatie van de resultaten.

19 VEILIGHEIDSBELEVING: DE INVLOED VAN TOEZICHT EN TWITTER

vrijdag 09:30-11:00, Zaal: B030

Voorzitter: Marnix Eysink Smeets

Vertier en vermaak onder toezicht

J. Brands

Achtergrond Formeel toezicht is in toenemende mate onderdeel van het straatbeeld. Dat is zeker het geval in stedelijke uitgaansgebieden, die in de wetenschappelijke literatuur regelmatig aangeduid worden als ‘hot spots’ voor ongewenst (crimineel) gedrag. Om de schaduwkanten van stedelijk uitgaan te bedwingen en veiligheidsgevoelens te vergroten onder uitgaanders zien we steeds vaker beveiligingscamera’s, politie en private beveiliging in uitgaansgebieden.

Doel Er is desalniettemin nog maar weinig onderzoek gedaan naar de effecten van genoemde toezichtactoren op veiligheidsgevoelens. Tegelijkertijd wordt in beschikbare onderzoeken veelal voorbijgegaan aan het belang van de context en situatie waarin angst, en toezicht, zich manifesteert. Dit onderzoek richt zich dan ook op de vraag in hoeverre genoemde toezichtactoren veiligheidsgevoelen stimuleren tijdens een uitgaansavond, door een focus op enkele paradigmatische ‘uitgaanssituaties’.

Methode Met als doel de uitgaanssetting effectief over te brengen aan de respondenten zijn, in samenwerking met een kunstenares, verschillende schetsen van deze paradigmatische ‘uitgaanssituaties’ ontworpen. Deze schetsen gelden als het visuele middel dat het hart vormt van het onderzoek. Door de situatieschetsen op te nemen in een grootschalige enquête is respondenten vervolgens gevraagd zich in te leven in de aan hun getoonde situaties, en hun veiligheidsgevoel te rapporteren.

Resultaten Er blijken belangrijke verschillen in de mate waarin politie, private beveiliging en cameratoezicht veiligheidsgevoelens beïnvloeden. Effecten van politie en private beveiliging hangen daarnaast samen met situatie en individuele kenmerken van de deelnemers.

Conclusies Op basis van verschillen tussen situaties en personen wordt de gangbare veronderstelling dat formeel toezicht veiligheidsgevoelens vergroot slechts ten dele bevestigd. De resultaten impliceren dat toezicht in ieder geval niet opgevat moet worden als generieke maatregel die altijd, overal en voor iedereen het ‘gewenste effect’ sorteert.

De wijkagent op Twitter; een veilig gevoel?

Imke Smulders

Achtergrond In onderzoek naar factoren die de veiligheidsbeleving van mensen bepalen, blijft de rol van communicatie en taalgebruik vaak onderbelicht. Wanneer communicatie aan bod komt in onderzoeken naar veiligheidsbeleving blijft dat veelal beperkt tot de invloed van massamedia en tevredenheid over de contacten met de politie; geplande, structurele communicatie door relevante instanties zoals politie en gemeente is zelden in beeld. Met de opkomst van sociale media hebben deze partijen uit de veiligheidsketen er nog meer mogelijkheden bij gekregen om te communiceren met de burger.

Doel De vraag is nu wat dit doet met de veiligheidsbeleving van de burger: heeft het gebruik van bijvoorbeeld Twitter door een wijkagent invloed op de veiligheidsbeleving van de burger? En heeft de wijze waarop de wijkagent de beperkte hoeveelheid beschikbare tekens gebruikt dan nog enig effect?

Methode In dit paper rapporteer ik de bevindingen van promotieonderzoek naar de veiligheidsgevoelens van burgers in relatie tot het gebruik van Twitter door de wijkagent. In het onderzoek is een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve methoden gebruikt, waaronder een grootschalig kwantitatief survey en kwalitatieve interviews met burgers en twitterende wijkagenten.

Resultaten In het paper wordt vooral aandacht besteed aan de resultaten van analyse van de kwantitatieve data, ondersteund door de kwalitatieve analyses van de interviews.

Conclusies De resultaten laten geen directe invloed van Twitter op veiligheidsbeleving zien, wel op factoren verwant aan veiligheidsbeleving. Wat dit betekent voor veiligheidsbeleving en optimale inzet van Twitter, komt in dit paper aan de orde.

Schrikverlichting, camera's en illegaal gedrag: een veldexperiment in Amsterdam

Ben Vollaard, Robert Dur

Achtergrond Het risico van de wet overtreden gaat omhoog door illegaal gedrag aan het licht bloot te stellen. Vanwege dit afschrikwekkend effect wordt licht veel gebruikt om criminaliteit en overlast te verlagen, maar hard bewijs over hoe het werkt is beperkt.

Doel We toetsen of gebruik van verlichting een aantoonbaar effect heeft op overlastgevend gedrag.

Methode We voeren een veldexperiment uit rond een groot gebouw in het centrum van Amsterdam. Op een groot aantal donkere hoeken treedt op

willekeurige momenten schrikverlichting in werking. Elke hoek wordt 24/7 in de gaten gehouden met camera's. We lezen de gegevens van de 14 camera's uit door middel van intelligent video analysis.

Resultaten We vinden sterke effecten op de mate van wildplassen, een hardnekkig probleem in het stadscentrum. De camerabeelden geven uniek inzicht in hoe gedrag wordt beïnvloedt door de schrikverlichting.

Conclusies Verlichting heeft een aantoonbaar groot en blijvend effect op overlastgevend gedrag.

De preventie-paradox

Marnix Eysink Smeets

Achtergrond Burgerparticipatie is 'in', ook in het veiligheidsbeleid. Als burgers actief bijdragen aan preventie wordt de veiligheid alleen maar beter, zo is de gedachte. Dus hanteren partijen als de politie bij meerdere delicten een beleid van alerteren en activeren van burgers. Maar kan het zijn - bijvoorbeeld via Kahnemann & Tversky's availability heuristic - dat daarmee onbedoeld een tegenovergesteld effect wordt bereikt dan wordt beoogd? Dat de door burgers ervaren veiligheid niet toeneemt, maar afneemt? En dat burgers zelfs relatief meer slachtofferschap kunnen rapporteren dan op basis van het feitelijk slachtofferschap verwacht?

Doel Doel van dit paper is te bezien in hoeverre het plausibel is dat de preventie- of participatieparadox in de praktijk van het Nederlandse veiligheidsbeleid daadwerkelijk een mechanisme is om mee rekening te houden.

Methode Verkennende en hypothese toetsende studie, aan de hand van literatuurstudie en enkele gevalsstudies, vooral gericht op inbraakpreventie.

Resultaten Patronen op het gebied van (preventie-inspanningen, prevalentie, risico-inschatting en slachtofferschap van) woninginbraken lijken de laatste paar jaar sterk congruent met de hypothese van de preventie-paradox. Ook op andere deelgebieden zijn dergelijke patronen in meer of mindere mate zichtbaar.

Conclusies Het is plausibel dat de preventie- of participatieparadox zich daadwerkelijk voordoet. Nader onderzoek is gewenst (en in gang). De hypothese heeft mogelijk consequenties voor zowel het denken over (het aanzetten van burgers tot preventie) als het beoordelen van de gegevens van veiligheidsmonitoren (loopt de relatie slachtofferschap-veiligheidsbeleving (ook) de andere kant uit dan vaak wordt gedacht?).

20 FLORA AND FAUNA CRIMES

vrijdag 09:30-11:00, Zaal: B014

Voorzitter: Daan van Uhm

Assessing Threats and Devising Prevention Strategies: The Role of SCP in Tiger Protection

Elvira Brouwer, Andrew Lemieux

Background The world's tiger population has declined dramatically over the last century. There are fewer than 3,200 wild tigers in the world today, occupying less than 7% of their historical range. Assessing and monitoring threats to tiger populations is central to protecting them but a standard methodology for doing this has yet to be developed. More importantly, empirical research on tiger protection strategies is lacking.

Purpose This paper describes a Tiger Threat Assessment Protocol (T-TAP) developed to help academics and practitioners identify, monitor and ultimately reduce threats to tiger populations.

Method and Results Drawing from the ideas of situational crime prevention and using data from three tiger sites in Asia, T-TAP is a structured way to quantify and describe problems related to tiger conservation in protected areas. The protocol guides users through the twenty-five techniques of SCP to see which techniques are currently in place, which might be used, and which are not applicable to the site. The final section gives advice on how to measure the effectiveness of prevention strategies.

Conclusion The paper will show how T-TAP is being used to implement and test SCP interventions for tiger protection.

Monkey business: the illegal trade in Barbary macaques

D.P. van Uhm

Background The Barbary macaque is the most seized protected mammal in the EU, accounting for almost 25% of live mammal-related seizures. It is estimated that as few as 5,000-6,000 Barbary macaques remain in fragmented parts of Morocco and Algeria, partly as a result of the illegal trade.

Purpose This case study aims to describe the organization, modus operandi and trade route of the illegal trade in Barbary macaques.

Method The primary research carried out for this case study was part of a PhD research on illegal trade in wildlife with a focus on the EU. A multisite research

model is used based on semi-structured interviews with direct or indirect involved people in the illegal trade. Several Moroccan cities and villages were visited and 24 people have been interviewed. The interviews were conducted between March and April 2013 and provided key information on the illegal trade.

Results and Conclusion Although it was formally believed that the trade was loosely based on the tourist industry, a relatively high degree of (criminal) organization was found in this study on the illegal trade in Barbary macaques.

Illegal deforestation in the Amazon Rainforest: Flora crimes and violence

Tim Boekhout van Solinge

Background/Problem Around the world much tropical deforestation is illegal. This is also the case in the Amazon Rainforest, the planet's largest rainforest and most biodiverse ecosystem.

Large-scale deforestation started in the 1970s and reached a peak in the late 1980s and early 1990s. Over the last years 10 years it decreased considerably but in recent years there has been a rise again.

Much deforestation is not only illegal (flora crime), but different reports and publications show that, worldwide, there is combined with much deforestation-related violence, such as threats and murders. Some deforestation could therefore be considered as violent crimes.

Research question: Why is (illegal) deforestation so violent and who can be identified as the main victims and perpetrators?

Methods

1. observations (personal observations and using satellite data)
2. interviews and fieldwork
3. literature

Results One reason why illegal deforestation is often violent, is the lack of law enforcement and governance in rainforest regions such as the Amazon. As trustworthy state institutions are not much presence, large landholders and timber traders often have the monopoly of violence in remote forested areas. As many natural resources are available, the presence of these natural resources not only represent a so-called resource curse, but in these cases this resource curse is actually a crime curse too. It could be argued that it actually concerns organized crime.

21 #Kinderen

vrijdag 09:30-11:00, Zaal: C004

Voorzitter: Veroni Eichelsheim

Ontwikkeling van dader en slachtofferschap van 12minners

Lieke van Domburgh, Charlotte Geluk, Robert Vermeiren, Lucrez Nauta, Theo Doreleijers

Achtergrond jongeren die delictgedrag vertonen beneden de 12 jaar (12minners) lopen niet alleen een hoog risico om zich te ontwikkelen tot ernstige delinquenten, maar ook om zelf slachtoffer te worden van antisociaal gedrag (Loeber & Farrington, 2001). De groep 12minners is echter een heterogene groep wat betreft risicofactoren. Daarbij gaat ook niet iedereen door met delictgedrag en wordt niet iedereen slachtoffer. Gegevens hierover deze mechanismen binnen de doelgroep 12minners zijn tot dusver schaars.

Doel De huidige studie onderzoekt de ontwikkeling van dader en slachtofferschap bij 12minners. Daarnaast wordt onderzocht of eerder gevonden profielen van dynamische individuele en omgevingsfactoren voorspellend zijn voor het al dan niet samen voorkomen van toekomstig dader en slachtofferschap.

Methode 308 jongeren met een eerste politiecontact beneden de 12 jaar (gem. leeftijd 10.3, SD 1.45) zijn eerder verdeeld in 3 groepen op basis van latente klasse analyse van dynamische risicofactoren voor delictgedrag: een Multi problem groep met problemen in zowel het omgevings- als individuele domein, een externaliserende groep met name externaliserende problemen in het individuele domein en een groep met relatief weinig problemen. Vervolgens is gedurende een follow-up periode van 2 jaar onderzocht of deze drie groepen verschilden in zelf- en door politie gerapporteerde delinquentie en slachtofferschap.

Resultaten Zowel de multi problem als de externaliserende groep vertoonde meer delictgedrag dan de groep met weinig problemen. De Multi problem groep was daarnaast ook vaker slachtoffer.

Discussie Verschillende profielen van risicofactoren hangen samen met verschillende ontwikkeling van delictgedrag en slachtofferschap. Interventies zouden daar rekening mee moeten houden.

Biosociaal onderzoek naar de ontwikkeling van delinquent gedrag: de stand van zaken

Arne Popma

Achtergrond Er is een snelle toename van neurowetenschappelijke kennis aangaande de ontwikkeling van het brein in relatie tot de ontwikkeling van delinquent gedrag. Deze nieuwe inzichten bieden mogelijk aangrijpingspunten voor interventie en beleid.

Doel In deze presentatie wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken omtrent neurowetenschappelijke kennis in relatie tot de ontwikkeling van delinquent gedrag en de implicaties hiervan voor het werkveld. Meer specifiek zal worden stilgestaan bij de laatste studies aangaande genetische kwetsbaarheid voor delinquentie en bij de volgende neurobiologische mechanismen: stressregulatie, impulscontrole, straf/beloningsgevoeligheid en angstconditionering.

Methoden Er wordt gebruik gemaakt van recente literatuur en eigen onderzoek.

Resultaten Er is toenemende evidentie dat een complex samenspel van functionele gen-netwerken en omgevingsfactoren het risico op delinquent gedrag kunnen vergroten. Ook lijken verschillende biologische ontwikkelingsmechanismen specifieke ontwikkelingspaden van delinquent gedrag mede te verklaren.

Conclusie De neurowetenschap biedt nieuwe inzichten in de ontwikkelingsmechanismen van delinquent gedrag van kind tot volwassene. Implicaties voor het werkveld zullen worden besproken.

Het effect van detentie van vader op het probleemgedrag van kinderen

Joni Reef, Anja Dirkzwager, Paul Nieuwbeerta

Achtergrond Jaarlijks komen er ongeveer 40.000 mannen binnen in Nederlandse huizen van bewaring. Deze mannen hebben ook kinderen. Uit eerder onderzoek weten we dat deze kinderen een kwetsbare groep vormen met veel risico voor probleemgedrag. Er is weinig bekend over het effect van vaderlijke detentie op het probleemgedrag van kinderen.

Doel In deze studie onderzoeken we de relatie van detentie van vaders op de ontwikkeling van probleemgedrag bij hun kinderen. Zowel de voorspellende waarde van huidige detentieduur als van het aantal eerdere detenties wordt onderzocht.

Methode Dit onderzoek is onderdeel van het Prison Project. In deze nationale, prospectieve en longitudinale studie, onderzoeken we de effecten van detentie

onder mannelijke gedetineerden die in de periode oktober 2010 tot en met maart 2011 één van de huizen van bewaring in Nederland zijn binnengekomen. Een jaar na binnenkomst van mannen met kinderen vroegen we moeders te rapporteren over het probleemgedrag van hun gemeenschappelijke kinderen thuis (n=84). We bestudeerden de voorspellende waarde van detentieduur en aantal detenties van vader op CBCL-gedragsprobleemscores. We hielden daarbij rekening met een zo groot mogelijk aantal risicofactoren waarvan uit de literatuur bekend is of ze van invloed zijn op ontwikkeling van probleemgedrag bij kinderen.

Resultaten Zowel laag opleidingsniveau als het aantal detenties van vader, alsook de financiële achteruitgang en de geestelijke problematiek correleren met ernstigere gedragsproblematiek van kinderen. Het aantal detenties van vader bleek de sterkste risicofactor; hoe meer detenties, hoe hoger het externaliserend probleemgedrag.

Conclusie Detentiefrequentie van vader lijkt het risico op externaliserend probleemgedrag bij hun kinderen te vergroten.

Warmte en steun in gezinnen van empathische en niet-empathische adolescenten. Een Social Relations Model analyse.

Veroni Eichelsheim, Maja Dekovic, Jolien van der Graaff, Susan Branje

Achtergrond Er is een relatie tussen de ontwikkeling van empathie in kindertijd en adolescentie en later probleemgedrag zoals delinquentie. Uit onderzoek blijkt dat warme en steunende gezinsrelaties bijdragen aan een gezonde empathieontwikkeling. Er zijn echter ook aanwijzingen dat deze relatie meer bidirectioneel is: het empathisch vermogen van een kind zou gezinsrelaties ook beïnvloeden. Daarbij is steun in de ouder-kind relatie het meest onderzocht en wordt relatief weinig aandacht besteed aan de andere gezinssubsystemen, zoals de ouderlijke relatie, of bijvoorbeeld de relatie tussen broers en zussen.

Doel Het doel van dit paper is te onderzoeken hoe patronen van ervaren steun in het gehele gezin verschillen tussen gezinnen van empathische en niet-empathische adolescenten. We gebruiken daarbij RADAR data, waarbij metingen van ervaren steun van vier gezinsleden (i.e. vader, moeder, twee kinderen) over elkaar gebruikt zijn.

Methode Met behulp van het Social Relations Model kunnen we vaststellen of de ervaren steun in het gezin met name bepaald wordt door kenmerken van de persoon die erover rapporteert (actor effecten), de persoon over wie gerapporteerd wordt (partner

effecten), de kenmerken van een specifieke relatie (relatie effecten), of met de kenmerken van het gezin als geheel. En, misschien nog belangrijker, we kunnen onderzoeken of verschillen in steun tussen deze twee groepen gezinnen met name toegeschreven kunnen worden aan verschillen in actor of partner effecten (van moeder, vader, adolescent, en broer/zus), of relatie-, of gezinseffecten.

Resultaten De resultaten laten zien dat gezinnen van niet-empathische adolescenten als geheel gekenmerkt worden door lagere niveaus van steun en warmte (i.e. een verschil in gezinseffect van steun). Daarnaast ervaren niet-empathische adolescenten minder steun van gezinsleden (i.e. een verschil in adolescent actor effect van steun).

Conclusies Dit kan erop duiden dat het empathisch vermogen een relatie heeft met de perceptie van ervaren steun, maar het verschil op gezinsniveau doet vermoeden dat ook steun in het gezin een rol speelt in de empathische ontwikkeling.

22 MIGRATIE EN CRIMINALITEIT

vrijdag 09:30-11:00, Zaal: B016

Voorzitter: Joanne van der Leun

Blijven of terugkeren? Een vergelijkende analyse van terugkeerintenties onder irreguliere en reguliere migranten

Anneleen Hendriks, Masja van Meeteren

Achtergrond Er is veel onderzoek naar de vraag waarom sommige migranten willen terugkeren terwijl anderen juist in hun bestemmingsland willen blijven. Een belangrijke groep die hierbij doorgaans over het hoofd wordt gezien zijn irreguliere migranten (dikwijls aangeduid als ‘illegalen’). Studies naar irreguliere migranten zijn doorgaans gericht op de vraag hoe irreguliere migranten, die niet in het bestemmingsland mogen zijn, er toch in slagen om daar te leven. Bovendien worden irreguliere migranten vaak in verband gebracht met gedwongen terugkeer, waardoor factoren die van invloed zijn op hun terugkeerintenties nog nauwelijks zijn onderzocht.

Doel In dit onderzoek nemen we de terugkeerintenties van Braziliaanse, Marokkaanse en Oekraïense reguliere en irreguliere migranten in Nederland, Noorwegen, Portugal en het Verenigd Koninkrijk onder de loep en analyseren we welke factoren hierop van invloed zijn.

Methoden In het onderzoek wordt gebruik gemaakt van zowel kwantitatieve als kwalitatieve data. De kwantitatieve analyse maakt gebruik van een dataset met interviews onder 2859 eerste generatie immigranten, waarvan 458 irreguliere migranten. Voor de kwalitatieve analyse werden diepte-interviews gehouden met immigranten in de vier bestemmingslanden en diepte-interviews onder teruggekeerde migranten in de drie herkomstlanden.

Resultaten Onze analyse laat zien dat er bij irreguliere migranten deels dezelfde en deels andere factoren spelen in vergelijking met reguliere migranten.

Conclusies Omdat de terugkeerwensen van irreguliere migranten nog nauwelijks zijn onderzocht, zeker niet in combinatie met die van reguliere migranten, levert deze studie belangrijke nieuwe inzichten op.

Asiel als dekmantel voor terrorisme? De relevantie van Artikel 1F Vluchtelingenverdrag

M.P. Bolhuis

Achtergrond Het aantal asielaanvragen in Nederland is de afgelopen jaren gestegen. Mede in het licht van ontwikkelingen in het Midden-Oosten is er hernieuwde aandacht voor de vraag of zich onder deze asielzoekers personen bevinden die betrokken zijn geweest bij ernstige misdrijven zoals internationale misdrijven en terrorisme. Een vraag die onder meer in het Nederlandse parlement naar voren is gekomen is of onder de instroom van asielzoekers uit landen als Syrië en Irak zich personen bevinden die plannen hebben om in de toekomst terroristische aanslagen te plegen. In dit verband wijst de minister van Veiligheid en Justitie naar artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag. Het is echter de vraag wat de relevantie van artikel 1F precies is.

Doel Het doel is om de vraag te beantwoorden wat van artikel 1F Vluchtelingenverdrag kan worden verwacht als middel voor het signaleren en uitsluiten van asielbescherming van potentiële plegers van terroristische aanslagen.

Methoden Analyse van '1F-dossiers' en jurisprudentie, beleidsstukken ministerie en uitvoerende instanties.

Resultaten/Conclusies Toepassing van artikel 1F Vluchtelingenverdrag draagt in principe niet bij aan de doelstelling om Nederland veiliger te maken. Op basis van dit artikel kan iemand van vluchtelingenbescherming worden uitgesloten wanneer er ernstige redenen zijn om te veronderstellen dat hij/zij voorafgaand aan de asielaanvraag ernstige misdrijven heeft gepleegd. Het is om verschillende redenen aannemelijk dat asielzoekers uit het Midden-Oosten die op dit moment middels 1F worden uitgesloten vooral personen betreft die met misdrijven tegen de menselijkheid in verband worden gebracht omdat zij onderdeel zijn geweest van een repressief staatsapparaat in plaats van personen die van plan zijn terroristische aanslagen te plegen.

Illegaal is crimineel? Een analyse van vijftien jaar mediaberichten over irreguliere migranten

Jelmer Brouwer, Joanne van der Leun, Maartje van der Woude

Vaak wordt verondersteld dat mediaberichtgeving over irreguliere migranten in toenemende mate negatief is, in lijn met meerdere wetsvoorstellen die in recente jaren geleid hebben tot marginalisering en criminalisering van irreguliere migranten. In dit paper wordt onderzocht hoe de mediaberichtgeving in Nederland omtrent irreguliere migranten zich heeft

ontwikkeld in de afgelopen vijftien jaar, en in hoeverre deze specifieke groep migranten als crimineel wordt 'geframed'. Hiertoe is gebruik gemaakt van een innovatieve onderzoeksmethode - Wordsmith Tools - die het mogelijk maakt om een kwantitatieve analyse uit te voeren van alle artikelen over irreguliere migranten die in de nationale kranten zijn verschenen in de periode 1999-2014. De resultaten tonen enkele veelvoorkomende negatieve beschrijvingen van irreguliere migranten, maar laten ook zien dat het aantal artikelen over criminaliteit vooral in de eerste jaren hoog was. Een kwalitatieve analyse laat zien dat (vooral de Amsterdamse) politie in die jaren een actieve rol speelde in het agenderen van criminaliteit onder irreguliere migranten. Anders dan verondersteld, neemt vanaf 2006 het aantal artikelen per jaar af en daarmee ook de aandacht voor criminaliteit onder irreguliere migranten. Dit hangt deels samen met het verschuiven van de aandacht naar Oost-Europese migranten. Het laat echter ook zien dat de relaties media en beleid en wetgeving minder eenduidig zijn dan vaak wordt aangenomen.

23 JEUGD EN CRIMINALITEIT

vrijdag 09:30-11:00, Zaal: C014

Voorzitter: Frank Weerman

Rondhangen, foute vrienden en jeugdcriminaliteit: Rol van de aanwezige peers

Evelien Hoeben, Wayne Osgood, Sonja Siennick

Achtergrond Rondhangen is al vaak geassocieerd met criminaliteit en middelengebruik. Eerdere studies bevestigden dat vrienden een belangrijke rol kunnen spelen in deze associatie, maar deze studies keken niet naar de vrienden met wie jongeren daadwerkelijk rondhangen.

Doel De studie onderzoekt zes kenmerken van vrienden van wie de respondenten hebben aangegeven dat ze veel tijd met hen doorbrengen al 'rondhangend' buiten het toezicht van volwassenen: 1) hun betrokkenheid bij criminaliteit, 2) hun neiging tot risico's zoeken, 3) hun tolerantie ten opzichte van criminaliteit, 4) hun gevoeligheid voor groepsdruk, 5) kwaliteit van de vriendschap, 6) leeftijdsverschil. Er wordt onderzocht of rondhangen met 'foute' vrienden gerelateerd is aan een hoger risico op criminaliteit dan rondhangen met andere, brave, vrienden.

Methode Voor het onderzoek zijn data van het PROSPER gebruikt: een project onder 11.377 Amerikaanse jongeren (11-17 jaar oud) die vijf keer werden geïnterviewd over een periode van ongeveer vijf jaar. De informatie over de kenmerken van de vrienden is verkregen van deze vrienden zelf. Multilevel negatief binomiale modellen zijn geschat voor subgroepen van respondenten met steeds ten minste één 'brave' en één 'foute' vriend.

Resultaten De resultaten suggereren dat rondhangen met niet-wederkerige vrienden sterker is gerelateerd aan middelengebruik, diefstal en geweld dan rondhangen met wederkerige vrienden. Daarnaast lijkt er een keerpunt te zijn waarop het leeftijdsverschil tussen adolescenten en hun vrienden relevant wordt voor het risico op criminaliteit.

Conclusies De resultaten hebben theoretische implicaties voor onderzoek naar samenpleging, groepsdruk en de relatie tussen vrije tijdsbesteding en jeugdcriminaliteit.

Doordringen of doordrinken: effectevaluatie Halt-straf Alcohol

Jos Kuppens

Achtergrond In de Halt-straf Alcohol (HA) krijgen jongeren die onder invloed van alcohol een strafbaar feit plegen inzicht in de gevolgen van alcohol op hun gezondheid en op hun handelen. De jongeren krijgen een leerstraf (twee bijeenkomsten en een huiswerkopdracht) van zes uur aangeboden en hun ouders een informatiebijeenkomst van tweeënhalf uur. Onlangs is inzicht verschaft in de effectiviteit van de HA.

Doel Het doel van de effectevaluatie is het onderzoeken van de effecten van de HA op het gebied van kennis ten aanzien van de effecten van alcoholgebruik, de bewustwording ten aanzien van het eigen gebruik, gedragsverandering en recidive.

Methode De rode draad in dit onderzoek is het vergelijken van twee groepen jongeren en hun ouders, een experimentele en een controlegroep. In de experimentele groep hebben jongeren en hun ouders de HA doorlopen, in de controlegroep niet. Het onderzoek geeft, naast de resultaten, een inzicht in alle aspecten van het uitvoeren van een effectevaluatie op basis van een experimenteel design. Het komt niet vaak voor dat een interventie dermate volledig op effecten kan worden beoordeeld.

Resultaten Er is alleen een middellangetermijneffect geconstateerd op het gebied van alcoholkennis bij jongeren. Op de overige doelen komen geen effecten voor. Een extra onderzoeksbevinding is dat onder betrokken en straffende ouders meer kinderen voorkomen die minder drinkgedrag vertonen.

Conclusies Het onderzoek roept de vraag op of er niet te veel en te ambitieuze doelen zijn gesteld in relatie tot de korte tijdsduur van de HA.

Evaluatie Aanpak problematische jeugdgroepen

B. Bieleman, A. Kruize, M. Boendermaker, R. Mennes

Achtergrond en Doel In Enschede-Zuid wordt gewerkt met een vernieuwde aanpak van problematische jeugdgroepen. Het gaat om een aanpak op drie sporen: a. een groepsaanpak; b. een gezinsaanpak; en c. een aanpak gericht op het individu. Door de aanpak ook te richten op het gezinssysteem moet worden voorkomen dat broertjes en zusjes eveneens probleemgedrag gaan vertonen. De aanpak is daarmee sterk gericht op het voorkomen van nieuwe aanwas door vroegtijdige preventie. Intraval heeft onderzoek gedaan naar de vormgeving, het verloop en de eerste resultaten van de aanpak. Daarnaast worden de komende jaren cohorten jongeren gevolgd om de resultaten over langere termijn in beeld te brengen.

Methode Randomized Controlled Trial (RCT) wordt vaak gezien als gouden standaard voor effectiviteitsonderzoek, maar deze methode is vaak (te) kostbaar en moeilijk realiseerbaar. Voor de evaluatie van de Jeugdaanpak in Enschede-Zuid heeft Intraval daarom gebruik gemaakt van een alternatieve methode, de Realistic Evaluation Essentials (RE2). Begonnen is met de reconstructie van de interventietheorie met behulp van een literatuurstudie en gesprekken met betrokkenen. Voor inzicht in de uitvoering en de opbrengsten is een indicatoren-overzicht ontwikkeld. De betrokken instellingen is op twee momenten gevraagd de gegevens hiervoor te verstrekken. Voor de cohortstudie zijn gegevens over de jongeren uit de cohorten opgevraagd bij leerplicht, jeugdzorg en politie. Voor het preventieve onderdeel, gericht op broertjes en zusjes, zijn ook gegevens over hen opgevraagd. De cohorten en hun broertjes en zusjes worden de komende jaren verder gevolgd.

Resultaten Tijdens de sessie wordt begonnen met de onderzoeksmethode en de gebruikte methodieken. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de resultaten van de aanpak, waarbij met name aandacht wordt besteed in de ontwikkelingen van de jongeren en hun broertjes en zusjes op het gebied van criminaliteit, overlast en schoolverzuim.

De ware aard van jeugdige veelplegers: wat weten we op basis van politiecijfers en zelfrapportage-gegevens

Frank Weerman, Gerben Bruinsma, Wim Bernasco, Lieven Pauwels

Achtergrond. Vanuit overheid en justitie is veel aandacht voor jeugdige veelplegers, maar we weten niet goed hoeveel delicten deze jongeren daadwerkelijk plegen. Verder is onbekend of jeugdig veelplegerschap is gekoppeld aan specifieke oorzaken of dat het gaat om algemene oorzaken voor delinquentie die bij veelplegers in sterkere mate aanwezig zijn.

Doel. Het doel van dit onderzoek is het onderzoeken van de kenmerken van jeugdige veelplegers in vergelijking met incidenteel delictplegende jongeren op basis van zelfrapportage-gegevens en politieregistraties.

Methode. De gegevens voor dit onderzoek komen voort uit een koppeling van het SPAN-onderzoek met gegevens uit de HKS van de politie-eenheid Den Haag. Voor 519 jongeren die toestemming gaven voor het koppelen van hun gegevens, is nagegaan hoe vaak zij als verdachte geregistreerd staan en in hoeverre deze gegevens passen bij door hen zelf gerapporteerd delicten. Vervolgens is onderzocht hoe jeugdige veelplegers, incidentele daders, en niet-daders van elkaar verschillen met betrekking tot oorzaken die in belangrijke criminologische theorieën worden genoemd.

Resultaten. Jeugdige veelplegers volgens het HKS rapporteren ook zelf veel delicten, maar een groot deel van de jongeren die zelf veel delicten rapporteren, wordt formeel als veelpleger bestempeld. Jongeren die geen delicten plegen, scoren gemiddeld laag op bekende oorzaken van crimineel gedrag, jeugdige veelplegers gemiddeld heel hoog, incidentele plegers gemiddeld.

Conclusies. Met de huidige definitie van jeugdig veelplegerschap worden nog veel jongeren gemist die ook in hoge frequentie delicten plegen. Er lijken geen specifieke oorzaken te zijn voor jeugdig veelplegerschap anders dan die voor crimineel gedrag in zijn algemeenheid gelden.

24 OPSPORING

vrijdag 09:30-11:00, Zaal: B025

Voorzitter: Jasper vd Kemp

Focus in de opsporing

Caroline Liedenbaum, Christianne de Poot

Een onderzoek naar de implementatie en uitvoering van de maatregelen uit het Programma Versterking Opsporing en Vervolgning tegen de achtergrond van het voorkomen van tunnelvisie.

Achtergrond In 2005 verscheen het Evaluatierapport van de Commissie Posthumus naar aanleiding van de Schiedammer Parkmoord. Dit rapport maakte kwetsbaarheden zichtbaar in het proces van opsporing en vervolging. Op basis van aanbevelingen van Posthumus is het Programma Versterking Opsporing en Vervolgning (PVOV) tot stand gekomen dat maatregelen bevat die onder meer zijn gericht op het voorkomen van tunnelvisie bij grootschalige rechercheonderzoeken.

Doel Het onderzoek beoogt een antwoord te geven op de vraag in hoeverre de maatregelen uit PVOV voorwaarden kunnen scheppen om tunnelvisie te voorkomen. Daartoe wordt naast de inzet van instrumenten zoals scenario-denken, reflectie en tegenspraak ook gekeken naar de rol die leden van het rechteerteam hebben in het voorkomen van tunnelvisie.

Methode Voor dit onderzoek heeft een literatuurstudie plaatsgevonden naar het ontstaan van tunnelvisie, een documentenstudie naar de maatregelen uit PVOV en een veldonderzoek (observaties en interviews) naar de wijze waarop de PVOV-maatregelen in de praktijk worden uitgevoerd.

Resultaten Het onderzoek laat zien dat of voorwaarden aanwezig zijn om tunnelvisie te voorkomen sterk afhankelijk is van zowel de positionering van de verschillende leden van het opsporingsteam als ook de wijze waarop PVOV-instrumenten worden ingezet.

Conclusie PVOV heeft bijgedragen aan de verbetering van de kwaliteit en professionalisering van de opsporing in grootschalige rechercheonderzoeken. De risico's op tunnelvisie zouden nu vooral liggen bij zaken waarvoor de maatregelen uit PVOV niet gelden.

Het opsporingsproces in grootschalige rechercheonderzoeken

Renze Salet

Achtergrond De afgelopen vijftien tot twintig jaar hebben zich belangrijke ontwikkelingen voorgedaan in de opsporing bij de Nederlandse politie. Eén van die veranderingen is de invoering van ‘tegenspraak’ waarmee wordt getracht tunnelvisie in grootschalige rechercheonderzoeken te voorkomen. Eerder onderzoek naar de tegenspraakpraktijk in de opsporing, riep onder andere de vragen op hoe binnen grootschalige rechercheonderzoeken onderzoeksrichtingen tot stand komen, hoe de onderzoeksteams daarbinnen opsporen en hoe de teams met nieuwe of afwijkende informatie omgaan.

Doel Met dit onderzoek wordt het opsporingsproces in grootschalige rechercheonderzoeken inzichtelijk gemaakt, waarbij aandacht is voor zowel de inhoudelijke als de sociale aspecten daarvan.

Methode Het onderzoek bestaat uit observaties van verschillende overlegvormen, zoals het overleg tussen de leidinggevendenden van het team, de teambriefing en brainstormsessie, in drie TGO-onderzoeken.

Resultaten Binnen een cyclisch proces van interpretatie van de onderzoeksresultaten, de vorming / aanpassing / bevestiging / beëindiging van onderzoeksrichtingen en het opsporen binnen de onderzoeksrichtingen hebben opsporingsteams speelruimte om stil te staan bij nieuwe en afwijkende zienswijzen. In de praktijk gebruiken de teams die ruimte niet altijd. Daarbij spelen diverse factoren een rol, zoals (tijds)druk, kennis en ervaring, verwachtingen, gevoel en beeldvorming. Daarnaast streven de teams naar consensus en spelen de sociale verhoudingen tussen teamleden een belangrijke rol bij discussies over de stappen in het opsporingsproces.

Conclusie Tijdens het opsporingsproces lopen de verschillende onderzoeksrichtingen en opsporingshandelingen sterk door elkaar heen. Deze vormen geen eenvoudig lineair proces. Tegenspraak loopt parallel aan dit proces en probeert dat bij te sturen door op subtiele wijze de aandacht of interpretatie te verleggen.

Forensische sporen interpretaties in scenario's.

J.J. van der Kemp, H. van den Brink, S. Deten

Achtergrond Onderzoek naar de werkwijzen en beslissingen die worden genomen tijdens het forensische plaats delict onderzoek is schaars. Dat terwijl het de eerste opsporingshandeling is die wordt uitgevoerd en de resultaten van groot belang zijn voor verdere opsporing en vervolging. Voor het begrijpen van de werkwijze en beslissingen van forensische rechercheurs dienen de factoren

die van invloed zijn inzichtelijk te worden gemaakt. Die factoren zijn niet enkel forensisch-technisch van aard, maar ook psychologisch en organisatorisch. Het overkoepelende perspectief hierbij de hoe sporen worden geïnterpreteerd in opsporingsscenario's.

Doel Het doel van deze studies is het inzichtelijk maken van factoren van invloed op beslismomenten tijdens opsporingsonderzoek.

Methode In dit paper worden een theoretische studie en een experimentele studie gecombineerd en gerelateerd aan resultaten uit ander onderzoek. De theoretische studie geeft inzicht in de verschillende niveaus van de factoren van invloed. De experimentele studie betreft een studie naar de interpretatie van forensische sporen en van misdaadscenario's door forensisch geschoolde en niet-forensisch geschoolde respondenten.

Resultaten De experimentele studie geeft inzicht in de verschillen in interpretatie van sporen en misdaadscenario's tussen forensisch geschoolde en niet-forensisch geschoolde respondenten.

Conclusies Plaats delict onderzoek is complex. De factoren die van invloed zijn op beslissingen om sporen veilig te stellen en/of nader te onderzoeken lijken onderscheiden te kunnen worden op verschillende niveaus; psychologische, forensisch-technisch en organisatorisch. Niettemin lijkt het interpreteren van sporen in relatie tot elkaar in misdaadscenario's een proces dat zich volgens andere beslissingen voltrekt. Deze bevindingen zijn voer voor discussie voor verder onderzoek.

25 FOTOSESSIE: STEDELIJKE RUIMTE EN VISUELE

ONDERZOEKSMETHODEN

vrijdag 15:00-16:30, Zaal: B013

Voorzitter: Gabry Vanderveen

Een stad gebouwd door angst

Timo Peeters

Achtergrond: Geweld in Quito raakt vooral, maar niet uitsluitend, de arme wijken. Ondanks dat niet iedereen in de Ecuadoriaanse hoofdstad in gelijke mate met het geweld geconfronteerd wordt, is de angst hiervoor onder alle lagen van de bevolking aanwezig. Zij die het zich kunnen veroorloven, trekken zich terug in ommuurde wijken. Het contact met de ‘gevaarlijke buitenwereld’ wordt hiermee tot een minimum beperkt. Echter, doordat men meer gescheiden van elkaar leeft, wordt de angst voor elkaar en het wantrouwen ten opzichte van elkaar alleen maar groter.

Doel: In dit paper beoog ik inzicht te geven in de manier waarop angst voor criminaliteit en geweld de sociale en ruimtelijke organisatie beïnvloedt van twee tegenovergestelde wijken in Quito, een gemarginaliseerde wijk en een rijke gated community.

Methode: Samen met fotograaf Phelim Hoey heb ik eind 2014 drie maanden veldwerk (observaties, interviews en fotografie) verricht in twee wijken van Quito. De foto's zullen een belangrijke rol spelen tijdens de presentatie.

Visuele methoden als lesmateriaal

Marieke Kluin, Jelle Brands

Achtergrond Een nieuwe ontwikkeling is de betrekking van visueel materiaal bij het (kritisch) beschouwen van een criminologische theorie (Van de Voorde, 2012); waar de focus vooral op ‘woorden’ en ‘getallen’ lag, is er een tendens waarbij het visuele herontdekt wordt door onderzoekers (Hayward & Presdee, 2010). Daarbij benadrukken auteurs dat ‘beeld’ en ‘tekst’ elkaar op belangrijke manieren kunnen aanvullen en bijstaan. Binnen het vernieuwde vak Practicum Verklarende Criminologie van de Universiteit Leiden worden studenten aangezet om bij deze ontwikkeling stil te staan door ze te laten werken en te experimenteren met visuele middelen zoals een foto en een film.

Doel en Methode De presentatie richt zich op het nut (en de noodzaak) van het gebruik van visuele middelen binnen criminologisch lesmateriaal. We richten ons daarbij op de vraag in hoeverre studenten in staat zijn om (beter) te denken met visuele middelen, en of het hun handvatten biedt om theorie te begrijpen en kritisch te benaderen in een meer dagelijkse context. Tegelijkertijd wordt aandacht besteed aan de inhoudelijke 'uitkomsten' van de verschillende opdrachten die voorgelegd zijn aan de studenten, deze dienen als illustratiekader. Waaraan verbinden studenten theorie in de stedelijke ruimte? Op welke onderzoeksobjecten ligt de nadruk? Hoe wordt het visuele middel gebruikt? In het vak worden diverse visuele methoden gebruikt als dataverzameling door de studenten. Dit is verschillend van opzet per onderdeel.

Resultaten/Conclusies Een verwachte uitkomst is dat studenten, door gebruik te laten maken van visuele methoden, op een toegankelijke manier aangespoord kunnen worden om zich te verplaatsen in de daadwerkelijke context waarbinnen ongewenst en crimineel gedrag plaatsvindt, en zich kritisch op te stellen ten opzichte van theorie.

26 DE CRIMINALITEIT DAALT! ECHT WAAR? WAAROM DAN?

vrijdag 15:00-16:30, Zaal: B025

Voorzitter: Andre van der Laan

Referent: Frank Weerman

De criminaliteit laat in Nederland in de afgelopen jaren een daling zien. Dit blijkt zowel uit officiële politiestatistieken als uit slachtofferschap gegevens. Deze afname staat niet op zichzelf, ook internationaal is er sprake van dalende criminaliteitscijfers, hoewel de daling wel variatie vertoont. In deze sessie willen we ingaan op de (recente) dalingen in de (nationale en internationale) criminaliteit, de percepties van burgers over deze trends en enkele mogelijke verklaringen voor de afname in criminaliteit en recidive.

De jeugdcriminaliteit daalt. Enkele mogelijke verklaringen met Amsterdam als casestudie

André van der Laan, Gijs Weijters

Achtergrond en Doel De geregistreerde jeugdcriminaliteit onder 12-25-jarigen laat sinds 2007 een daling zien. Het is niet duidelijk hoe deze ontwikkeling verklaard kan worden. Vanuit een constructionistisch perspectief stelt men dat dit enkel wijst op veranderingen in rechtshandhaving maar dat de werkelijke criminaliteit nauwelijks verandert, terwijl vanuit een normatief perspectief de gedachte is dat deze ontwikkelingen ook het gevolg kunnen zijn van demografische, sociale of economische ontwikkelingen.

Methode In een casestudie van de gemeente Amsterdam zijn enkele mogelijke verklaringen nader onderzocht. Daarbij is gebruik gemaakt van tijdreeksanalyses.

Resultaten en conclusie. Uit het onderzoek blijkt dat de daling in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in Amsterdam niet is terug te voeren op één enkele factor, maar dat meerdere ontwikkelingen een rol hebben gespeeld.

Trends in perceptie van criminaliteit

Ben Vollaard, Marnix Eysink Smeets

Achtergrond en Doel Veel mensen lijken de aanwezigheid van criminaliteit te overschatten, maar dat betekent dit ook dat veranderingen in de criminaliteit niet worden opgepikt? Op deze vraag gaan we in ons paper in.

Methode Voor een zo lang mogelijke periode zetten we ontwikkelingen in de objectieve en subjectieve veiligheid onder elkaar. We richten ons op Nederland, maar laten tegelijk zien dat de ontwikkelingen in Nederland niet op zichzelf staan. De meeste gegevens waarover we beschikken gaan terug tot in de jaren negentig.

Resultaten en conclusie De perceptie van criminaliteit beweegt duidelijk mee met daadwerkelijke trends in slachtofferschap. Dat de scherpe daling in de criminaliteit in Nederland sinds de jaren negentig niet is terug te zien in onveiligheidsgevoelens en inschattingen van de slachtofferkans is een eenvoudig te weerleggen misverstand.

Terugval in recidive. Exploratie van de daling in de recidivecijfers van jeugdigen en ex-gedetineerden bestraft in de periode 2002-2010

B.S.J. Wartna, N. Tollenaar, S. Verweij, M. Timmermans, M. Witvliet, G.H.J. Homburg

Doel en Achtergrond Tussen 2002 en 2010 is de strafrechtelijke recidive onder volwassen gedetineerden met bijna tien procentpunten gedaald. Ook de terugval onder de minderjarigen die werden vervolgd nam af. Onderzoekers van het WODC en van Regioplan gingen na of de dadergerichte aanpak die deel uitmaakte van het beleid van Veiligheid en Justitie de oorzaak kan zijn geweest van de daling van de recidivepercentages. In de bewuste periode zijn in het kader van het zogeheten Veiligheidsprogramma in totaal 21 beleidsmaatregelen uitgevoerd expliciet gericht op reductie van recidive.

Methode Er is nagegaan hoe deze 21 maatregelen zijn geïmplementeerd en wat de rol is geweest van zes alternatieve verklarende factoren, zoals de sociaaleconomische omstandigheden en variaties in het ophelderingspercentage.

Resultaten en Conclusies De onderzoekers concluderen op grond van hun analyses dat het aannemelijk is dat de dadergerichte aanpak een gunstige uitwerking op de cijfers heeft gehad.

27 GROEPSGEDRAG EN COLLECTIEVE ACTIE

vrijdag 15:00-16:30, Zaal: C004

Voorzitter: Maarten van Bezouw

Ordeverstoringen en de criminologie

Tom van Ham

Achtergrond Rellen komen in Nederland weinig voor. Maar als dit gebeurt, ontstaat vanwege de grote maatschappelijke impact veel media-aandacht. Uit de stroom van berichtgeving die op een rel volgt, blijkt vrijwel altijd verbazing en ontzetting over de aangerichte schade en het geweld waaraan relschoppers zich schuldig hebben gemaakt. De politiek en maatschappij spreken schande en eisen dat de schuldigen worden gestraft. Op wie de wijzende vinger wordt gericht, wisselt. De een wijst naar het falende optreden van de overheid of de organiserende partij. De ander spreekt vol overtuiging over ‘het tuig’ dat heeft huisgehouden en moet worden berecht. Vaak krijgen beide partijen hun zin. Bestuurlijk rollen de spreekwoordelijke koppen en relschoppers die zijn aangehouden, worden veroordeeld.

Doel Het spel van vingerwijzen in de media, is ook de wetenschap niet vreemd. Al meer dan een eeuw wordt gezocht naar verklaringen voor het massale karakter dat grootschalige rellen kenmerkt en het gedrag van mensen die zich in zo’n menigte bevinden. In deze sessie wordt nader ingegaan op de achtergrond van relschoppers. Daarbij wordt niet alleen een relatie gelegd met bestaande (sociaal)psychologische inzichten, maar ook met verschillende inzichten uit de criminologie (zoals de levensloopcriminologie en de rationele keuzetheorie).

Methoden, Resultaten en conclusie Mede op basis van in Nederland uitgevoerde casestudies en dossieronderzoek wordt betoogd dat ordeverstoringen niet alleen spontaan, maar ook gepland gebeuren. Gepleit wordt voor meer aandacht voor c.q. integratie van criminologische inzichten bij het verklaren van dergelijke ordeverstoringen en de (verdere) vertaling daarvan naar de praktijk.

Van Collectief Ongenoegen tot Conflictgedrag

M.J. van Bezouw, T. Postmes, M. Kutlaca

Op basis van het onderzoeksrapport “Van Collectief Ongenoegen tot Conflictgedrag”, T. Postmes, M.J. van Bezouw, & M. Kutlaca, 2014.

Achtergrond: Wereldwijd zien is er de laatste jaren steeds meer protest op straat te zien maar in Nederland is dat nog nauwelijks zo. Het doel van het onderzoek was om via een studie van sociaalpsychologische en sociologische literatuur (methode) te kijken naar welke factoren ervoor zorgen dat collectief ongenoegen uitmondt in conflictgedrag.

Resultaten en conclusie Er is sprake van collectief ongenoegen als morele emoties een gemeenschappelijke aanleiding hebben en gedeeld worden. Afhankelijk van de interpretatie van collectief ongenoegen kan men de situatie vermijden door migratie of zelf-segregatie, dat samen met inactie het meest voorkomt. Wanneer er sprake is van een gedeelde identiteit, verwachte effectiviteit naast gevoelens van woede of onrecht uit dit zich meer waarschijnlijk in protest. Conflictgedrag komt in minder dan 10% van protesten voor en de literatuur naar dit fenomeen is dan ook schaars. In kwantitatieve studies zijn er nauwelijks structurele voorspellers van geweldgebruik bij protesten te vinden. In casestudies en kwalitatief onderzoek is wel een bepaalde dynamiek te ontdekken en centraal staat dat er sprake is van een interactie tussen twee partijen. Verwachtingen vooraf spelen een centrale rol en ook de verwachting van geweld bij de politie, vaak één van de partijen in Nederland, voorspelt conflictgedrag. Verwachtingen kleuren de interpretatie van ludieke acties of voorvallen die als aanval geïnterpreteerd kunnen worden. Ook kan er altijd een minderheid van mensen aanwezig zijn die uit is op geweld. Ongedifferentieerd ingrijpen van de politie verergert wij-versus-zij-denken en daarmee conflictgedrag.

Voorspellen van agressie via sociale media en simulatie

C. Gerritsen

Achtergrond en Doel Tijdens evenementen waar grote groepen mensen samenkomen zijn agressieve opstootjes niet ongevoerd. Aangezien deze uitbarstingen meestal worden veroorzaakt door relatief kleine stimuli en ze snel door de menigte kunnen verspreiden zijn ze moeilijk te voorspellen en te controleren. Hoewel er de afgelopen jaren vooruitgang is geboekt in het begrijpen van de mechanismen achter het gedrag van groepen maakt de grote hoeveelheid mensen het de beveiliging vaak moeilijk om alles te overzien en tijdig in te grijpen. Bij het NSCR ontwikkelen we een intelligent systeem dat wel in staat is het gedrag van grote groepen te voorspellen en het ontstaan van ongewenst gedrag kan controleren.

Methoden Het is mogelijk om door middel van agent gebaseerde simulatie een voorspelling te maken van gedrag van individuen en groepen over tijd. De

ontwikkeling van emoties bij individuen en de verspreiding van emoties over een groep inclusief mogelijke acties kunnen op deze manier worden voorspeld. Als input voor het simulatiemodel gebruiken we informatie die beschikbaar is via sociale media. Door tekstanalyse van berichten op Twitter is het mogelijk het sentiment van een menigte te bepalen en dat te koppelen aan specifieke locaties. Het ontwikkelde systeem zal worden ingezet om politieagenten en (formele) guardians te ondersteunen bij het opsporen, het de-escaleren en het voorkomen van incidenten bij grootschalige evenementen.

28 CYBERCRIME EN ONLINE BANKIEREN: VIER PERSPECTIEVEN

vrijdag 15:00-16:30, Zaal: C014

Voorzitter: Rutger Leukfeldt

Publiek-private aanpak van fraude met internetbankieren

Sanne Boes

Achtergrond Bij criminaliteitsbestrijding is het tegenwoordig niet meer de vraag of private partijen (moeten) participeren, maar hoe dit op een aanvaardbare manier kan plaatsvinden. Door publiek-private samenwerking zijn nieuwe machtsverhoudingen tussen overheid / private partij en burger ontstaan. De vraag is echter of de huidige rechtsbescherming van burgers daarbij voldoende adequaat is wanneer door private partijen verzamelde informatie strafvorderlijk relevant is.

Doel Doel is inzicht bieden in de wijze waarop samenwerking tussen publieke en private partijen zodanig ingericht kan worden, dat de private onderzoeksresultaten op een juridisch aanvaardbare wijze strafvorderlijk bruikbaar zijn.

Methode De samenwerking tussen de bancaire sector en de opsporingsautoriteiten bij de aanpak van fraude met internetbankieren wordt bestudeerd. Er is literatuurstudie en juridisch deskresearch gedaan, alsmede validerende interviews in Nederland, Duitsland en Engeland.

Resultaten en conclusies Normhandhaving i.c. fraude met internetbankieren is vernetwerkt. De strafvorderlijke normering en de daaruit voortvloeiende rechtsbescherming zijn echter niet van toepassing in geval van private bewijsverzameling.

De vernetwerkte handhaving zorgt ervoor dat niet alleen de directe, maar ook de indirecte werking van normen van belang is. In de tweede plaats zorgt de vernetwerkte handhaving voor nieuwe ongelijkheden en machtsverschillen. Juridisch zijn private partijen gelijk, maar feitelijk niet (meer). De juridische symmetrie samen met de feitelijke asymmetrie wordt onvoldoende gecompenseerd door de bestaande normenkaders. Daarom geeft dit aanleiding tot herbezinning op waarborgen en de organisatie daarvan zodat de bijdrage van private partijen aan strafvordering op een juridisch aanvaardbare manier gestalte kan krijgen.

Slachtofferschap van phishing en malware gericht op internetbankieren

Jurjen Jansen

Achtergrond Hoewel de fraudecijfers van internetbankieren lijken terug te lopen, is het nog steeds een aanzienlijk probleem. Onderzoek laat zien dat alleen technische bescherming niet voldoende is om de veiligheid van internetbankieren te garanderen. De eindgebruiker speelt hierin ook een cruciale rol.

Doel Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in welke gedragingen van klanten van banken van invloed zijn op slachtofferschap van phishing en malware gericht op internetbankieren.

Methode & resultaten Waar ander onderzoek zich baseert op het besturen van de inhoud van frauduleuze berichten, hoe eindgebruikers zich beschermen tegen dergelijke dreigingen en welke kenmerken van invloed zijn op slachtofferschap, zijn in deze studie 600 fraude-incidenten bestudeerd die zijn verzameld binnen een incidentenregistratiesysteem van een bank.

Gedragingen die hebben geleid tot slachtofferschap van phishing zijn het weggeven van gevoelige informatie aan fraudeurs door te reageren op een valse e-mail, een vals telefoongesprek, of een combinatie van beide. Malware slachtoffers lieten zich met name beetnemen door informatie te verstrekken aan de hand van een vals pop-up-scherf of door het installeren van een vals beveiligingscertificaat op hun mobiele telefoon. De slachtoffers volgden de instructies op doordat de berichten professioneel oogden en ze onvoldoende achterdochtig waren.

Conclusies Deze verkennende studie laat zien dat klanten van banken een actieve rol hadden in het fraudeproces. Tevens viel op dat sommige klanten tijdens dit proces een niet-pluis gevoel hadden, maar niet bij machte waren om het te beëindigen.

Inzicht in bruikbare beveiliging van internetbankieren

Sven Kiljan

Achtergrond Banken introduceren nieuwe beveiligingsmethodes waarbij eindgebruikers een kritische maar niet afdwingbare controleslag moeten voltooien. Eerder onderzoek toont aan dat gebruikers om verschillende redenen deze controleslag verkeerd uitvoeren of zelfs overslaan. Betrokkenheid van de eindgebruiker is belangrijk, maar deze moet niet belast worden met foutgevoelig werk dat door machines uitgevoerd kan worden.

Doel Meer inzicht krijgen in en het verbeteren van de bruikbare beveiliging van internetbankieren is het doel van het onderzoek.

Methode en resultaten Veldonderzoek was de eerste stap, waarbij wereldwijd 80 online banken werden bestudeerd op gebruikte beveiligingsmethodes. Conclusies zijn dat banken traag reageren op kwetsbaarheden en dat nieuwe technieken vaak niet rekening houden met bruikbare beveiliging.

Hierop volgde een voorstel voor een alternatieve beveiligingsmethode dat beter past in de workflow van de gebruiker door de extra controleslag die banken nu vereisen te vermijden. De verwachting is dat dit bruikbaarheid en beveiliging positief beïnvloedt, omdat er minder ruimte is voor fouten.

Om ons voorstel, andere voorstellen uit de literatuur en methodes van banken te vergelijken en evalueren worden verschillende onderzoeksmiddelen ontwikkeld. Een theoretisch middel kwantificeert kwalitatieve aspecten van beveiligingsmethodes van online bankieren. Een praktisch middel bestaat uit een virtuele banksite waarmee verschillende gebruikswaardes van testkandidaten worden gemeten.

Conclusies In dit onderzoek wordt aantoonbaar gemaakt hoe de onderzoeksmiddelen van banken verschillen in toegankelijkheid, gedenkwaardigheid, veiligheid, kwetsbaarheid en werkzaamheid. Ook zijn er indicaties dat meer aandacht voor de rol van de klant zowel de beveiliging als de gebruiksvriendelijkheid kan verbeteren.

Cybercriminele netwerken

Rutger Leukfeldt

Achtergrond Er is nog weinig empirisch onderzoek gedaan naar cybercriminele netwerken. Hierdoor is een deel van de weinige literatuur die aanwezig is gebaseerd op logisch redeneren, hypothesen, veronderstellingen en anekdotische verhalen. Basale kennis over bijvoorbeeld het ontstaan en groeien van netwerken, de inzet van katvangers en verschillen met traditionele criminele netwerken ontbreekt.

Doel Op basis van empirisch onderzoek inzicht bieden in de aard van cybercriminele netwerken die phishing en bankingmalware aanvallen uitvoeren.

Methode & resultaten 18 opsporingsonderzoeken in Nederland zijn geanalyseerd om inzicht te krijgen in de aard van cybercriminele netwerken. Hierdoor is onder andere zicht gekomen op hoe deze netwerken zijn ontstaan en groeien (rekrutering) en welke (digitale) offender convergence settings gebruikt worden. Katvangers blijken door alle netwerken te worden ingezet. Daarom zijn 600 fraude-incidenten binnen een bank geanalyseerd om meer zich

te krijgen op kenmerken van katvangers die ingezet worden door cybercriminele netwerken.

Conclusies Cybercriminele netwerken kunnen grofweg ingedeeld worden aan de hand van de mate van technologiegebruik. Als uitersten zien we low tech netwerken waarbij - net als traditionele criminele netwerken - ontstaan en groei met name gebaseerd zijn op sociale contacten en high tech netwerken waarbij dankzij digitale offender conference settings sociale contacten een minder grote rol spelen. De analyse van katvangers laat zien dat low tech en high tech netwerken een ander type katvanger inzetten en dat de katvangers op een andere wijze worden ingezet.